Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

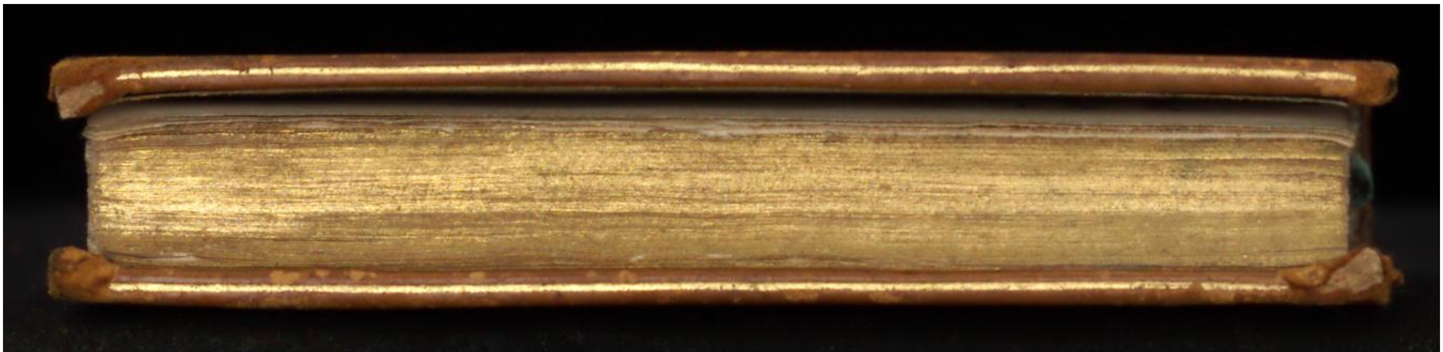
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

~~Elzeviers.~~

~~A 135.~~

KW 235
C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

LVGD. BATAVORVM,
Ex Officina Elzeviriana. Anno 1633.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Koninklijke
Bibliotheek
's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

AD

PRINCIPES POPULOSQUE LIBEROS ORBIS Chriſtiani.

ERror eſt non minus vetus quam peſtilens, quo multi mortales, ii autem maxime qui plurimum vi atque opibus valent, perſuadent ſibi, aut, quod verius puto, perſuadere conantur, juſtum atque injuſtum non ſuapte natura, ſed hominum inani quadam opinione atque conſuetudine diſtingui. Itaque illi & leges & æquitatis ſpeciem in hoc inventa exiſtimant, ut eorum qui in pa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

rendi conditione nati ſunt diſſenſiones atque tumultus coërceantur: ipſis vero qui in ſumma fortuna ſunt collocati, jus omne ajunt ex voluntate, voluntatem ex utilitate metiendam. Hanc autem ſententiam abſurdam plane atque naturæ contrariam auctoritatis ſibi nonnihil conciliaſſe haud adeo mirum eſt, cum ad morbum communem humani generis, quo ſicut vitia ita vitiorum patrocinia ſectamur, acceſſerint adulantium artes quibus omnis poteſtas obnoxia eſt. Sed contra extiterunt nullo non ſæculo viri liberi, ſapientes, religioſi, qui falſam hanc perſuaſionem animis ſimplicium evellerent, cæteros autem ejus defenſores impudentiæ convincerent. Deum quippe eſſe monſtrabant conditorem rectoremque univerſi, imprimis autem humanæ naturæ paren-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

rentem, quam ideo, non uti cætera animantia, in ſpecies diverſas, variaque diſcrimina ſegregaſſet, ſed unius eſſe generis, una etiam appellatione voluiſſet contineri, dediſſet inſuper originem eandem, ſimilem membrorum compagem, vultus inter ſe obverſos, ſermonem quoque & alia communicandi inſtrumenta, ut intelligerent omnes naturalem inter ſe ſocietatem eſſe atque cognationem. Huic autem à ſe fundatæ aut domui aut civitati ſummum illum principem patremque familiâs ſuas quaſdam ſcripſiſſe leges, non in ære aut tabulis, ſed in ſenſibus animiſque ſingulorum, ubi invitis etiam & averſantibus legendæ occurrent. his legibus ſummos pariter atque infimos teneri. in has non plus regibus licere, quam plebi adverſus decreta decurionum, decùrionibus contra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

tra præſidium edicta, præſidibus in regum ipſorum ſanctiones. Quin illa ipſa populorum atque urbium ſingularum jura ex illo fonte dimanare, inde ſanctimoniam ſuam atque majeſtatem accipere. Sicut autem in ipſo homine alia ſunt quæ habet cum omnibus communia, alia quibus ab altero quiſque diſtinguitur, ita earum rerum quas in uſum hominis produxiſſet natura alias eam manere communes, alias cujuſque induſtria ac labore proprias fieri voluiſſe. de utriſque autem datas leges, ut communibus quidem ſine detrimento omnium omnes uterentur, de cæteris autem quod cuique contigiſſet eo contentus abſtineret alieno. Hæc ſi homo nullus neſcire poteſt niſi homo eſſe deſierit, hæc ſi gentes viderunt quibus ad verum omne cæcutientibus ſola naturæ fax il-

luxit,

luxit, quid vos ſentire ac facere
æquum eſt, principes populique
Chriſtiani? Si quis durum pu-
tat ea à ſe exigi quæ tam ſancti
nominis profeſſio requirit, cujus
minimũ eſt ab injuriis abſtinere,
certe quid ſui ſit officii ſcire quiſ-
que poteſt ex eo quod alteri præci-
pit. Nemo eſt veſtrum qui non pa-
lam edicat rei quemque ſuæ eſſe
moderatorem & arbitrum: qui
non fluminibus lociſque publicis
cives omnes uti ex æquo & pro-
miſcue jubeat, qui non commean-
di commercandique libertatem o-
mni ope defendat. Sine his ſi parva
illa ſocietas, quam rempublicam
vocamus, conſtare non poſſe judi-
catur (& certe conſtare non po-
teſt) quamobrem non eadem illa
ad ſuſtinendam totius humani ge-
neris ſocietatem atque concordiam
erunt neceſſaria? Si quis adverſus
hæc vim faciat, merito indigna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

mini, exempla etiam pro flagitii magnitudine ſtatuitis, non alia de cauſa niſi quia ubi iſta paſſim licent ſtatus imperii tranquillus eſſe non poteſt. Quod ſi rex in regem, populus in populum inique & violente agat, id nonne ad perturbandam magnæ illius civitatis quietem & ad ſummi cuſtodis ſpectat injuriam? Hoc intereſt, quod ſicut magiſtratus minores de vulgo judicant, vos de magiſtratibus, ita omnium aliorum delicta cognoſcenda vobis & punienda mandavit rex univerſi, veſtra excepit ſibi. Is autem quanquam ſupremam animadverſionem ſibi reſervat, tardam, occultam, inevitabilem, nihilominus duos à ſe judices delegat qui rebus humanis interſint, quos nocentium feliciſſimus non effugit, conſcientiam cuique ſuam, & famam ſive exiſtimationem alienam. Hæc tribuna-

lia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

lia illis patent quibus alia præcluſa ſunt: ad hæc infirmi provocant: in his vincuntur qui vincunt viribus, qui licentiæ modum non ſtatuunt, qui vili putant conſtare quod emitur humano ſanguine, qui injurias injuriis defendunt, quorum manifeſta facinora neceſſe eſt & conſentiente bonorum judicio damnari, & ſui ipſorum animi ſententia non abſolvi. Ad utrumque hoc forum nos quoque novam cauſam afferimus: nõ hercule de ſtillicidiis aut tigno injuncto, quales eſſe privatorum ſolent, ac ne ex eo quidem genere quod frequens eſt inter populos, de agri jure in confinio hærentis, de amnis aut Inſulæ poſſeſſione: ſed de omni prope oceano, de jure navigandi, de libertate commerciorum. Inter nos & Hiſpanos hæc controverſa ſunt: Sitne immenſum & vaſtum mare regni unius nec maximi ac-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ceſſio: populone cuiquam jus ſit volentes populos prohibere ne vendant, ne permutent, ne denique commeent inter ſeſe: potuerit ne quiſquam quod ſuum nunquam fuit elargiri, aut invenire quod jam erat alienum: an jus aliquod tribuat manifeſta longi temporis injuria. In hac diſceptatione ipſis qui inter Hiſpanos præcipui ſunt divini atque humani juris magiſtri calculum porrigimus, ipſius denique Hiſpaniæ proprias leges imploramus. Id ſi nihil juvat, & eos quos ratio certa convincit cupiditas vetat deſiſtere, veſtram principes majeſtatem, veſtram fidem quotquot eſtis ubique gentes appellamus. Non perplexam, non intricatam movemus quæſtionē. Non de ambiguis in religione capitibus, quæ plurimum habere videntur obſcuritatis, quæ tantis tam diu animis decertata, apud

ſapien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ſapientes hoc fere certum reliquerunt, nuſquam minus inveniri veritatem quam ubi cogitur aſſenſus. Non de ſtatu noſtræ reipublicæ, & libertate armis haud parta ſed vindicata: de qua recte ſtatuere ii demum poſſunt qui jura patria Belgarum, mores avitos, & inſtitutum non in leges regnum, ſed ex legibus principatum accurate cognoverint. in qua tamen quæſtione æquis judicibus extremæ ſervitutis depulſa neceſſitas, ſubtilius inquirentibus decreti tot nationum publica auctoritas, infenſis etiam & malevolis adverſariorum confeſſio nihil dubitandum reliquit. Sed quod hic proponimus nihil cum iſtis commune habet. nullius indiget anxiæ diſquiſitionis. non ex divini codicis pendet explicatione, cujus multa multi non capiunt, non ex unius populi ſcitis quæ cæteri merito ignorant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

rant. Lex illa è cujus præſcripto judicandum eſt, inventu eſt non difficilis, utpote eadem apud omnes: & facilis intellectu, utpote nata cum ſingulis, ſingulorum mentibus inſita. Ius autem quod petimus tale eſt, quod nec rex ſubditis negare debeat, neque Chriſtianus non Chriſtianis. A natura enim oritur, quæ ex æquo omnium parẽs eſt, in omnes munifica, cujus imperium in eos extenditur qui gentibus imperant, & apud eos ſanctiſſimum eſt qui in pietate plurimum profecerunt. Cognoſcite hanc cauſam principes, cognoſcite populi, ſi quid iniquum poſtulamus, ſcitis quæ veſtra & è vobis eorum qui viciniores nobis eſtis apud nos ſemper fuerit auctoritas. monete, parebimus, Quin ſi quid à nobis hac in re peccatum eſt, iram veſtram, odium denique humani generis non deprecamur. Sin contra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

tra ſe res habet, quid vobis cenſendum, quid agendum ſit, veſtræ religioni & æquitati relinquimus. Olim inter populos humaniores ſummum nefas habebatur armis eos impetere qui res ſuas arbitris permitterent. contra qui tam æquam conditionem recuſarent, ii nō ut unius ſed ut omnium hoſtes ope communi comprimebantur. itaque eam in rem videmus icta fœdera, judices conſtitutos. Reges ipſi validæque gentes nihil æque glorioſum, ac magnificum deputabant, quam aliorum coërcere inſolentiam, aliorum infirmitatem atque innocentiam ſublevare. Qui ſi mos hodieque obtineret, ut humani nihil à ſe alienum homines arbitrarentur, profecto orbe non paulo pacatiore uteremur. refrigeſceret enim multorum audacia, & qui juſtitiam utilitatis cauſa nunc negligunt, injuſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

juſtitiam damno ſuo dediſcerent
Sed hoc ut in cauſa iſthac non fru
ſtra forte ſperamus, ita illud cer
to confidimus, bene rebus expenſ
exiſtimaturos vos omnes imputar
nobis non magis poſſe pacis mora
quam belli cauſas: ac proinde u
hactenus amici nobis faventes at
que benevoli fuiſtis, ita vos au
etiam magis in poſterum fore, qu
nihil optatius iis poteſt contin
gere qui primam partem felicita
tis putant bene facere, alteram
bene audire.

CAPIT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

CAPITA DISSERTATIONIS HUGONIS GROTII DE MARE LIBERO.

CAP. I. *Iure gentium quibuſvis ad quoſvis liberam eſſe navigationem.*

CAP. II. *Luſitanos nullum habere jus dominii in eos Indos ad quos Batavi navigant titulo inventionis.*

CAP. III. *Luſitanos in Indos non habere jus dominii titulo donationis Pontificiæ.*

CAP. IV. *Luſitanos in Indos non habere jus dominii titulo belli.*

CAP. V. *Mare ad Indos, aut jus eo navigandi non eſſe proprium Luſitanorum titulo occupationis.*

CAP. VI. *Mare aut jus navigandi proprium non eſſe Luſitanorum titulo donationis Pontificiæ.*

CAP. VII. *Mare aut jus navigandi proprium non eſſe Luſitanorum titulo præſcriptionis, aut conſuetudinis.*

CAP. VIII. *Iure gentium inter quoſvis liberam eſſe mercaturam.*

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Cap. IX. *Mercaturam cum Indis pro-priam non eſſe Luſitanorum titulo occupationis.*

Cap. X. *Mercaturam cum Indis pro-priam non eſſe Luſitanorum titul donationis Pontificiæ.*

Cap. XI. *Mercaturam cum Indis no eſſe Luſitanorum propriam jur præſcriptionis, aut conſuetudinis.*

Cap. XII. *Nulla æquitate niti Luſita-nos in prohibendo commercio.*

Cap. XIII. *Batavis jus mmercii In-dicani, qua pace, qua induciis, qu bello retinendum.*

Capita
DISSERTATIONI
Pauli Merulæ
DE
MARIBUS.

Cap. I. *De Mari univerſim.*

Cap. II. *De Oceano.*

Cap. III. *De Internis Maribus primo de Mediterraneo.*

Cap. IV. *De reliquis Internis Ma-bus.*

Cap. V. *De Euripis.*

HVG

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

HUGONIS GROTII
MARE LIBERVM
SIVE
DE IVRE QVOD BATAvis competit ad Indicana commercia, diſſertatio.

CAPVT I.

Iure gentium quibuſvis ad quoſvis liberam eſſe navigationem.

PRopoſitum eſt nobis breviter ac dilucide demonſtrare, jus eſſe Batavis, hoc eſt, Ordinum Federatorum Belgicogermaniç ſubditis, ad Indos, ita uti navigant navigare, cumque ipſis commercia colere. Fundamentum ſtruemus hanc juris Gentium, quod primarium vocant, regulam certiſſimam, cujus perſpicua atque immutabilis eſt ratio: licere cuivis genti quamvis alteram adire,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

re,cumque ea negotiari. Deus hoc ipſe per naturam loquitur, cum ea cuncta quibus vita indiget, omnibus locis ſuppeditari à natura non vult: artibus etiam aliis alias gentes dat excellere. Quo iſta? niſi quod voluit mutua egeſtate & copia humanas foveri amicitias, ne ſinguli ſe putantes ſibi ipſis ſufficere, hoc ipſo redderentur inſociabiles? Nunc factum eſt ut gens altera alterius ſuppleret inopiam, divinæ juſtitiæ inſtituto, ut eo modo (ſicut Plinius dicit *a*) quod genitum eſſet uſpiam, apud omnes natum videretur. Poëtas itaque canentes audimus:

Nec vero terræ ferre omnes omnia poſſunt.

Item:

Excudent alii (*b*): & quæ ſequuntur. Hoc igitur qui tollunt, illam laudatiſſimam tollunt humani generis ſocietatem, tollunt mutuas benefaciendi occaſiones, naturam denique ipſam violant. Nam & ille quem Deus terris circumfudit Oceanus, undique & undique verſus navigabilis, & ventorum ſtati aut extraordinarii flatus, non ab eadem ſemper, & à nulla

(a) *Panegyr.* (b) *Virgil.*

nulla non aliquando regione ſpirantes, nonne ſignificant ſatis cōceſſum à natura cunctis gentibus ad cunctas aditum? Hoc Seneca (*a*) ſummum Naturæ beneficium putat, quod & vento gentes locis diſſipatas miſcuit, & ſua omnia in regiones ita deſcripſit, ut neceſſarium mortalibus eſſet inter ipſos commercium. Hoc igitur jus ad cunctas gentes æqualiter pertinet: quod clariſſimi Iuriſconſulti (*b*) eo uſque producunt, ut negent ullam rempublicam aut Principem prohibere in univerſum poſſe, quò minus alii ad ſubditos ſuos accedant, & cum illis negotientur. Hinc jus deſcendit hoſpitale ſanctiſſimum: hinc querelæ (*c*):

Quod genus hoc hominum, quave hunc tam barbara morem
Permittit patria? hoſpitio prohibemur arenæ.

Et alibi (*d*)

—— littuſque rogamus
Innocuum, & cunctis undamque auramque patentem.

Et ſcimus bella quædam ex hac cauſa

(a) 3.4.*Nat.qu.* (b) *Inſt. de rerum diviſ.* §.1.& *L. nemo igitur ff. eod. vide G. de jure belli l.* 1.*c.*19.*vid. L. mercatores C. de com.* (c) *Virg.* 1. *Æn.* (d) 7. *Æn*

cœpiſſe, ut Megarenſibus in Athenienſes, Bononienſibus in Venetos (*a*): Caſtellanis etiam in Americanos has juſtas potuiſſe belli cauſas eſſe (*b*), & cęteris probabiliores Victoria (*c*) putat, ſi peregrinari & degere apud illos prohiberentur, ſi arcerentur à participatione earũ rerum quæ jure gentium aut moribus cõmunia ſunt, ſi denique ad commercia non admitterentur. Cui ſimile eſt quod in Moſis (*d*) hiſtoria & inde apud Auguſtinum (*e*) legimus, juſta bella Iſraëlitas contra Amorræos geſſiſſe, quia innoxius trãſitus denegabatur: qui IVRE HVMANAE SOCIETATIS æquiſſimo patere debebat. Et hoc nomine Hercules Orchomeniorum, Græci ſub Agamemnone Myſorum Regi arma intulerunt: (*f*) quaſi libera eſſent naturaliter itinera ut Baldus dixit: (*g*) accuſanturq; à Germanis apud Tacitũ (*h*) Romani, quod colloquia congreſſuſque gentium arcerent,

(a) *Diod.* 11. *Plut. Peric.* (b) *Sig. ult. de reb. Ital.* (c) *Vict. de Indis part.* 2. *n.* 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. *Adde Covar. in c. peccatũ.* §. 9. *n.* 4. *ibi. Quinta.* (d) *Num. c.* 20. (e) *Aug. libr.* 4. *qu.* 44. *ſuper Nu. Et Eſt. c. ult.* 23. 4. 2. (f) *Sophocl. Trach.* (g) 3. *Conſ.* 293. (h) 4. *Hiſtor.*

erent, fluminaque & terras & cœlum uodammodo ipſum clauderent. Nec llus titulus Chriſtianis quondam in arracenos magis placuit, quam quod er illos terræ Iudęæ aditu arceren-ur (*a*). Sequitur ex ſententia Luſita-ios, etiamſi dŏmini eſſent earum re-ionum ad quas Batavi proficiſcun-ur, injuriam tamen facturos ſi aditũ Batavis & mercatum præcluderent. Quanto igitur iniquius eſt volen-es aliquos à volentium populorum commercio ſecludi, illorum opera quorum in poteſtate nec populi iſti unt, nec illud ipſum, qua iter eſt; quã-do latrones etiam & piratas non alio magis nomine deteſtamur, quam quod illi hominum inter ſe commea-tus obſident atque infeſtant?

CAP. II.

Luſitanos nullum habere jus dominii in eos Indos ad quos Batavi navigant titulo inventionis.

NOn eſſe autem Luſitanos earum partium dominos ad quas Batavi acce-

(a) *Alc. 7. Conſ. 130. Covar. c. peccatũ p. 2. §. 9. Bart. ad L. 1. C. de Pagan.*

accedunt, puta Iavæ, Taprobanæ, partis maximæ Moluccarum, certiſſimo argumento colligimus, quia dominus nemo eſt ejus rei quam nec ipſe unquam nec alter ipſius nomine poſſedit. Habent inſulæ iſtæ quas dicimus & ſemper habuerunt ſuos Reges, ſuam rempublicam, ſuas leges, ſua jura: Luſitanis mercatus, ut aliis gentibus conceditur: itaque & tributa cum pendunt, & jus mercandi à Principibus exorant, dominos ſe non eſſe, ſed ut externos advenire ſatis teſtantur ne habitant quidem niſi precario. Et quanquam ad dominium titulus non ſufficiat, quia & poſſeſſio requiritur, cum aliud ſit rem habere, aliud jus ad rem conſequendam, tamen ne titulum quidem dominii in eas partes Luſitanis ullum eſſe affirmo, quem non ipſis eripuerit Doctorum, & quidem Hiſpanorum ſententia. Primum ſi dicent inventionis præmio eas terras ſibi ceſſiſſe, nec jus, nec verum dicent. Invenire enim non illud eſt oculis uſurpare, ſed apprehendere, ut Gordiani epiſtola oſtenditur (a):

unde

(a) *L. Si Barſatorem C. de fidejuſſ. Non Marc. c.4. in verbo occupare. Vid. Conan. comm.*

nde Grammatici invenire & occu-
re pro verbis ponunt idem ſignifi-
ntibus : & tota Latinitas quod ad-
pti ſumus, id demum inveniſſe nos
icit, cui oppoſitum eſt perdere. (a)
uin & ipſa naturalis ratio, & legum
iſerta verba, (b) & eruditiorum in-
erpretatio manifeſte oſtendit, ad ti-
ulum dominii parandum eam demũ
ufficere inventionem quæ cum poſ-
eſſione conjuncta eſt, ubi ſcilicet res
mobiles apprehenduntur, aut immo-
iles terminis atque cuſtodia ſepiun-
tur : (c) quod in hac ſpecie dici nullo
modo poteſt. Nam præſidia illuc Lu-
ſitani nulla habent. Quid quod ne
reperiſſe quidem Indiam ullo modo
dici poſſunt Luſitani, quæ tot à ſæcu-
lis fuerat celeberrima. Iam ab Horatii
tempore:

Impiger extremos currit mercator
ad Indos
Per mare pauperiem fugiens (d).

Taprobanes pleraque quam exacte

 nobis

(a) *Iuris Civil. li. 3. c. 3. in fine. Vide Donell. de Iure Civil. lib. 4. cap. 10.* (b) *Inſtit. de rerum diviſ. §. illud quaeſitum eſt.* (c) *L. 3. §. Neratius in fine. ff. de acq. poſſeſ.* (d) *Lib. 1. epiſt. 1.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

nobis Romani deſcripſere (*a*)? Iam ve-
ro & cæteras inſulas ante Luſitanos
non finitimi tantum Perſæ & Arabes,
ſed Europæi etiam, præcipue Veneti
noverant. Præterea inventio nihil ju-
ris tribuit, niſi in ea quæ ante inven-
tionem nullius fuerant (*b*). Atqui Indi
cum ad eos Luſitani venerũt, etſi par-
tim idololatræ, partim Mahumetani
erant, gravibuſque peccatis involuti,
nihilominus publice atque privatim
rerum poſſeſſionumque ſuarum do-
minium habuerunt, quod illis ſine ju-
ſta cauſa eripi non potuit (*c*). Ita cer-
tiſſimis rationibus poſt alios auctores
maximi nominis concludit Hiſpanus
Victoria (*d*): *Non poſſunt*, inquit, *Chri-
ſtiani ſeculares aut Eccleſiaſtici poteſta-
te civili & principatu privare infide-
les, eo duntaxat titulo, quia infideles
ſunt, niſi ab eis alia injuria profecta ſit.*
Fides enim, ut recte inquit Thomas (*e*),
non tollit jus naturale aut humanum
ex quo dominia profecta ſunt. Imo
credere

(a) *Vide Plin. Nat. hiſtor. lib. 6. c. 22.*
(b) *L. 3. ff. de acquir. rerum dom.*
(c) *Covar. in cap. peccatum. §. 10. nu. 2. & 4. & 5.* (d) *De poteſt. civili, parte 1. num. 9.* (e) *2. 2. quæſt. 10. artic. 12.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

edere infideles non eſſe rerum ſua-
um dominos , hæreticum eſt : &
s ab illis poſſeſſas illis ob hoc ipſum
ripere furtum eſt,& rapina, non mi-
us quã ſi idem fiat Chriſtianis. Recte
gitur dicit Victoria (*a*) non magis iſta
x cauſa Hiſpanis jus in Indos quæſi-
um,quam Indis fuiſſet in Hiſpanos,ſi
ui illorum priores in Hiſpaniam ve-
iſſent. Neque vero ſunt Indi Orien-
is amentes & inſenſati, ſed ingenioſi
& ſolertes,ita ut ne hinc quidem præ-
extus ſubjiciendi poſſit deſumi, qui
amen per ſe ſatis eſt manifeſtæ ini-
quitatis. Iam olim Plutarchus πρό-
φασιν πλεονεξίας fuiſſe dicit ἡμερῶ-
σαι τὰ βαρβαρικὰ, improbam ſcili-
cet alieni cupiditatem hoc ſibi velum
obtendere, quod barbariem manſue-
facit. Et nunc etiam color ille redigen-
di invitas gentes ad mores humanio-
res, qui Græcis olim & Alexandro u-
ſurpatus eſt, à Theologis omnibus,
præſertim Hiſpanis, (*b*) improbus, at-
que impius cenſetur.

(a) *Vict. de Indis parte* 1. *n.* 4. 5. 6. 7. *& n.*19. (b) *Vide Vaſq. in præf. n.*5.

CAP. III.

Luſitanos in Indos non habere jus dominii titulo donationis Pontificiæ.

SEcundo ſi Pontificis Alexandri Sexti diviſione utentur, ante omnia illud attendendum eſt, volueritne Pontifex contentiones tantum Luſitanorum & Caſtellanorum dirimere, quod potuit ſane, ut lectus inter illos arbiter, ſicut & ipſi Reges jam ante inter ſe ea de re fœdera quędã pepigerant (*a*): & hoc ſi ita eſt, cum res inter alios acta ſit, ad cęteras gentes nõ pertinebit: an vero prope ſingulos Mundi trientes duobus populis donare. Quod etſi voluiſſet, & potuiſſet Pontifex, non tamen continuo ſequeretur dominos eorum locorum eſſe Luſitanos, cum donatio dominum non faciat, ſed ſecuta traditio: (*b*) quare & huic cauſæ poſſeſſio deberet accedere. Tum vero ſi quis jus ipſum ſive divinum ſive humanum ſcrutari volet, non autem ex commodo ſuo metiri, facile deprehendet

(a) *Vide Oſorium.* (b) *Vide Inſt. d. rerum diviſ. §. per tradit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

t donationem ejuſmodi ut rei alie-
: nullius eſſe momenti. Diſputa-
onem de poteſtate Pontificis, hoc
: Epiſcopi Romanæ Eccleſiæ, hic
on aggrediar, nec quicquam po-
am niſi ex hypotheſi, hoc eſt, quod
onfitentur homines inter eos erudi-
ſſimi, qui plurimum Pontificiæ tri-
uunt auctoritati: maxime Hiſpani:
ui cum pro ſua perſpicacia facile vi-
ent Dominum Chriſtum omne à ſe
errenum imperium abdicaſſe (*a*),
nundi certe totius dominium, qua
omo fuit, non habuiſſe, & ſi ha-
uiſſet, nullis tamen argumentis a-
trui poſſe jus illud in Petrum, aut
Romanam Eccleſiam Vicarii jure
ranſlatum: cum aliàs etiam certum
ſit, multa Chriſtum habuiſſe in quæ
Pontifex non ſucceſſerit (*b*), intre-
pide affirmarunt (utar ipſorum ver-
bis) Pontificem non eſſe dominum
civilem aut temporalem totius or-
bis (*c*). Imo etiam ſi quam talem po-
teſta-

(a) *Luc.*12.14. *Ioh.* 18. 36. (b) *Vict. de Indis p.*1.*num.*25. *Vict.*16.*num.*27. (c) *Vide Vaſq. cap.*21. *controverſ. ill. Turr. Crem. lib.*2.*c.*113. *Hugo* 69.*diſt. cum ad Verũ Bern.in* 2.*li. ad Eug. Vict. de Ind.p.*1.*n.*27. *Cov.in c.pec* § 9.*n.*7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

teſtatem in mundo haberet, eam
tamen non recte exerciturum, cu
ſpirituali ſua juriſdictione contentu
eſſe debeat, ſæcularibus autem Prin
pibus eam concedere nullo modo po
ſe. Tum vero ſi quam habeat pot
ſtatem (*a*), eam habere, ut loquu
tur in ordine ad ſpiritualia. Quocir
nullam illi eſſe poteſtatem in popul
infideles, ut qui ad Eccleſiam no
pertineant (*b*). Vnde ſequitur ex ſen
tentia Cajetani (*c*) & Victoriæ & po
tioris partis tam Theologorum quan
Canoniſtarum (*d*), non eſſe idoneum
titulum adverſus Indos, vel quia Papa
dederit provincias illas tanquam do
minus abſolute, vel quia non reco
gnoſcunt dominium Papæ: atque
adeo ne Sarracenos quidem iſto titulo
unquam ſpoliatos.

CAP.

(a) *Matt.20.26. Iohan.6.15. Mat. 17.27.* (b) *Vict. ib. num. 28. Cov. de loco. 1. Corinth. 5. in fine. Thom. 2. 2. 12. 2. Ayala lib.1.cap.2.n.29. Vict.ibi. n.30. Cov.d.loco.* (c) *Vide locum Cajetani infra.* (d) *Thom.2.2. q.66. art.8. Silv. de infid.§.7. Inn.in c, quod ſuper his de voto. Vict.n.31.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

CAP. IV.

Luſitanos in Indos non habere jus dominii titulo belli.

Is igitur ſublatis cum manifeſtum ſit, quod & Victoria ſcribit, Hiſpanos ad terras remotiores il navigantes nullum jus ſecum atiſſe occupandi eas provincias, unus ntaxat titulus belli reſtat, qui & ipſi juſtus eſſet, tamen ad dominium ficere non poſſet, niſi jure prædæ, c eſt poſt occupationẽ. Atqui tanm abeſt ut Luſitani eas res occuparint, ut cum pleriſq; gentibus quas tavi acceſſerunt, bellũ eo tempore llum haberent. Et ſic igitur nullum s illis quæri potuit: cum etiã ſi quas Indis pertuliſſẽt injurias, eas longa ace & amicis commerciis remiſiſſe erito cenſeantur. Quanquã ne fuit uidẽ quod bello obtenderent. Nam ui Barbaros bello perſequuntur, ut mericanos Hiſpani, duo ſolent præexere, quod ab illis commercio areantur, aut quod doctrinam veræ eligionis illi nolint agnoſcere (a). Et ommercia quidem Luſitani ab Indis im-

(a) *d. num.*31.

dis impetrarunt, ut hac in parte n
habeant quod querantur. Alter v
obtentus nihilo eſt juſtior, quam
Græcorum in Barbaros, quo Boët
(b) reſpexit:

An diſtant quia diſsidentq; more
Injuſtas acies, & fera bella moven
Alterniſque volunt perire telis?
Non eſt juſta ſatis ſævitiæ ratio.

Iſta autem & Thomæ & Concilii T
letani & Grægorii & Theologorum
Canoniſtarum, Iuriſprudentiumqu
fere omnium concluſio eſt (c): Qu
rumcunque fides annuntiata ſit Ba
baris (nam de his qui ſubditi ante fu
runt Chriſtianis Principibus, item d
Apoſtatis alia eſt quæſtio) probabilite
& ſufficienter, & ſi noluerint eam re
ſpicere, non tamen licere hac ration
eos bello perſequi, & ſpoliare bo
nis ſuis (d). Operæpretium eſt in han
rem ipſa Cajetani verba deſcribere

(a) *Qui-*

(a) *Vide Vaſq. c. 24. contr. ill. Vict. p. 2. de Indis n. 10.* (b) *Met. 4. lib 4. de conſol.* (c) 2.2. *q.* 10. *art.* 8. *c. de Iudæis diſt.* 45. *cap. qui ſincera. eadem diſt. Innoc. d. loco. Bartol. ad li.* 1. *C. de pag. Covarr. ad cap. peccatum. p.* 2. § 9. & 10. *Ayala de jure belli lib.* 1. *c.* 2. *n.* 28. *arg.* (d) *Matt.* 10. 23.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

) Quidam, ait, infideles nec de jure nec
facto ſubſunt ſecundum temporalem
riſdictionem Principibus Chriſtianis,
inveniuntur pagani, qui nunquam
perio Romano ſubditi fuerunt, terras
abitantes, in quibus Chriſtianum nun-
uam fuit nomen. Horum namque do-
ini, quamvis infideles, legitimi domini
ent, ſive regali, ſive politico regimine
ubernantur: nec ſunt propter infideli-
atem à dominio ſuorum privati, quum
ominium ſit ex jure poſitivo, & infide-
itas ex divino jure, quod non tollit jus
oſitivum, ut ſuperius in quæſtione habi-
um eſt. Et de his nullam ſcio legem
uoad temporalia. Cōtra hos nullus Rex,
nullus Imperator, nec Eccleſia Romana
poteſt movere bellum ad occupandas ter-
ras eorũ, aut ſubjiciendos illos tempora-
liter: quia nulla ſubeſt cauſa juſta belli,
cum Ieſus Chriſtus Rex Regum, cui data
eſt poteſtas in cœlo & in terra, miſerit ad
capiendam poſſeſsionem mundi, non mi-
lites armatæ militiæ, ſed ſanctos prædi-
catores, ſicut oves inter lupos. Vnde nec
in teſtamento veteri, ubi armata manu
poſſeſsio erat capienda, terræ infidelium
inductum lego bellum alicui propter hoc
quod non erant fideles: ſed quia nole-
bant

(a) ad Sum. Thom. 2.2.q 66. art. 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

bant dare tranſitum, vel quia eos offe-
derant, ut Madianitæ, vel ut recupera-
rent ſua, divina largitate ſibi conceſſa.
Vnde GRAVISSIME PECCAREMVS, *ſi fi-*
dẽ Chriſti Ieſu per hanc viam amplia-
contenderemus : nec eſſemus LEGITIM
DOMINI *illorum: ſed* MAGNA LATRO-
CINIA *committeremus, & teneremur a*
reſtitutionem, utpote INIVSTI DEBEL-
LATORES AVT OCCVPATORES. *Mit-*
tendi eſſent ad hos prædicatores boni vi-
ri, qui verbo & exemplo converteren
eos ad Deum: & non qui eos opprimant,
ſpolient, ſcandalizent, ſubiiciant, & du-
plò gehennæ filios faciant, more Phari-
ſæorum. Et in hanc formam audimus
ſæpe à Senatu in Hiſpania, & Theolo-
gis præcipue Dominicanis decretum
fuiſſe, ſola verbi prędicatione nõ bello
Americanos ad fidẽ traducendos : li-
bertatem etiam quæ illis eo nomine
erepta eſſet, reſtitui debere, quod à Pau-
lo tertio Pontifice, & Carolo V. Impe-
ratore Hiſpaniarum Rege comproba-
tum dicitur. Omittimus jam Luſita-
nos in pleriſque partibus religionem
nihil promovere, ne operam quidem
dare, cum ſoli lucro invigilent. Imo
& illud ibi verum eſſe, quod de Hi-
ſpanis in America Hiſpanus ſcrip-
ſit, non miracula, non ſigna audiri,
non

non exempla vitæ religioſæ, quæ ad eandem fidem alios poſſent impellere, ſed multa ſcandala, multa facinora, multas impietates. Quare cum & poſſeſſio & titulus deficiat poſſeſſionis, neque res ditioneſque Indorum pro talibus haberi debeant quaſi nullius ante fuiſſent, neque cum illorum eſſent, ab aliis recte acquiri potuerint, ſequitur Indorum populos, de quibus nos loquimur, Luſitanorum proprios non eſſe, ſed liberos, & ſui juris: de quo ipſi doctores Hiſpani non dubitant. (a)

CAP. V.

Mare ad Indos aut jus eo navigandi non eſſe proprium Luſitanorum titulo occupationis.

SI ergo in populos terraſque & ditiones Luſitani jus nullum quæſiverunt, videamus an mare & navigationem, aut mercaturam ſui juris facere potuerint. De mari autem prima ſit conſideratio, quod cum paſſim in jure aut nullius, aut commune, aut publicum Iurisgentium dicatur, hæ voces quid ſignificent ita commodiſ-

(a) *Vict. in fine par. 2. 1. relect. de Indis.*

ſime explicabitur, ſi Poëtas ab Heſio-
do omnes', & Philoſophos ; & Iuris-
conſultos veteres imitati in tempora
diſtinguamus, ea, quæ tempore fort
haud longo, certa tamen ratione &
ſui natura diſcreta ſunt. Neque nobi
vitio verti debet ſi in juris à natur
procedentis explicatione auctoritat
& verbis eorum utimur quos conſta
naturali judicio plurimum valuiſſe
Sciendum eſt igitur in primordiis vit
humanæ aliud quam nunc eſt domi
nium,aliud communionem fuiſſe(*a.*
Nam dominium nunc proprium qui
ſignificat, quod ſcilicet ita eſt alicuju
ut alterius nõ ſit eodem modo. Com
mune autem dicimus, cujus propri
tas inter plures conſortio quoda
aut conſenſu collata eſt excluſis alii
Linguarum paupertas coëgit voc
eaſdem in re non eadem uſurpare.
ſic iſta noſtri moris nomina ad jus
lud priſtinum ſimilitudine quadam
imagine referuntur. Commune i
tur tunc non aliud fuit quam qu
ſimpliciter proprio opponitur: Dom
nium autem facultas non injuſta
tendi re communi, quem uſum Sch

laſti

(a) *Vide Gloſ. & Caſtr. in l. ex jure & c, jus nat. diſt.* 1.

laſticis (*a*) viſum eſt facti non juris vocare, quia qui nunc in jure uſus vocatur, proprium eſt quiddam, aut ut illorum more loquar, privative ad alios dicitur. Iure primo Gentium, quod & Naturale interdum dicitur, & quod Poëtæ alibi ætate aurea, alibi Saturni aut Iuſtitiæ regno depingunt, nihil proprium fuit: quod Cicero dixit: *Sunt autem privata nulla natura.* Et Horatius:

> *Nam* PROPRIAE *telluris* HERVM NATVRA *nec illum,*
> *Nec me nec quenquam ſtatuit.*

Neque enim potuit natura dominos iſtinguere. Hoc igitur ſignificatu res mnes eo tempore communes fuiſſe icimus, idem innuentes quod Poëtæ um primos homines in medium uæſiviſſe, & Iuſtitiam caſto federe es medias tenuiſſe dicunt: quod ut larius explicent, negant eo tempore ampos limite partitos, aut commera fuiſſe ulla.

> *promiſcua rura per agros*
> *Præſtiterant cunctis* COMMVNIA
> *cuncta* VIDERI. (a)

a) *Vide Vaſq. controv. uſu frequ. c.* I. *m.* 10. *c. exiit qui ſeminat. de Verb.* *.in 6. clem. exivi de paradiſo de verb,* *n.* (b] *Avienus in Arat.*

Recte additum eſt *videri* propter tranſlationem ut diximus vocabuli. Communio autem iſta ad uſum referebatur:

pervium cunctis iter,

COMMVNIS VSVS *omnium rerum fuit* (a).

Cujus ratione dominium quoddam erat, ſed univerſale, & indefinitum: Deus enim res omnes non huic aut illi dederat, ſed humano generi, atque eo modo plures in ſolidum ejuſdem rei domini eſſe non prohibebantur: quod ſi hodierna ſignificatione ſumamus dominium, contra omnem eſt rationem. Hoc enim proprietatem includit, quæ tunc erat penes neminem. Aptiſſime autem illud dictum eſt:

omnia rerum

Vſurpantis erant, (b).

Ad eam vero, quæ nunc eſt, dominiorum diſtinctionem non impetu quodam, ſed paulatim ventum videtur, initium ejus monſtrante natura. Cum enim res ſint nonnullæ, quarum uſus in abuſu conſiſtit, aut quia converſæ in ſubſtantiam utentis nullum poſt ea uſum admittunt, aut quia utendo fiunt ad uſum deteriores, in rebus prior

(a) *Seneca Octavia.* (b) *Avienus*

rioris generis, ut cibo & potu, pro-
rietas ſtatim quædam ab uſu non ſe-
ıncta emicuit *(a)*. Hoc enim eſt pro-
rium eſſe, ita eſſe cujuſquam ut & al-
:rius eſſe non poſſit; quod deinde ad
:s poſterioris generis, veſtes puta, &
:s mobiles alias aut ſe moventes ra-
one quadam productum eſt. Quod
ım eſſet, ne res quidem immobiles
mnes, agri puta, indiviſæ manere
ɔtuerunt: quanquam enim horum
ſus non ſimpliciter in abuſu conſi-
at, eorum tamen uſus abuſus cujuſ-
ım cauſa comparatus eſt. ut arva &
buſta cibi cauſa, paſcua etiam ve-
ium: omnium autem uſibus promi-
ue ſufficere non poſſunt. Repertæ
roprietati lex poſita eſt, quę naturam
nitaretur. Sicut enim initio per ap-
icationem corporalem uſus ille ha-
:batur, unde proprietatem primum
rtam diximus, ita ſimili applicatione
s proprias cujuſque fieri placuit. Hęc
t quæ dicitur occupatio, voce ac-
ɔmmodatiſſima ad eas res quæ ante
. medio poſitæ fuerant: quo Seneca
r agicu s alludit *(b)*.

*) ff. de uſuf. ear. rer. quæ uſu conſ. Ex-
av. de verb. ſign. ad conditorē & quia
ıorundā Tho. 2. 2 78. (b) Sen. Thyeſt.*

IN MEDIO *eſt ſcelus*
POSITUM OCCVPANTI.

Et Philoſophus (*a*) *Equeſtria* OMNIVM *Equitum Romanorum ſunt: in illis tamen locus meus ſit* PROPRIVS *quem* OCCVPAVI. Hinc (*b*) Quintilianus dicit, quod omnibus naſcitur, induſtriæ eſſe præmium; & Tullius, (*c*) factas eſſe veteri occupatione res eorum qui quondam in vacua venerant. Occupatio autem hæc in his rebus quæ poſſeſſioni renituntur, ut ſunt feræ beſtiæ, perpetua eſſe debet, in aliis ſufficit, corpore cœptam poſſeſſionem animo retineri. Occupatio in mobilibus eſt apprehenſio, in immobilibus inſtructio aut limitatio: unde Hermogenianus cum dominia diſtincta dicit addit, agris terminos poſitos, ædificia collocata (*d*). Hic rerum ſtatus à Poëtis indicatur.

Tum laqueis captare feras, & fallere viſco
Inventum:
Tum primum ſubiere domos. (*e*.)

COM

(a) *Sen. Ben. lib.* 7. *c.* 12. (b) *De cl.* 13. (c) *De off.* 1. (d) *L. ex hoc jure ff. de Iuſt. & jure.* (e) *Virgil. Georg.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

COMMVNEMQVE PRIVS, *ceu lu-*
mina ſolis & auræ
Cautus humum longo ſignavit LI-
MITE *meſſor.* (a)
elebratur poſt hæc: ut Hermoge-
anus indicat, commercium, cujus
ratia
Fluctibus ignotis inſultavere cari-
næ. (b)
odem autem tempore & reſpublicæ
ſtitui cœperunt: Atque ita earum
æ à prima communione divulſa
ant duo facta ſunt genera. Alia
im ſunt publica, hoc eſt, populi
opria (quæ eſt genuina iſtius vocis
nificatio) alia mere privata, hoc
, ſingulorum. Occupatio autem
blica eodem modo fit, quo privata.
neca (c.) *Fines Athenienſium, aut*
mpanorum vocamus, quos deinde in-
r ſe vicini privata terminatione di-
nguunt. Gens enim unaquæque
PARTITA FINES *regna conſtituit,*
novas
Extruxit VRBES (d.)
oc modo dicit Cicero (e) agrum
pinatem Arpinatum dici, Tuſcula-

(a) *Ovid. in Metamorph.* (b) *Ovid.*
De benef. 7.4. (d) *Seneca Octav.*
) *Offic.* 1.

num Tuſculanorum: *ſimilisque eſt,* inquit, *privatarum poſſeſſionum deſcriptio, ex quo quia ſuum cujuſque ſit, eorum quæ naturæ fuerant* COMMVNIA, *quod cuique obtigit, id quisque teneat.* Contra autem Thucydides (*a*) eam terram quæ in diviſione populo null obvenit, ἀόριστον, hoc eſt, indefini tam, & limitibus nullis circumſcri ptam vocat (*b*). Ex his quæ hactenu dicta ſunt duo intelligi poſſunt. Priu eſt, eas res quæ occupari non poſſunt aut occupatæ nunquam ſunt, nulliu proprias eſſe poſſe: quia omnis pro prietas ab occupatione cœperit. Alte rum vero, eas res omnes, quæ ita natura comparatæ ſunt, ut aliquo u tente nihilominus aliis quibuſvis a uſum promiſcue ſufficiãt, ejus hodie conditionis eſſe, & perpetuo eſſe deb re cujus fuerant cum primũ à natu proditæ ſunt. Hoc Cicero voluit (*c*) *Ac latiſſime quidem patens hominib inter ipſos omnibus inter omnes ſociet hæc eſt, in qua omnium rerum, quas communem uſum natura genuit, eſt ſ vanda communitas.* Sunt auté omn res hujus generis, in quibus ſine d trimen

(a) *Lib.* 1. (b) *Vide Duar. in tit. de r rum div. & qual.* (c) *offic.* 1.

...mento alterius alteri commodari ...teſt. Hinc illud eſſe dicit Cicero: ...on prohibere aqua profluente. Nam ...ua profluens qua talis non qua flu...en eſt, inter communia omnium Iuriſconſultis refertur: & à Poë... (a.)

Quid prohibetis AQVAS? VSVS
COMMVNIS *aquarum eſt.*
Nec ſolem PROPRIVM NATVRA
nec AERA *fecit,*
Nec tenues VNDAS. *in* PVBLICA
munera veni.

...icit hæc non eſſe natura propria, ſi...t Vlpianus (*b*) natura omnibus pa...re, tum quia primum à natura pro...ta ſunt, & in nullius adhuc domi...um pervenerunt (ut loquitur (*c*) ...eratius) tum quia ut Cicero dicit, natura ad uſum communem genita ...dentur. Publica autem vocat trala...ia ſignificatione, non quæ ad popu...m aliquem, ſed quæ ad ſocietatem ...manam pertinēt, quæ publica Iuriſ...ntium in Legibus vocantur (*c.*) hoc

 eſt

a *Ovid. lib.6. Metam.* (b) *L. vendi... ff. com præd.* (c) *L. quod in littore. ... de acq. rer. dom. loco citato. Vide Co... comm. civ. lib.3. c.2. Donell. lib. 4. ...2. L. ult. de uſucap.*

eſt, communia omnium, propria nu
lius. Hujus generis eſt Aër, dupli
ratione, tum quia occupari non p
teſt, tum quia uſum promiſcuum h
minibus debet. Et eiſdem de cauſ
commune eſt omnium Maris Eleme
tum, infinitum ſcilicet ita, ut poſſide
non queat, & omnium uſibus acco
modatum: ſive navigationem reſpic
mus, ſive etiam piſcaturam. Cuju
autem juris eſt mare, ejuſdem ſunt
qua mare aliis uſibus eripiendo ſua f
cit, ut arenæ maris, quarum pars te
ris continua littus dicitur *(a)*. Rec
igitur Cicero *(b)*: *quid tam* COMMVN
quam MARE *fluctuantibus*, LITTVS *ej*
ctis? Etiam Virgilius auram, undan
littus cunctis patere dicit. Hæc igitu
ſunt illa quæ Romani vocant comm
nia omnium jure naturali *(c)*, aut qu
idem eſſe diximus, publica juriſge
tium, ſicut & uſum eorum mo
communem, modo publicum vocan

Qua

(a) *L. Ariſt. de rer. div.* (b) *loco cita*
(c) *Inſt. de rer. div. § & quidem nat*
rali, & § littorum. ff. de rer. div. l. 1.
L. 2. *& L. Ariſto. eod. tit. L. quod*
Littore. L. quamvis. de acq. rer. do
L. ſi quis me, de Injur. L. littora.
quid in loco pub. cum. L ſeq.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ianquam vero etiam ea nullius eſſe,
od ad proprietatem attinet, recte
antur, multum tamen differunt ab
quæ nullius ſunt, & communi uſui
ributa non ſunt, ut feræ, piſces,
es: nam iſta ſi quis occupet, in jus
prium tranſire poſſunt, illa vero
ius humanitatis conſenſu proprie-
i in perpetuum excepta ſunt pro-
r uſum, qui cū ſit omnium, nō ma-
omnibus ab uno eripi poteſt quam
e mihi quod meum eſt. Hoc eſt
od Cicero dicit inter prima eſſe Iu-
iæ munera, rebus communibus
communibus uti. Scholaſtici dice-
nt eſſe communia alia affirmative,
a privative. Diſtinctio hæc non
do Iuriſprudentibus uſitata eſt, ſed
lgi etiam confeſſionem exprimit:
de apud Athenæum convivator
re commune eſſe dicit, at piſces
pientium fieri, Et in Plautina Ru-
nte ſervo dicenti, *Mare quidem com-
ne certo eſt omnibus*, aſſentit piſca-
r, addenti autem, *In mari inventum
commune eſt*, recte occurrit:

*Meum quod rete atque hami nacti
ſunt, meum potiſſimum eſt.*

re igitur proprium omnino alicu-
fieri non poteſt, quia natura com-
ne hoc eſſe non permittit, ſed ju-
bet,

bet, imo ne littus quidem: (*a*) niſi qu
hæc addenda eſt interpretatio: ut
quid earum rerum per naturam occ
pari poſſit, id eatenus occupantis fi
quatenus ea occupatione uſus ille pr
miſcuus non læditur. Quod meri
receptum eſt: nam cum ita ſe hab
ceſſat utraque exceptio per quam e
niſſe diximus, ne omnia in ejus pr
prium tranſcriberentur. (*b*) Quonia
igitur inædificatio ſpecies eſt occu
tionis, in littore licet ædificare, (*c*
id fieri poteſt ſine cæterorum inco
modo, ut Pomponius loquitur. qu
ex Scævola explicabimus, niſi u
publicus, hoc eſt communis impedi
tur. Et qui ædificaverit, ſoli domi
fiet: quia id ſolũ nec ullius propriu
nec ad uſum communem neceſſari
fuit. eſt igitur occupantis: ſed non d
tius quam durat occupatio, quia re
ctari mare poſſeſſioni videtur, exe
plo feræ, quæ ſi in naturalem ſe lib
tat

(a *Vide Don. L.* 4. *c.* 2. (b) *Inſt*
rer. div. §. *litt. l. riparum.* §. 1. *ff. de*
div. l fluminum. ff. de damno inf. (c
quamvis de acq. rer. dom. L. in litt
Ne quid in loco pub. L. Ariſto. d
rum div. L. quod in littore. de
rer. dom.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

em receperit, non ultra captoris eſt, & littus poſtliminio mari cedit. icquid autem privatum fieri occuhdo, idem & publicum, hoc eſt poi proprium poſſe oſtendimus (*a*). littus Imperii Romani finibus inſum, populi Romani eſſe Celſus ſtimat: quod ſi ita eſt, minime midum eſt, eundem Populum ſubdiſuis occupandi littoris modum per ncipem aut Prætorem potuiſſe conlere. Cæterum & hæc occupatio n minus quam privata ita reſtrinda eſt, ne ulterius porrigatur, m ut ſalvus ſit uſus Iuriſgentium. mo igitur poteſt à Populo Romaad littus maris accedere prohiberi, etia ſiccare, & alia facere, quæ ſel omnes homines in perpetuum ſiicere voluerunt. Maris autem naa hoc differt à littore, quod mare exigua ſui parte nec inædificari fa, nec includi poteſt: & ut poſſet, hoc

) *d. L. littora ne quid in loco publ. nell. lib. 4 c. 2. & c. 9. d. L. quamvis acq. rer. dom. L. 2, in princ, & §. me. & §. Si quis à Principe. Ne quid in pub.* (b) *L. Nemo igitur. ff. de rer. iſ. Vide. d. L. littora. ff. Ne quid loco publ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

hoc ipſum tamen vix contingeret,
uſus promiſcui impedimento. Si q
tamen exiguum ita occupari poteſt
occupanti conceditur. Hyperbole
igitur

Contracta piſces æquora ſentiunt
Jactis in altum molibus (a).

Nam Celſus jactas in mare pilas
eſſe dicit qui jecerit (*b*). Sed id
concedendum ſi deterior maris
eo modo futurus ſit. Et Vlpianus e
qui molem in mare jacit, ita tu
dũ dicit ſi nemo damnum ſentiat
Nam ſi cui hæc res nocitura ſit, In
dictum utique, Ne quid in loco pu
co fiat competiturum. Vt & La
ſi quid tale in mare ſtruatur, In
dictum vult competere, Ne quid
Mari, quo portus, ſtatio, iterve n
giis deterius ſit, fiat (*d*). Quæ au
navigationis eadem piſcatus habe
eſt ratio, ut communis maneat om
bus. Neque tamen peccabit ſi qui
maris diverticulo piſcandi locum
palis circumſepiat, atque ita priva
faciat: ſicut Lucullus exciſo apud N
polim monte ad villam ſuam m
ad

(a) *Hora.* (b) *d.l.littora.* (c) *L.*2
quid in loco publ. §. *Adverſ.* (d) *L.*
ſi in mare. ff. de fluminibus,

miſit (*a*). Et hujus generis, puto ſſe piſcinas maritimas quarum Var- & Columella meminerunt. Nec rtialis alio ſpectavit, cum de For- ano Apollinaris loquitur (*b*).

Si quando NEREVS *ſentit Æoli regnum,*

Ridet procellas tuta de SVO *menſa.*

Ambroſ. (*c*). *Inducis mare intra præ- tua ne deſint belluæ.* Hinc appare- oteſt quæ mens Pauli fuerit, cum t, (*d*) ſi maris proprium jus ad ali- m pertineat, Vti poſſidetis interdi- m ei competere. Eſſe quidem hoc rdictum ad privatas cauſas com- atum, non autem ad publicas, (in us etiam ea comprehenduntur jure gentium communi facere umus) ſed hic jam agi de jure fruē- quod ex cauſa privata contingat, publica, ſive communi. Nam te- Marciano, (*e*) quicquid occupa- eſt & occupari potuit, id jam non iriſgentium, ſicut eſt mare, Exem- auſa, ſi quis Lucullum aut Apol- rem in privato ſuo, quatenus di- verticu-

---

Plin. lib, 10. *c*. 54. (b) *Lib* 10. *Epig*. (c) *De Nabuiſ. c*. 3. (d) *L. ſane ſi is. ff. de injuriis.* (d) *L. nemo igi- ff. de rer. div.*

verticulum maris incluſerant, piſc
prohibuiſſet, dandum illis interdictu
Paulus putavit, non ſolum injuriar
actionem, ob cauſam ſcilicet priva
poſſeſſionis (*a*). Imo in divertic
maris, ſicut in diverticulo fluminis
locum talem occuparim, ibique piſ
tus ſim, maxime ſi animum privat
poſſidendi plurium annorum co
nuatione teſtatus fuerim, alterum
dem jure uti prohibebo: ut ex M
ciano colligimus, non aliter quam
lacu qui mei dominii eſt. Quod
rum quam diu durat occupatio, qu
admodum in littore antea dixim
Extra diverticulum idem non erit
ſcilicet communis uſus impedia
(*b*). Ante ædes igitur meas aut p
torium ut piſcari aliquem prohibe
uſurpatum quidem eſt, ſed nullo ju
adeo quidem ut Vlpianus contemt
uſurpatione ſi quis prohibeatur i
riarum dicat (*c*) agi poſſe. Hoc
perator Leo (cujus Legibus non
mur) contra juris rationem muta
Voluitque προθυρα, hoc eſt, veſti
m

(a) *L. ſi quiſquam, de diverſ. & t*
præſcr. (b) *L. præſcriptio ff. de uſu*
(c) *L. injuriarum §. ultim. ff. de inj*
d. L. injuriarum §. ſi quis me.

aritima eorũ eſſe propria, qui oram
bitarent, ibique eos jus piſcandi ha-
re (*a*): quod tamen ita procedere
luit, ut ſeptis quibuſdam remora-
riis quas ἐποχὰς Græci vocant, lo-
s ille occuparetur: exiſtimans nimi-
m non fore ut quis exiguam maris
rtionem alteri invideret qui ipſe to-
mari ad piſcandum admitteretur.
rte ut quis magnam maris partem,
amſi poſſit, publicis utilitatibus eri-
at, non tolerandæ eſt improbitatis:
quam merito Vir Sanctus (*b*) inve-
tur. SPATIA MARIS *ſibi vindicant*
RE MANCIPII, *piſciumque jura ſic-
vernaculorum conditione ſibi ſervitii
jecta commemorant. Iſte inquit,*
NVS *maris meus eſt: ille alterius.
ividunt elementa ſibi potentes.* Eſt
tur Mare in numero earum rerum
æ in commercio non ſunt (*c*), hoc
, quæ proprii juris fieri non poſ-
nt. Vnde ſequitur ſi proprie loqua-
ur, nullam Maris partem in terri-
rio populi alicujus poſſe cenſeri.
uod ipſum Placentinus ſenſiſſe vi-
tur, cum dixit, Mare ita eſſe com-

 mune,

) *Novella Leo* 102. 103. 104. *Vide
jac.*14.*obſ.*1. (b) *Ambr*, *Lib*.5. *Hex.c.*
. (d) *Donell.lib*.4.*c*.6.

mune, ut in nullius dominio ſit n
ſolius Dei: & Ioannes Faber, cum ma
aſſerit relictum in ſuo jure, & e
primævo, quo omnia erant comm
nia *(a)*. Alioquin nihil differrent q
ſunt omnium communia ab his q
publica proprie dicuntur, ut mar
flumine. Flumen populus occupa
potuit, ut incluſum finibus ſuis, ma
non potuit. Territoria autem ſunt
occupationibus populorum, ut pri
ta dominia ex occupationibus ſing
lorum. Vidit hoc Celſus, qui clare
ris diſtinguit inter littora *(b)*, quę p
pulus Romanus occupare potuit,
tamen ut uſui communi non noce
tur, & mare quod priſtinam natura
retinuit. Nec ulla lex diverſum in
cat *(c)*. Quæ vero leges à contrar
ſententiæ auctoribus citantur, aut
inſulis loquuntur, quas clarum eſt o
cupari potuiſſe, aut de portu qui n
comm

(a) *Ioh. Faber ad d. §. Littorum. inſt.*
rerum diviſ. adde DD. ad l. ἀξίω(
ff. ad l. Rhodiam. (b) *L. littora.*
quid in loco pub. (c) *Vide L. inſulæ.*
de judiciis. Vide L. Cæſar. ff. de publ
Gloſſ. in L. quadam. de rerum diviſ.
in d L. littora. & in §. 1. Inſt. de r
diviſ. Bal. in d. l. quadam.

mmunis eſt, ſed proprie publicus.
ui vero dicunt mare aliquod eſſe Im-
rii Romani, dictum ſuum ita inter-
etantur, ut dicant jus illud in mare
ra protectionem & juriſdictionem
n procedere: quod illi jus à pro-
ietate diſtinguunt: nec forte ſatis
imadvertunt idipſum quod Popu-
Romanus claſſes presidio navigan-
m diſponere potuit, & deprehenſos
mari piratas punire, non ex pro-
io, ſed ex communi jure accidiſſe,
od & aliæ liberæ gentes in mari ha-
nt. Illud interim fatemur, potuiſſe
ter gentes aliquas convenire, ut ca-
i in maris hac vel illa parte, hujus
t illius reipubl. judicium ſubirent,
que ita ad commoditatem diſtin-
endę juriſdictionis in mari fines de-
ibi, quod ipſos quidem eam ſibi le-
m ferentes obligat (*a*), at alios po-
los non item (*b*): neque locum ali-
jus proprium facit, ſed in perſonas
ntrahentium jus conſtituit. Quæ
ſtinctio ut naturali rationi conſen-

 tanea

a) *Bal. in c. in princ. in 2. col. Quib.*
od. feud. amit. adde L. unic. C. de claſſ.
. 11. & Ang. in l. ſanc. ff. de injur.
Venditor fundi. Com. præd. adde L.
veri. cod. tit.

tanea eſt, ita Vlpiani reſponſo quoda
comprobatur, qui rogatus an duoru
prædiorum maritimorum domin
alteri eorum quod venderet ſervi
tem potuiſſet imponere, ne inde
certo maris loco piſcari liceret, reſ
det; rem quidem ipſam, mare ſcilic
ſervitute nulla affici potuiſſe, quia
naturam hoc omnibus pateret,
cum bona fides contractus legem v
ditionis ſervari expoſceret, perſon
poſſidentium & in jus eorum ſucc
dentium per iſtam legem obligari. V
rum eſt loqui Iurisconſultum de pr
diis privatis, & lege privata, ſed in t
ritorio & lege populorum eadem
eſt ratio, quia populi reſpectu toti
generis humani privatorum locu
obtinent. Similiter reditus qui in
ſcationes maritimas conſtituti Re
lium numero cenſentur, non rem, h
eſt mare, aut piſcationem, ſed per
nas obligant (*a*). Quare ſubditi,
quos legem ferendi poteſtas Reipub
cæ aut Principi ex conſenſu compet
ad onera iſta compelli forte poteru
ſed exteris jus piſcandi ubique imm
ne eſſe debet, ne ſervitus imponat
mari quod ſervire non poteſt. N
en

(a) *C. quæ ſint Regalia, in Feudi*

ìm maris eadem quæ fluminis ratio
t (*a*): quod cum ſit publicum, id eſt
puli, jus etiam in eo piſcandi à po-
ilo aut Principe concedi aut locari
teſt, ita ut ei qui conduxit, etiam in-
rdictum Veteres dederint, de loco
blico fruendo, addita conditione, ſi
cui locandi jus fuerit, fruendum ali-
i locaverit (*b*): quæ conditio in
ari evenire non poteſt. Cęterum qui
ſam piſcationem numerāt inter Re-
lia, ne quidem illum locum quem
terpretabantur ſatis inſpexerunt.
iod Iſerniam & Alvotum non la-
it. Demonſtratum eſt (*c*) nec po-
ilo nec privato cuipiam jus aliquod
oprium in ipſum mare (nam diver-
culum excipimus) competere poſſe,
m occupationem nec natura, nec
us publici ratio permittat. Hujus
tem rei cauſa inſtituta fuerat hæc
ſputatio, ut appareret Luſitanos ma-
quo ad Indos navigatur ſui juris
n feciſſe. Nam utraque ratio quæ
oprietatem impedit, in hac cauſa

 eſt

) *Vide Balbum de præſcr. 4. parte 5. rt. primo. qu. 6. n 4.* (b) *d. l. juria- m § ff. quis me. verſ. conductor ff. de jur. ff. de loco publ. fruendo.* (c) *Ad locum. Quæ ſint Regalia.*

eſt quam in cæteris omnibus infinit
efficacior. Quod in aliis difficile vi
detur, in hac omnino fieri non po
teſt: quod in aliis iniquum judica
mus, in hac ſumme barbarum eſt, at
que inhumanum. Non de mari inte
riore hic agimus, quod terris undiqu
infuſum alicubi etiam fluminis latitu
dinem non excedit, de quo tamen ſa
tis conſtat locutos Romanos Iuris
conſultos, cum nobiles illas adverſu
privatam avaritiam ſententias edide
runt: de Oceano quæritur, quem im
menſum, infinitum, rerum parentem
cœlo conterminum antiquitas vocat
cujus perpetuo humore non fonte
tantum & flumina & maria, ſed nu
bes, ſed ipſa quodammodo ſidera pa
ſci veteres crediderunt: qui deniqu
per reciprocas æſtuum vices terram
hanc humani generis ſedem ambiens
neque teneri, neque includi poteſt, &
poſſidet verius quã poſſidetur. In ho
autem Oceano non de ſinu aut freto
nec de omni quidem eo quod è lit
tore conſpici poteſt controverſia eſt
Vindicant ſibi Luſitani quicquid duo
Orbes interjacet, tantis ſpatiis diſcre
tos, ut plurimis ſeculis famam ſui no
potuerint tranſmittere. Quod ſi Ca
ſtellanorum, qui in eadem ſunt cauſa

porti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

tio accedat, parvo minus omnis
eanus duobus populis mancipatus
aliis tot gentibus ad Septentrio-
m redactis anguſtias: multumque
cepta eſt Natura, quæ cum elemen-
n illud omnibus circumfudit, o-
nibus etiam ſuffecturum credidit. In
nto mari ſi quis uſu promiſcuo ſo-
m ſibi imperium & ditionem exci-
ret, tamen immodicæ dominatio-
s affectator haberetur: ſi quis piſca-
arceret alios, inſanę cupiditatis no-
m non effugeret. At qui etiam na-
gatum impedit, quo nihil ipſi perit,
e eo quid ſtatuemus? Si quis ab igni
ui totus ſuus eſt, ignem capere, lu-
nen ſuo de lumine, alterum prohi-
eret, lege hunc humanæ ſocietatis
eum peragerem: quia vis ea eſt iſtius
naturæ.

Vt nihilominus ipſi luceat, cum illi accenderit (a).

Quid ni enim quando ſine detrimen-
to ſuo poteſt, alteri communicet, in
iis quæ ſunt accipienti utilia, danti
non moleſta *(b)*? Hæc ſunt quæ Phi-
loſophi *(c)* non alienis tantum, ſed
& ingratis præſtari volunt. Quæ vero

(a) *Ennius.* (b) *Cic. de off.* 1. (c) *Sen. lib.* 3. *c.* 28.

in rebus privatis invidia eſt, eadem
re communi non poteſt non eſſe i
manitas. Improbiſſimum enim h
eſt, quod naturæ inſtituto, conſe
gentium, meum non minus qu
tuum eſt, id te ita intercipere, ut
uſum quidem mihi cõcedas, quo co
ceſſo nihilominus id tuum ſit, qua
antea fuit. Tum vero etiam qui al
nis incumbunt, aut communia int
cipiunt, certa quadam poſſeſſione
tuentur. Quia enim prima, ut di
mus, occupatio res proprias fecit, ſec
co imaginem quandam dominii pr
fert quamvis injuſta detentio. At L
ſitani num ſicuti terras ſolemus,
mare illud impoſitis prædiis ita und
que cinxerunt, ut in ipſorum ma
eſſet quos vellent excludere? An ve
tantum hoc abeſt, ut ipſi etiam, cu
adverſus alios populos mundum div
dunt, non ullis limitibus aut natur
aut manu poſitis, ſed imaginaria qu
dam linea ſe tueantur? quod ſi recip
tur & dimenſio talis ad poſſidendu
valet, jamdudum nobis Geometrę te
ras, Aſtronomi etiam cœlum erip
rent. Vbi hîc igitur eſt iſta, ſine qu
nulla dominia cœperunt, corporis a
corpus adjunctio? Nimirum appare
in nulla re verius dici poſſe, quo
Doctore

ctores noſtri prodiderunt (*a*), Mare
m ſit incomprehenſibile, nõ minus
am aër, nullius populi bonis po-
ſſe applicari. Si vero ante alios na-
aſſe, & viam quodammodo ape-
ſſe, hoc vocant occupare, quid eſſe
eſt magis ridiculum? Nam cum
la pars ſit maris, in quam non ali-
s primus ingreſſus ſit, ſequetur o-
em navigationem ab aliquo eſſe
upatam. Ita undique excludimus.
in & illi qui Terrarũ orbem circũ-
ti ſunt, totum ſibi Oceanum acqui-
ſſe dicendi erunt. Sed nemo neſcit
em per mare tranſeuntẽ non plus
s, quam veſtigii relinquere. Verum
m quod ſibi ſumunt neminem an-
oſos eum Oceanum navigaſſe, id
ime verum eſt. Magna enim pars
de quo agitur maris, ambitu Mau-
niæ, jam olim navigata eſt: ulte-
& in orientem vergens victoriis
gni Alexandri luſtrata eſt, uſque in
bicum ſinum (*b*). Olim autem
c navigationem Gaditanis perco-
am fuiſſe, multa argumento ſunt.
Cæſare Auguſti filio in Arabico

) *Iohann. Faber ad §. littorum.*
Ex Plin. lib. 2. cap. 69. & lib. 6.
& Mela lib. 3.

ſinu res gerēte ſigna navium ex Hiſ
nienſibus naufragiis agnita. Et qu
Cælius Antipater tradidit, vidiſſe ſe
ex Hiſpania in Æthiopiam comme
gratia navigaſſet: Etiam Arabibu
verum eſt, quod Cornelius Nepos
ſtatus eſt, Eudoxum quendam ſu
tate cum Lathyrum Regem Alex
driæ fugeret, Arabico ſinu egreſ
Gades uſque pervectum. Pœnos
tem, qui re maritima plurimum
luerunt, eum Oceanum non igno
ſe longe clariſſimum eſt, cum Ha
Carthaginis potentia florente circ
vectus à Gadibus ad finem Ara
præternavigato ſcilicet promont
quod nunc Bonæ Spei dicitur, (V
videtur nomen Heſperion ceras
ſe) omne id iter, ſitumque litto
inſularum ſcripto complexus ſit
ſtatuſque ad ultimum non mare
ſed commeatum defuiſſe. Ab
bico autem ſinu ad Indiam, In
que Oceani inſulas, & auream
Cherſoneſum, quam eſſe Iapanen
dunt plerique, etiam re Ro
florente navigari ſolitum, iter à
(a) deſcriptum, legationes ab
ad Auguſtum, ad Claudium eti
T

(a) *Plin. lib. 6. c. 23.*

robane inſula, deinde geſta Traja-
: tabulæ Ptolemęi ſatis oſtendunt.
ſuo tempore Strabo (a) Alexan-
orum mercatorum claſſem ex A-
co ſinu, ut Æthiopiæ ultima, ita
ndiæ, petiiſſe teſtatur, cum olim
cis navibus id auderetur. Inde ma-
populo Romano vectigalia: Ad-
linius (b) impoſitis ſagittariorum
ortibus piratarũ metu navigatum:
mq; Indiam quingẽties ſeſtertium,
abiam addas & Seres, millies annis
nib⁹ Romano Imperio ademiſſe: &
ces centuplicato venditas. Et hæc
lem vetera ſatis arguunt primos
fuiſſe Luſitanos. In ſingulis autem
partibus Oceanus ille & tunc cum
n Luſitani ingreſſi ſunt, & nunquã
ı cognitus fuit. Mauri enim, Æthio-
, Arabes, Perſæ, Indi eam maris
tem cujus ipſi accolæ ſunt, neſcire
tiquam potuerũt. Mentiuntur er-
qui ſe mare illud inveniſſe jactant.
id igitur, dicet aliquis, parumne
etur, quod Luſitani intermiſſam
ltis forte ſęculis navigationem pri-
reparарunt, &, quod negari non
eſt, Europæis gentibus ignotam
oſten-

) *Lib.* 2. & 17. (b) *loco cit.* & *l.* 12.
19.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

oſtenderunt, magno ſuo labore, ſu
tu, periculo? Imo vero ſi in hoc in
buerunt ut quod ſoli reperiſſent i
mnibus monſtrarent, quis adeo
amens, qui non plurimum ſe illis
bere profiteatur? Eandem enim g
tiam, laudemque & gloriam imm
talem illi promeruerint, qua om
contenti fuerunt rerum magnarũ
ventores, quotquot ſcilicet non
ſed humano generi prodeſſe ſtud
runt. Sin Luſitanis ſuus ante oc
quæſtus fuit, lucrum quod ſemper
ximum eſt in pręvertendis negotia
nibus, illis ſufficere debuit. Et ſci
itinera prima proventus interdũ
ter decuplos, aut etiam uberiores
diſſe: quibus factum ut inops diu
pulus ad repẽtinas divitias ſubito
rumperet, tanto luxus apparatu, qu
tus vix beatiſſimis gentibus in ſu
mo progreſſę diu fortunę faſtigio f
Si vero eidem in hoc præiverunt,
quiſquam ſequeretur, gratiam
merentur, cum lucrum ſuum reſp
rint. lucrum autem ſuum dicere
poſſunt, cum eripiant alienum.
que enim illud certum eſt niſi ivi
eo Luſitani, iturum fuiſſe nemin
Adventabant enim tempora, qui
ut artes pene omnes, ita & terrar
& m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

narium ſitus clarius in dies noſce-
tur. Excitaſſent vetera, quæ modo
limus, exempla, & ſi non uno im-
u omnia patuiſſent, at paulatim
mota velis fuiſſent littora al:o
per aliud monſtrante. Factum de-
ue fuiſſet, quod fieri potuiſſe Luſi-
i docuerunt, cum multi eſſent po-
i non minus flagrantes mercaturæ
erum externarum ſtudio. Venetis
multa jam Indiæ didicerant, cæ-
a inquirere promptum fuit. Gallo-
n Brittonum indefeſſa ſedulitas,
glorum audacia cœpto non defuiſ-
Ipſi Batavi multo magis deſpera-
agreſſi ſunt. Nulla igitur æquitatis
io, ne probabilis quidem ulla ſen-
tia à Luſitanis ſtat. Omnes enim
mare volunt imperio alicujus ſub-
poſſe, id ei attribuunt qui proxi-
s portus & circumjacentia littora
litione habet (*a*). At Luſitani in
immenſo littorum tractu paucis
eptis præſidiis nihil habent quod
m poſſint dicere. Deinde vero et-
n qui Mari imperaret, nihil tamen
ſet ex uſu communi deminuere,
ſicut

Gloſſ. in c. ibi peric. § porro ſuper ver-
territorio De elect. in ſexto & ibi Can.
oſſ. in c. licet. ff. de Feriis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ſicut Populus Romanus arcere ne[...]
nem potuit, quo minus in littore [...]
perii Romani cuncta faceret, quæ j[...]
gentium permittebantur *(a)*. E[...]
quicquam eorum prohibere poſſ[...]
puta piſcaturam qua dici quodam m[...]
do poteſt piſces exhauriri, at navi[...]
tionem non poſſet, per quam m[...]
nihil perit. Cui rei argumentum [...]
longe certiſſimum, quod ex Dom[...]
rum ſententia ante retulimus, eti[...]
in terra, quæ cum populis, tum ho[...]
nibus ſingulis in proprietatem at[...]
buta eſt: iter tamen, certe inerme [...]
innoxium, nullius gentis hominib[...]
juſte negari: ſicut & potum ex flu[...]
ne. Ratio apparet, quia cum unius [...]
naturaliter uſus eſſent diverſi, e[...]
duntaxat gentes diviſiſſe inter ſe [...]
dentur, qui ſine proprietate comm[...]
haberi non poteſt, contra autem e[...]
recepiſſe, per quem domini condi[...]
deterior non eſſet futura. Omnes i[...]
tur vident eum qui alterum navig[...]
prohibeat nullo jure defendi, cum [...]
eundem etiam injuriarum teneri [...]
pianus dixerit *(b)*: alii autem eti[...]
in

(a) *L. nemo igitur ff. de rer. diviſ.* a[...] *Alber. Gentilem de jure belli lib.* 1. *c.* [...] *ſub finem.* (b) *L.* 2. *§. ſi quis in mar*[...] *Ne quid in loco publ.*

dictum utile prohibito compe-
exiſtimaverint (*a*). Et ſic Bata-
m intentio communi jure niti-
cum fateantur omnes, permiſ-
cuilibet in mari navigare etiam
llo Principe impetrata licentia:
Legibus Hiſpanicis diſerte ex-
um eſt (*b*).

CAP. VI.

re aut jus navigandi proprium non eſſe Luſitanorum titulo donationis Pontificiæ.

Onatio Pontificis Alexandri, quæ à Luſitanis mare aut jus navigan-
ſoiis ſibi vindicantibus, cum in-
ionis deficiat titulus, ſecundo lo-
dduci poteſt, ſatis ex iis quæ ante
ſunt vanitatis convincitur. Do-
o enim nullum habet momen-
in rebus extra commercium po-
Quare cum mare aut jus in eo
gandi proprium nulli hominum
eſſe

(*a*) *Gloſſ. ad L. 1. ut in flumine publ. Bal. in L. item lapilli. 3. col. ff. de rer.* (*b*) *Rodericus Zuarius Hiſpanus in* *lio 1. de uſu maris. 3. partit. tit. 28.* *9. & 12.*

eſſe poſſit, ſequitur neque dari à
tifice, neque à Luſitanis accipi po
ſe. Præterea cum ſupra relatum
omnium ſani judicii hominum
tentia Papam non eſſe dominum
poralem totius orbis, ne Maris
dem eſſe ſatis intelligitur: quanq
etſi id concederetur, tamen jus
nexum Pontificatui in Regem aliq
aut populum pro parte nulla tr
ferri debuiſſet. Sicut nec Imper
poſſet Imperii provincias in ſuos
convertere, aut pro ſuo arbitrio
nare(*a*). Illud ſaltem nemo negat
eſt, cui aliquid ſit frontis, cum jus
ponédi in temporalibus Pontific
mo concedat, niſi forte quantum
rerum ſpiritualium neceſſitas re
rit, iſta autem de quibus nunc
mus, mare ſcilicet & jus naviga
lucrum & quæſtum merum, non
tatis negotium reſpiciant, ſequi
lam hac in re fuiſſe illius poteſta
Quid, quod ne Principes quidem,
eſt, domini temporales poſſunt
modo à navigatione aliqué proh
re, cum ſi quod habent jus in ma
ſit tantum juriſdictionis ac prote
nis? Etiam illud notiſſimum eſt a
om

(a) *Vict. loco citato. n. 26.*

nes, ad ea facienda quæ cum lege
turæ pugnant, nullam eſſe Papæ
toritatem (a). Pugnat autem cum
e Naturæ, ut mare aut ejus uſum
ſquam habeat ſibi proprium, ut
n ſatis demonſtravimus. Cum de-
que jus ſuum auferre alicui Papa
nime poſſit, quæ erit facti iſtius de-
ſio, ſi tot populos immerentes, in-
mnatos, innoxios ab eo jure quod
ipſos non minus quam ad Hiſpa-
s pertinebat uno verbo voluit ex-
dere? Aut igitur dicendum eſt nul-
n eſſe vim ejuſmodi pronuntiatio-
, aut quod non minus credibile eſt,
m Pontificis animum fuiſſe, ut Ca-
llanorum & Luſitanorum inter ſe
rtamini interceſſum voluerit, alio-
m autem juri nihil diminutum.

CAP. III.

are aut jus navigandi proprium non eſſe Luſitanorum titulo præſcriptionis aut conſuetudinis.

VLtimum iniquitatis patrocinium
in præſcriptione ſolet eſſe aut con-
etudine. Et huc igitur Luſitani ſe
nferunt: ſed utrumque illis præſi-

 dium

(a) *Silv. in Verbo Papa. n. 16.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

dium certiſſima juris ratio præclu
Nam præſcriptio à Iure eſt civili, u
locum habere non poteſt inter
ges, aut inter populos liberos (
multo autem minus ubi jus nat
aut gentium reſiſtit, quod jure c
ſemper validius eſt. Quin & ipſa
civilis præſcriptionem hic impedit
Vſucapi enim, aut præſcriptione
quiri prohibentur, quæ in bonis
non poſſunt, deinde quæ poſſideri
quaſi poſſideri nequeunt, & quor
alienatio prohibita eſt. Hæc auten
omnia de mari & uſu maris vere
cuntur. Et cum publicæ res, hoc
populi alicujus nulla temporis poſ
ſione queri poſſe dicantur, ſive ob
naturam, ſive ob eorum privilegi
adverſus quos præſcriptio iſta pro
deret, quanto juſtius humano gen
quam uni populo id beneficium d
dum fuit in rebus communibus ?
hoc eſt quod Papinianus ſcriptum
liqu

(a) *Vaſq. cap.* 51. (b) *Vide Don*
lib. 5. *com. cap.* 22. *& ſeq. L. ſed C*
ff. de contra. empt. L. uſucapionem
de uſucapione. L. ſine ff. eod. cap.
ve poſſ. de Reg. jur. in 6. *L. alienatio*
ff. de verb. ſig. L. ſi fundum. ff. de ſu
dotal.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

nit (*a*), præſcriptionem longæ poſ-
ſionis ad obtinenda loca juriſgen-
m publica concedi non ſolere:ejuſ-
e rei exemplum dat in littore,cujus
rs impoſito ædificio occupata fue-
: : nam eo diruto, & alterius ædifi-
in eodem loco poſtea exſtructo,
ceptionem opponi non poſſe: quod
nde ſimilitudine rei publicæ illu-
at: nam & ſi quis in fluminis diver-
ulo pluribus annis piſcatus ſit, po-
a,interrupta ſcilicet piſcatione,alte-
m eodem jure prohibere non poſſe.
paret igitur Angelum & qui cu 1
gelo dixerunt (*b*) Venetis & .
enſibus per præſcriptionem jus ali-
od in ſinum maris ſuo littori præ-
entem acquiri potuiſſe,aut falli,aut
lere, quod ſane Iuriſconſultis ni-
um eſt frequens, ca.a ſanctæ pro-
ſionis auctoritatem, non ad ratio-
s & leges,ſed ad gratiam conferunt
tentiorum. Nam Martiani quidem
ponſum, de quo & ante egimus, ſi
cte cum Papiniani verbis compare-

 tur (*a*),

(a) *L. præſcrip. C. de oper. publ. L. di-
ent. C. de Aquæductis. L. viam. ff. de
a publ. L. ult. ff. de uſucap.* (b) *Conſ.
6. Thema tale eſt : inter cætera ca-
tula pacis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

tur, non aliam accipere poteſt inte-
pretationem (*a*), quam eam quæ &
hanni olim & Bartolo probata eſt,
nunc à doctis omnibus recipitur (
ut ſcilicet jus prohibendi proce
quamdiu durat occupatio : non
tem ſi ea omiſſa ſit : omiſſa enim n
prodeſt, nec ſi per mille annos fui
continuata, ut recte animadvertit C
ſtrenſis. Et quamvis hoc volui
Martianus, quod minime credend
eſt cogitaſſe, in quo loco occupa
conceditur, in eodem præſcription
concedi, tamen abſurdum erat qu
de flumine publico dictum erat
Mare commune, & quod de dive
culo ad ſinum proferre, cum hæc p
ſcriptio uſum quæ eſt Iuregentium
communis, impeditura ſit, illa aut
publico uſui non admodum noce
Alterum autem Angeli argumentu
quod ex aquæ ductu ſumitur (*c*),
do

(a) *l. ſi quiſquam. ff. de diverſ.*
temp. præſcrip. (b) *Duar. de uſuc*
c.3. Cuiac. ad d.l. ult. de uſuc. Don
Com. lib.5. c.22. in d. ult. n.4. per l. qu
in littore. ff. de acq. rer. dom. (c) *E*
uſum aquæ C. de Aqua d. lib.11. conf
cum l. Dilig. eod. tit. & cum l. hoc jur
Ductus aquæ. ff. de Aqua quot. & æſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

m Caſtrenſi monſtrante, ut à quæ-
one alieniſſimum, ab omnibus me-
o exploditur. Falſum igitur eſt ta-
n præſcriptionem etiam eo tempo-
gigni, cujus initium omnem me-
oriam excedat. Vbi enim lex omnem
nnino tollit prçſcriptionem, ne iſtud
idem tempus admittitur, hoc eſt,
Felinus loquitur (*a*), materia im-
eſcriptibilis tempore immemoriali
n fit præſcriptibilis. Fatetur hæc
ra eſſe Balbus (*b*): ſed Angeli ſen-
ntiam receptam dicit hac ratione,
ia tempus extra memoriam poſi-
m idem valere creditur privilegio,
m titulus ampliſſimus ex tali tem-
re præſumatur. Apparet hinc non
ud illos ſenſiſſe, quam ſi pars ali-
a reipublicæ, puta Imperii Roma-
, ſupra omnem memoriam uſa eſ-
tali jure, ei dandam præſcriptio-
m hoc colore, quaſi Principis con-
ſſio præiiſſet. Quare cum nemo
dominus totius generis humani,
i jus illud adverſus homines o-
nes homini, aut populo alicui
tuiſſet concedere, ſublato illo
E 3 colore,

(a) *Ad c. accedentes. de præſcript.*
) *De præſcrip. 4. par. 5. part. princip.*
6. num. 8.

colore, neceſſe eſt etiam præſcripti
nem interimi. Et ſic ex illorum etia
ſententia inter Reges aut populos
beros prodeſſe nihil poteſt lapſus in
niti temporis. Vaniſſimum autem
illud eſt quod Angelus docuit, etiam
ad dominium præſcriptio profic
non poteſt, tamen dandam eſſe po
denti exceptionem. Nam Papinian
diſertis verbis exceptionem negat (
& aliter non potuit ſentire, cum ipſ
ſæculo præſcriptio nihil eſſet ali
quam exceptio. Verum igitur eſt qu
& leges Hiſpanicæ exprimunt (b)
his rebus quæ communi homin
uſui ſunt attributæ, nullius omni
temporis præſcriptionem procede
cujus definitionis illa præter cæte
ratio reddi poteſt, quod qui re co
muni utitur, ut communi ut vide
non autem jure proprio, & ita p
ſcribere non magis quam fructua
poteſt vitio poſſeſſionis (c). Ali
hæc etiam non contemnenda e
quod in præſcriptione temporis cu
men

(a) *d. l. ultima.* (b) *Par. 3. tit*
l. 7. in c. Placa. Rod. Zuarius. d. c
num. 4. (c) *Fachin. lib. 8. c. 26. & c*
Dovar. de præſcrip. parte 2. §. 2. n
§. 8. n. 5. & 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

moria non extat, quamvis titulus bona fides præſumantur, tamen ſi pſa appareat titulum omnino nulli dari poſſe, & ſic manifeſta ſit fi. s mala, quę in populo maxime quaſi o corpore perpetua eſſe cenſetur, & duplici defectu præſcriptio corit (*a*). Tertia vero, quia res hæc eſt eræ facultatis, quæ non præſcribi-r, ut infra demonſtrabimus. Sed nul- eſt finis argutiarum. Inventi ſunt i in hoc argumento à præſcriptio- conſuetudinem diſtinguerent, ut ſcilicet excluſi, ad hanc confuge-nt. Diſcrimen autem quod hic ſta-unt ſane ridiculum eſt: ex præſcri-one ajunt jus unius quod ab eo au-ur alteri applicari (*b*): ſed cum ali-od jus ita alicui applicatur ut al-i non auferatur, tum dici conſue-linem: quaſi vero cum jus navi-di quod communiter ad omnes tinet, excluſis aliis ab uno uſurpa-, non neceſſe ſit omnibus perire ntum uni accedit. Errori huic an-n dederunt Pauli verba non recte

(a) *Fachi.lib.*8. *cap.*28. (b) *Aret. in* r. *ff. de rer. diviſ. alleg. Balbus. d. num.*2. *Vide Vaſq. contr. ill. cap. num.*38.

accepta, qui cum de jure proprio m
ris ad aliquem pertinente loquen
tur (*a*), fieri hoc poſſe dixit Accurſi
per privilegium aut conſuetudinem:
quod additamentum ad Iuriſconſul
textum nullo modo accedens ma
potius conjectoris eſſe videtur qua
boni interpretis. Mens Pauli ſupra e
plicata eſt. Cæterum illi ſi vel ſola V
piani verba (*b*), quæ paulo ante præ
cedunt, ſatis conſideraſſent, lon
aliud dicturi erant. Fatetur enim
quis ante ædes meas piſcari prohibe
tur, eſſe quidem uſurpatum (*c*): h
eſt receptum conſuetudine: ſed nu
jure: ideoque injuriarum actione
prohibito non denegandam. Co
temnit igitur hunc morem, & uſurp
tionem vocat, ut & inter Chriſtian
Doctores Ambroſius (*d*). Et merit
Quid enim clarius quam non vale
conſuetudinem, quæ juri naturæ, a
gentium ex adverſo opponitur (*e*)
Conſuetudo enim ſpecies eſt juris p
ſitivi, quod legi perpetuæ obroga
n

(a) *Ad l. ſane.* (b) *In d. l. injur*
rum. §. ult. (c) *Vide Gloſ. eod. lo*
(d) 1. *de offic.* 28. *Gentil. lib.* 1. *cap.*
Sub finem. (e) *Auth. ut nulli Iudici*
1. *c. cum tanto de conſuet.*

n poteſt. Eſt autem lex illa perpe-
a ut Mare omnibus uſu commune
. Quod autem in præſcriptione di-
nus, idem in conſuetudine verum
, ſi quis eorum qui diverſum tradi-
runt, ſenſus excutiat, non aliud re-
rturum, quam conſuetudinem pri-
egio parari. Atqui adverſus genus
manum concedendi privilegium
mo habet poteſtatem: quare inter
verſas reſpublicas conſuetudo iſta
m non habet. Verum omnem hanc
æſtionem diligentiſſime tractavit
ſquius *(a)*, decus illud Hiſpaniæ,
jus nec in explorãdo jure ſubtilita-
m, nec in docẽdo libertatem unquã
ſideres. Is igitur poſita Theſi Loca pu-
ica & jure gentium communia præ-
ribi non poſſe, quam multis firmat
ctoribus: exceptiones deinde ſub-
ngit ab Angelo & aliis confictas,
as ſupra retulimus. Hæc autem exa-
inaturus recte judicat iſtarum rerũ
eritatem pendere à vera juris, tam
aturæ quam gentium cognitione.
us enim naturæ cum à divina veniat
rovidentia, eſſe immutabile. Hujus
utem juris naturalis partem eſſe jus.

 gen-

(a) *Controverſ. ill. cap. 89. numer. 12. & ſeq.*

gentium, primævum quod dicitur, d
verſum à jure gentium ſecundario
ve poſitivo: quorum poſterius mut
ri poteſt. Nam ſi qui mores cum ju
gentium primævo repugnent, hi no
humani ſunt, ipſo judice, ſed FERIN
corruptelæ & abuſus, non leges &
ſus. Itaque nullo tempore præſcri
potuerunt, nulla lata lege juſtifica
nullo multarum etiam gentium co
ſenſu, hoſpitio, & exercitatione ſtab
liri, quod exemplis aliquot, & Alpho
ſi Caſtrenſis Theologi Hiſpani teſ
monio confirmat (a). *Ex quibus a
paret,* inquit, *quam ſuſpecta ſit ſente
tia eorum, quos ſupra retulimus, exiſt
mantium Genuenſes, aut etiam V
netos poſſe non injuria prohibere ali
navigare per Gulfum aut pelagus ſ
maris, quaſi æquora ipſa præſcripſerin
id quod non ſolum eſt contra leges* (b)
*ſed etiam eſt contra ipſum jus natura
aut gentium primævum, quod muta
no*

(a) *De poteſtate legis pœnalis. lib.*
cap. 14. *part.* 572. (b) *All. L. quod i
littore. ff. de acq. rer. dom. l. fin in pri
ff. de uſucap. §. flumina, verbo omnibu
Inſt. de rer. diviſ. l. ſi quiſquam. ff. d
diverſis & temp. præſcr. l. ſane ſi ma
ris. ff. de injuriis.*

poſſe diximus. Quod ſit contra il-
us conſtat, quia non ſolum maria
æquora eo jure communia erant
tiam reliqua omnes res immobiles.
icet ab eo jure poſtea receſſum fuerit
arte, puta quoad dominium & pro-
atem terrarum, quarum dominium
Naturæ commune, diſtinctum &
ſum, ſicque ab illa communione ſe-
atum fuit: (a) tamen diverſum
& eſt in dominio maris, quod ab
ine Mundi, ad hodiernum uſque
n eſt, fuitque ſemper in communi,
a ex parte immutatum, ut eſt no-
. Et quamvis ex LVSITANIS ma-
m turbam ſæpe audiverim in hac
opinione ut eorum Rex ita præſcri-
it navigationem INDICI Occiden-
s (forte Orientalis) ejuſdemque VA-
SSIMI MARIS, ita ut reliquis genti-
æquora illa transfretare non liceat,
ex noſtriſmet HISPANIS VULGVS in
em opinione fere eſſe videtur, ut per
STISSIMVM IMMENSVMQVE PON-
M ad Indorum regiones quas poten-
imi Reges noſtri ſubegerunt reliquis
rtalium navigare, præterquam Hi-
ſpanis

(a) All. l. ex hoc jure. ff. de inſt. &
c. § jus gentium, & §. jus autem gent.
ſt. de Iure natur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ſpanis jus minime ſit, quaſi ab eis i
præſcriptum fuerit, tamen iſtorum
nium non minus INSANAE *ſunt opi*
nes, quam eorum qui quoad Genue
& Venetos in eodem fere SOMNIO
adſolent, quas ſententias INEPTIRE
ex eo dilucidius apparet, quod iſta
nationum ſingulæ contra ſeipſas
queunt præſcribere: hoc eſt, non reſpu
ca Venetiarum contra ſemetipſam,
reſpublica Genuenſium contra ſeme
ſam, non Regnũ Hiſpanicum contr
metipſum, non Regnum Luſitanicũ c
tra ſemetipſum(a). *Eſſe enim debet*
ferentia inter agentẽ & patientem. C
tra reliquas vero nationes longe mi
præſcribere poſſunt, quia jus præſcrip
num eſt mere civile, ut fuſe oſtendi
ſupra. Ergo tale jus ceſſat cum agitur
ter Principes vel populos, ſuperiorem
recognoſcentes in temporalibus. Iura
nim mere civilia cujuſcunque regio
quoad exteros populos, nationes, vel
homines ſingulos, non magis ſunt in c
ſideratione, quam ſi re vera eſſet t

(a) *All. l. ſequitur. § ſi viam ff. d ſucap. § ſi itaque inſt. de act. Vt dictis rib. & l. cum filio ubi multa per Bar & Iaſ. ff. de legat.* 1. *Tart.* 1. *in pr.* 3. & 4.

ut nunquam fuiſſet, & ad jus com-
e gentium primævum vel ſecunda-
s recurrendum eſt, eoque utendum,
ure talem maris præſcriptionem &
pationem admiſſam non fuiſſe ſatis
tat. Nam, & hodie uſus aquarum
munis eſt, non ſecus quam erat ab
ne Mundi. Ergo & in æquoribus
quis nullũ jus eſt aut eſſe poteſt hu-
no generi, præterquam quoad uſum
munem. Præterea de jure naturali
ivino eſt illud præceptum, ut Quod
non vis fieri, alteri non facias. Unde
navigatio nemini poſsit eſſe nociva
ipſi naviganti, par eſt ut nemini poſ-
ut debeat impediri, ne in re ſua na-
libera, ſibiq; minime noxia navi-
tium libertatem impediat, & lædat
ra dictum præceptum & contra re-
m. præſertim cum omnia intelligã-
eſſe permiſſa, quæ non reperiuntur
reßim probibita (a). Quinimo non ſo-
contra jus naturale eſſet, velle im-
pedire

) l. libertas. ff. de ſtatu hom. §. liber-
Inſt. de Iure perſ. l. 1. & 2. ff. de ho-
e lib. exh. lib. 1. § quæ oneranda. ff.
ar. rer. act. nid. l. ſi quando. §. illud.
b. aſtringendos. C. de inoffic. teſt. L.
non. §. quod eis. ff. ex quib. cauſ. ma.
per ſtatuas.

pedire talem navigationem, ſed e
tenemur contrarium facere, hoc
prodeſſe iis quibus poſſumus, cum i
ne damno noſtro fieri poteſt. Q
cum multis auctoritatibus tam d
nis quam humanis confirmaſſet,
jungit poſtea (*a*). *Ex ſuperioribu*
iam apparet ſuſpectam eſſe ſenten
Iohannis Fabri, Angeli, Baldi
Franciſci Balbi, quos ſupra retuli
exiſtimantium loca juris gentium
munia, & ſi acquiri non poſſint
ſcriptione, poſſe tamen acquiri co
tudine, quod omnino FALSVM
eaque traditio COECA & NV
LA *eſt*, OMNIQVE RATIO
LVMINE CARENS, *legemque*
bis non rebus imponens (b). *In*
emplis enim de Mari Hiſpanorum,
SITANORVM, *Venetorum,*
nuenſium, & reliquorum, conſtat
ſuetudine jus tale navigandi, &
navigare prohibendi non magis ac
ri quam præſcriptione (c). *Vtr*
enim caſu ut apparet, eadem eſt
tio. Et quia per jura & rationes ſ
relatas id eſſet contra naturalem a
tat

(a) *C. de religioſis.* (b) *Contra*
cum vulgatis. C. comm. de leg. (
illud. ff. ad l. Aquil.

em, nec ullam induceret utilita-
, ſed ſolam læſionem, ſicque ut lege
reſſa introduci non poſſent, ita et-
nec lege tacita, qualis eſt conſue-
o (a). Et tempore id non juſtifi-
etur, ſed potius deterius & injurius
ies fieret. Oſtendit deinde ex pri-
terrarum occupatione poſſe po-
o ut venandi jus, ita piſcandi in
flumine competere, & poſtquam
ſemel ab antiqua communione
rata ſunt, ita ut particularem
licationem admittant, prǽſcriptio-
temporis ejus, cujus initii memo-
non extet, quaſi tacita populi con-
ione acquiri poſſe. Hoc autem
præſcriptionem contingere, non
conſuetudinem, quia ſolius ac-
rentis conditio melior fiat, reli-
rum vero deterior. Et cum tria
meraſſet quæ requiruntur, ut jus
prium in flumine piſcandi præſcri-
ur: *Quid autem,* ſubdit, *quoad*
e? Et in eo magis eſt quod etiam
urſus iſtorum trium non ſufficeret
acquirendum jus. Ratio differentiæ
r mare ex una parte. & terram &
flumina

) *c. Erit autem lex* 4. *diſt. l,* 1. *&*
. de legib. L. de quib. cum ſeq. ff.
egib. c. fin. de præſcr.

flumina ex altera, quia illo caſu u
lim ita & hodie, & ſemper,
quoad piſcandum quam quoad n
gandum manſit integrum jus gent
primævum, neque unquam fuit à c
munione hominum ſeparatum, &
cui, vel aliquibus applicatum. P
riore autem caſu, nempe in terra
fluminibus aliud fuit, ut jam diſſe
mus. Sed quare jus gentium ſecun
rium, ut eam ſeparationem quoad
ras & flumina facit, quoad mare fa
deſiit? reſpondeo, quia illo caſu e
diebat. Conſtat enim quod ſi multi
nentur, aut piſcentur in terra vel
mine, facile nemus feris, & flume
ſcibus evacuatum redditur, id quo
mari non eſt. Item fluminum nav
tio facile deterior fit & impeditur
ædificia, quod in mari non eſt. Item
aquaductus facile evacuatur flum
non ita in mari. (a) ergo in utroque
eſt par ratio. Nec ad rem pertinet,
ſupra diximus, communem eſſe u
aquarum, fontium etiam & flumin
Nam intelligitur quoad bibendum
ſimilia, quæ fluminis dominium au
habenti vel minime vel leviſſime

c

(a) Per tot. titul. ff. ne qu
flum. publ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

r (a). *Minima enim in conſideratio-*
non ſunt. Pro noſtris ſententiis facit,
a iniqua nullo tempore præſcribun-
. & ideo lex iniqua nullo tempore
ſcribitur, aut juſtificatur. MOX: *Et*
e ſunt impræſcriptibilia ex legis
oſitione, nec per mille annos præſcri-
entur: quod innumeris doctorum
timoniis fulcit (*b*). Nemo jam non
let, ad uſum rei communis interci-
ndum nullam quantivis temporis
rpationem prodeſſe. Cui adjun-
ndum eſt etiam eorum qui diſſen-
nt auctoritatem huic quæſtioni
n poſſe accommodari. Illi enim de
editerraneo loquuntur, nos de O-
ano: illi de ſinu, nos de immenſo
ari, quę in ratione occupationis plu-
num differunt. Et quibus illi indul-
nt præſcriptionem, illi littora mari
ntinua poſſident, ut Veneti &
nuenſes, quod de Luſitanis dici
n poſſe modo patuit. Imo & ſi prœ-

F deſſe

(a) L. Scio. ff. de minor. Vaſq. lib.
de ſuc. reſo. c. 7. (b) *All. Balbum de*
eſcr. 5. q. pr. in qu. 11. illius. 5. quæſt.
. Gl. in cap. inter cætera. 16. q. 3. Alph.
Caſtr. de poteſt. leg. pœn. lib. 2. ca. 14.
l. in fine. & ibi Ang. in omnes, C. de
eſcr. 30. ann. &c.

deſſe poſſet tempus, ut quidam p[illegible]
putant in publicis quæ ſunt, pop[illegible]
tamen non ea adſunt quæ neceſſa[illegible]
requiruntur (*a*.) Primum enim do[illegible]
omnes deſiderari, ut is qui præſcri[illegible]
hujuſmodi actum, eum exercu[illegible]
non longo duntaxat tempore, ſed [illegible]
moriam excedente: deinde ut ta[illegible]
tempore eundem actum nemo a[illegible]
exercuerit, niſi conceſſione illius, [illegible]
clandeſtine: præterea ut alios uti [illegible]
lentes prohibuerit, ſcientibus quid[illegible]
& patientibus iis ad quos ea res p[illegible]
tinebat: nam etſi exercuiſſet ſemp[illegible]
& quoſdam exercere volentes pro[illegible]
buiſſet ſemper, non tamen omn[illegible]
quia alii fuerunt prohibiti, alii v[illegible]
libere exercuerunt, id quidem non ſ[illegible]
ficeret, ex Doctorum ſententia. A[illegible]
paret autem debere hæc omnia co[illegible]
currere, tum quia præſcriptioni p[illegible]
blicarum rerum lex inimica eſt, tu[illegible]
ut videatur præſcribens jure ſuo n[illegible]
autem communi uſus, idque non i[illegible]
terrupta poſſeſſione. Cum autem [illegible]
tempus poſtulatur, cujus initii n[illegible]
exſtet memoria, non ſemper ſuffic[illegible]
ut optimi interpretes oſtendunt, pr[illegible]
bare ſæculi lapſum; ſed conſtare op[illegible]

(*a*) *d. loc. n.* 38.

famam rei à majoribus ad nos
nſmiſſam, ita ut nemo ſuperſit qui
trarium viderit, aut audierit. Oc-
one rerum Africanarum in ulte-
a primum Oceani inquirere cœpe-
t regnante Iohanne Luſitani (a),
io ſalutis milleſimo quadringente-
o ſeptuageſimo ſeptimo: viginti
t annis, ſub Rege Emanuele pro-
ntorium Bonæ ſpei præternaviga-
n eſt, ſeriuſque multo ventum Ma-
am, & inſulas remotiores, ad
s Batavi navigare cœperunt anno
leſimo quingenteſimo nonageſi-
quinto, non dubie intra annum
teſimum. Iam vero etiam eo quod
erceſſit tempore aliorum uſurpa-
adverſus alios etiam omnes impe-
it præſcriptionem. Caſtellani ab
io milleſimo quingenteſimo deci-
nono poſſeſſionem Luſitanis ma-
circa Moluccas ambiguam fecere.
li etiam & Angli non clanculum,
via aperta eo perruperunt. Præ-
a accolæ totius tractus Africani,
Aſiatici partem maris quiſque ſi-
proximam piſcando & navigando
petuo uſurparunt, nunquam à Lu-
nis prohibiti. Concluſum igitur

 ſit,

(a) *Oſorius lib.* 1.

ſit, jus nullum eſſe Luſitanis quo al
quamvis gentem à navigatione O
ni ad Indos prohibeant.

CAP. VIII.

Iure gentium inter quosvis libera
eſſe mercaturam.

QVod ſi dicant Luſitani cum In
commercia exercendi jus qu
dam proprium ad ſe pertinere, eiſd
fere omnibus argumentis refellen
Repetemus breviter & aptabimus.
re Gentium hoc introductum eſt,
cunctis hominibus inter ſe libera e
negotiandi facultas, quæ à nem
poſſet adimi (*a*). Et hoc, ſicut
dominiorum diſtinctionem contin
neceſſarium fuit, ita originem vi
poteſt antiquiorem habuiſſe. Sub
ter enim Ariſtoteles μεταβλητικ
dixit (*b*). ἀναπλήρωσιν τῆς κατ
σιν αὐταρκείας: hoc eſt, negotia
ne ſuppleri id quod naturæ deeſt,
commode omnibus ſufficiat. Opo
igitur communem eſſe jure gentiu

r

(a) *Vide c. 1. L. ex hoc jure, ff. de j*
& jure. & ibi Bart. (b) *lib. 1. de*
publica c. 9.

tantum privative, ſed & poſiti-
ut dicunt magiſtri, ſive affirma-
(*a*). Quæ autem illo modo ſunt
gentium, mutari poſſunt: quæ
modo, non poſſunt. Id ita intel-
poteſt. Dederat natura omnia o-
bus. Sed cum à rerum multarum
quas vita deſiderat humana, lo-
m intervallo homines arceren-
quia, ut ſupra diximus, non o-
a ubique proveniunt, opus fuit
ctione: nec adhuc tamen permu-
erat, ſed aliis viciſſim rebus apud
repertis ſuo arbitrio utebantur:
fere modo apud Seres dicitur re-
in ſolitudine relictis ſola mutan-
i religione peragi cõmercium (*b*).
cum ſtatim res mobiles mõſtran-
ceſſitate, quæ modo explicata eſt,
s proprium tranſiiſſent, inventa
ermutatio, qua quod alteri deeſt
quod alteri ſupereſt ſuppleretur.
ommercia victus gratia inventa
Iomero Plinius probat (*c*). Poſt-
n vero res etiam immobiles in
inos diſtingui cœperunt, ſublata
ique communio non inter homi-

) *Vide Covar. in c. peccatum.* § 8.
Pompon. Mela lib. 3. (c) *lib.* 1. *ff. de*
rah. emt. lib. 33. *c.* 1.

nes locorum ſpatiis diſcretos tant
verũ etiam inter vicinos neceſſar
fecit commercium: quod ut fac
procederet, nummus poſtea adin
tus eſt, dictus ἀπὸ τοῦ νόμου, quod
ſtitutum ſit civile (*a*). Ipſa igitur
tio omnium contractuum univ
lis, ἡ μεταβλητικὴ, à natura eſt.
di autem aliquot ſingulares ipſum
pretium, ἡ χρηματιστικὴ, ab inſ
to (*b*): quæ vetuſtiores juris inter
tes non ſatis diſtinxerunt. Fate
tamen omnes proprietatem rer
ſaltem mobilium à jure gentium
mario prodire, itemque contractu
mnes quibus pretium non accedit
Philoſophi (*d*) τῆς μεταβλητικῆς,
tranſlationem vertere licebit, ge
ſtatuunt duo: τὴν ἐμπορικὴν καὶ τ
πηλικήν: quarum ἐμπορικὴ,
ut vox ipſa indicat inter gentes
tas, ordine naturæ prior eſt, &
Pla

(a) *d. L. 1. Ariſtot. lib. 5. de M*
c. 8. & lib. 1. de Rep. c. 9. (b) *Ius*
turale. diſt. 1. Ariſt. d. c. 9. (c) *C*
ex Cyno & aliis in d. L. ex hoc
n. 20. & num. 28. (d) *Plato*
phiſta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

one ponitur (*a*). Καπηλικὴ ea-
videtur eſſe quæ παράστασις A-
oteli, tabernaria ſive ſtataria nego-
o inter cives. Idem Ariſtoteles (*b*)
ἐμπορικὴν dividit in ναυκλη-
ν & φορτηγίαν, quarum hæc ter-
i itinere, illa maritimo merces de-
it. Sordidior autem eſt καπηλικὴ,
tra honeſtior ἐμπορικὴ, & mari-
a maxime, quia multa multis im-
it (*c*). Vnde navium exercitionem
ſummam rempublicam pertinere
Vlpianus: inſtitorum non eun-
eſſe uſum: quia illa omnino ſe-
dum naturam neceſſaria eſt. Ari-
eles (*d*): ἔστι γὰρ ἡ μεταβλητικὴ πάν-
ἀρξαμένη, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τοῦ
φύσιν, τῷ τὰ μὲν πλείω, τὰ δὲ
ττω τῶν ἱκανῶν ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους.
enim tranſlatio rerum omnium cœ-
ab initio, ab eo quod eſt ſecundum
uram, cum homines partim habe-
plura, quam ſufficerent, partim

 etiam

) *Plato lib. de Rep. 2. qui locus cita-*
in L. 2. ff. de nundinis. (b) *Ariſt.*
1. de repub. c. 11. (c) *Cicero offic. 1.*
iſtot. lib. 1. de republ. c. 9. (d) *d.*

etiam pauciora. Seneca *(a)* : *quæ e*
rū, vendere; gentium jus eſt. Comm
candi igitur libertas ex jure eſt pri
rio gentium, quod naturalem &
petuam cauſam habet, ideoque
non poteſt, & ſi poſſet non ta
poſſet niſi omnium gentium con
ſu: tantum abeſt ut ullo modo
aliqua gentes duas inter ſe contra
volentes juſte impediat.

CAP. IX.

Mercaturam cum Indis propria
non eſſe Luſitanorum titulo
occupationis.

PRimum inventio aut occupati
locum non habet (*b*), quia jus m
candi non eſt aliquid corporale, q
poſſit apprehendi: neque prodeſſe
ſitanis etiamſi primi hominum
Indis habuiſſent commercia, quo
men non poteſt non eſſe falſiſſim
Nam & cum initio populi in div
iére, aliquos neceſſe eſt primos f
mercatores, quos tamen jus nullū
quiſiviſſe certo eſt certius. Qua
Luſitanis jus aliquod competit, u

(a) *de benef.* c. 8. (b) *Vide argume*
c. 2. & c. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

n Indis negotientur, id exemplo
terarum ſervitutum, ex conceſſio-
oriri debuit aut expreſſa aut taci-
hoc eſt præſcriptione: neque aliter
teſt.

CAP. X.

Mercaturam cum Indis propriam non eſſe Luſitanorum titulo donationis Pontificiæ.

Onceſſit nemo: niſi forte Ponti-
fex, qui non potuit (*a*). Nemo
nim quod ſuum non eſt concedere
oteſt. At Pontifex, niſi totius Mundi
emporalis ſit Dominus, quod negant
apientes, jus etiam commerciorum
niverſale ſui juris dicere non poteſt.
Maxime vero cum res ſit ad ſolum
uæſtum accommodata, nihilque ad
piritualem procurationem pertinẽs,
extra quam ceſſat, ut fatentur omnes,
Põtificia poteſtas. Præterea ſi Pontifex
ſolis illud Luſitanis jus tribuere vellet
idemque adimere hominibus cæteris,
duplicem faceret injuriam: Primum
Indis, quos ut extra Eccleſiam poſitos
Pontifici nulla ex parte ſubditos eſſe
diximus. His igitur cum nihil quod
F 5 ipſorum

(a) *Vide arg. c. 3. & c. 6.*

ipſorum eſt adimere poſſit Ponti
etiam jus illud quod habent cum q
buſlibet negotiandi adimere non p
tuit. Deinde aliis hominibus omnib
Chriſtianis & non Chriſtianis, quib
idem illud jus adimere non potuit
ne cauſa indicta. Quid quod ne tem
porales quidem Domini in ſuis imp
riis prohibere poſſunt commercio
rum libertatem, uti rationibus & a
ctoritatibus ante demonſtratum e
Sicut & illud confitendum eſt, cont
jus perpetuum naturæ gentiumqu
unde iſta libertas originem ſumſit i
omne tempus duratura, nullam val
re Pontificis auctoritatem.

CAP. XI.

*Mercaturam cum Indis non eſſe Luſita-
norum propriam jure præſcriptio-
nis aut conſuetudinis.*

REſtat præſcriptio, ſeu conſuetudi
nem mavis dicere (*a*). Sed nec hu
jus nec illius vim eſſe aliquam inter li
beras nationes, aut diverſarum gen
tium Principes, nec adverſus ea qua
primigenio jure introducta ſunt, cum
Vaſquio oſtendimus. Quare & hic u
jus

(a) *Vide argumenta c.7.*

mercãdi proprium fiat, quod pro-
ietatis naturam non recipit, nullo
mpore efficitur. Itaque nec titulus
adfuiſſe poteſt, nec bona fides, quæ
m manifeſto deſinit, præſcriptio ſe-
ndum Canones non jus dicetur, ſed
juria. Quin & ipſa mercandi quaſi
ſſeſſio non ex jure proprio contigiſ-
videtur, ſed ex jure communi quod
omnes æqualiter pertinet: ſicut
ntra, quod aliæ nationes cum Indis
ntrahere forte neglexerunt, id non
uſitanorum gratia feciſſe exiſtiman-
ſunt, ſed quia ſibi expedire credi-
erunt: quod nihil obſtat quo minus
bi ſuaſerit utilitas, id facere poſſint,
uod antea non fecerint. Certiſſima
nim illa regula à doctoribus traditur
a), in his quæ ſunt arbitrii ſeu meræ
cultatis, ita ut per ſe actum tantum
cultatis ejus, non autem jus novum
perentur, nec præſcriptionis nec con-
ſuetudinis

---

a) *Gloſſ. & Bart. in l. viam. publ. ff. de via publ. Balb. in 4. par. 5. par. princ. u. 1. Panorm. in c. ex parte Aſtens. le conceſſ. præben. Doct. in. l. qui jure imiliaritatis. ff. de acq. poſſ. & alleg. per Covar. in c. poſſeſſor. parte. 2. §. 4. n 6. contr. uſu freq. c. 4. n. 10. & 12. l. n. 12.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ſuetudinis titulo annos etiam mi
valituros: quod & affirmative & n
gative procedit , ut docet Vaſquiu
Nec enim quod libere feci facere c
gor,nec quod non feci omittere. Ali
quin quid eſſet abſurdius quam ex e
quod ſinguli non poſſumus cum ſi
gulis ſemper contrahere , ſalvum n
bis in poſterum non eſſe jus cum illi
uſus tulerit, contrahendi? Idem Va
quius & illud rectiſſime , ne infinit
quidem tempore effici, ut quid nece
ſitate potius, quam ſponte factum v
deatur. Probanda itaque Luſitanis fo
ret coactio , quæ tamen ipſa cum ha
in re juri naturæ ſit cõtraria, & omn
hominum generi noxia,jus facere no
poteſt (*a*). Deinde illa coactio duraſſ
debuit per tempus , cujus initii no
extet memoria : id vero tantum hin
abeſt, ut ne centum quidem anni ex
jerint, ex quo tota fere negotiatio In
dica penes Venetos fuit , per Alexan
drinas trajectiones (*b*). Debuit etiam
talis eſſe coactio, cui reſtitum non ſi
(*c*). At reſtiterunt Galli & Angli, alii
que. Neq; ſufficit aliquos eſſe coactos,
ſed ut omnes coacti ſint requiritur,
cum

(a) *Vaſq. de loco. n.* 11. (b) *Guicc. lib.*19.*hiſtor.* (c) *Vide* 5.*c.*7. *ſub finem.*

n per unum non coactum ſervetur
:auſa communi libertatis poſſeſſio.
abes autem & Sinenſes à ſæculis ali-
ot ad hunc uſq; diem perpetuo cum
lis negotiantur. Nihil prodeſt iſta
ırpatio.

CAP. XII.

Nulla æquitate niti Luſitanos in prohibendo commercio.

X his quæ dicta ſunt ſatis perſpici-
tur eorum cæca aviditas, qui, ne
enquam in parte lucri admittant,
s rationibus conſcientiam ſuam
care ſtudent, quas ipſi magiſtri Hi-
norũ qui in eadem ſunt cauſa ma-
eſtæ vanitatis convincunt (a). O-
nes enim qui in rebus Indicis uſur-
ntur colores injuſte captari quan-
m ipſis licet, ſatis innuunt, adduntq;
nun-

) *Vaſq. contr. illuſt. c.* 10. *n.* 10. *Vict.*
1. *de Indis. rel.* 1. *n.* 3. *l. ſin autem.* §.
n. *de rei vind. l. nullus videtur. de*
g. *Iuris. l. illud conſtat. Quæ inſt.*
dit. *l. fluminum.* §. *ult. de damno*
ecto. *l. nemo damnum. de Reg. Iur.*
rt. *in. l.* 1. *n.* 5. *ff. de flum. Caſtr. in*
ſi tibi. *C. de ſervit. l.* 1 §. *denique de*
. & *aq. plu.*

nunquam eam rem ſerio Theolo
rum examine probatam. Illa vero q
rela quid eſt iniquius, quod dic
Luſitani quæſtus ſuos exhauriri co
contra licentiam? Inter certiſſima
nim Iuris enuntiata eſt, nec in d
eum verſari, nec fraudem facere,
damnum quidem alteri dare vid
qui jure ſuo utitur: quod maxime
rum eſt, ſi non ut alteri noceatur,
rem ſuam augendi animo quippi
fiat *(a)*. Inſpici enim debet id qu
principaliter agitur, non quod extr
ſecus in conſequentiam venit. Im
proprie loquimur cum Vlpiano, n
ille damnum dat, ſed lucro quo a
huc alter utebatur eum prohibet. N
turale autem eſt & ſummo juri atq
etiam æquitati conveniens, ut lucru
in medio poſitum ſuum quiſque m
lit quam alterius, etiam qui ante p
ceperat *(b)*. Quis ferat querentem o
ficem quod alter ejuſdem artis exer
tio ipſius commoda evertat? Batav
rum autem cauſa eo eſt juſtior, qu
ipſorum hac in parte utilitas cum t
tius humani generis utilitate cõjunc

c

(a) *Vide Vaſq. contr. uſufr. c. 4. n.*
& ſeqq. l. Proculus de damno infect
(b) *Vaſq. d. loco.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

uam Luſitani everſum eunt *(a)*.
ue hoc recte dicetur ad æmulatio-
fieri, ut in re ſimili oſtendit Vaſ-
s: aut enim plane hoc negandum
ut aſſeverandum non ad bonam
lo, verum etiam ad optimam æ-
ationem fieri, juxta Heſiodum;
θὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι, *Bona lis*
alibus hæc eſt. Nam etiam ſi quis
te motus, inquit ille, frumen-
in ſumma penuria vilius vende-
mpediretur improba duritie eo-
hominum, qui ſæviente penuria
n carius fuerant vendituri. Verum
alibus modis minui aliorum redi-
nec id negamus, ait, *ſed minuun-*
um univerſorum hominum commo-
Et UTINAM *omnium* PRINCIPUM
YRANNORUM ORBIS *reditus ita*
uerentur. Quid ergo tam iniquum
ri poteſt, quam Hiſpanos vectiga-
habere Terrarum Orbem, ut niſi
llorum nutum nec emere liceat
vendere *(b)*? In cunctis civitati-
dardanarios odio atq; etiam pœ-
roſequimur: nec ullum tam nefa-
n vitæ genus videtur, quam iſta
onæ flagellatio *(c)*. Merito qui-
dem.

bid. n. 5. (b) *l. 1. c. de monop.* (c) *Cajet.*
um. Thom. 2. 2. q. 77. ar. 1. quod
ertium.

dem. Naturæ enim faciunt injuri
quæ in commune fœcunda eſt
neque vero cenſeri debet in uſus
corum reperta negotiatio, ſed ut q
alteri deeſt alterius copia penſare
juſto tamen compendio omni
propoſito, qui laborem ac pericu
transferendi in ſe ſuſcipiunt.
ipſum igitur quod in republica, id
minore hominum conventu, grav
pernicioſum judicatur, in magna
humani generis ſocietate ferend
ne eſt? ut ſcilicet totius Mundi
nopolium faciant populi Hiſpani
vehitur Ambroſius in eos qui m
claudunt (*b*) Auguſtinus in eos
itinera obſtruunt: Nazianzenus
in coëmtores ſuppreſſoreſque n
cium, qui ex inopia aliorum ſoli q
ſtum faciunt, & ut ipſe facundiſſ
loquitur καὶ ἐμπραγματεύονται
ἐνδείας. Quin & divini ſapientis
tentia publicis diris devovetur
cerque habetur, qui alimenta
primendo vexat annonam: ὁ σ
χων σῖτον δημοκατάρατος. Cla
igitur Luſitani quantum, & quam
libebit: lucra noſtra deciditis. Reſp
de

(a) *Ariſt. 1 de rep c. 9* (b) 5. *He*
10. *l. 4. q. 44 ſup. Nu.* (c) *Infun. Ba*

unt Batavi. Imo noſtris invigila-s. Hocne indignamini in partem venire ventorum & maris? Et s illa vobis lucra manſura promi-t? Salvum eſt vobis, quo nos con-ti ſumus.

CAP. XIII.

tavis jus commercii Indicani qua pace, qua induciis, qua bello retinendum.

Vare cum & jus & æquum po-ſtulet, libera nobis ita ut cui-m eſſe Indiæ commercia, ſuper-ut ſive cum Hiſpanis pax, ſive ciæ fiunt, ſive bellum manet, nino eam, quam à natura ha-us libertatem tueamur. Nam pacem quod attinet, notum eſt eſſe duûm generum: aut enim fœdere, aut impari coïtur. Græci iſtam vocant συνθήκην ἐξ ἴσου: σπονδὰς ἐξ ἐπιταγμάτων. illa rum eſt, hæc ingeniorum ſervi-. Demoſthenes in oratione de li-ate Rhodiorum: καί τοι χρὴ τοὺς βουλο-

)*Thucydides. Iſocrat. Andocides.*

βουλομένους ἐλευθέρους εἶναι τὰς
τῶν ἐπιταγμάτων συνθήκας φεύγ
ὡς ἐγγὺς δουλείας οὔσας: *eos qui*
lunt eſſe liberi oportet omnes condi
nes quibus leges imponuntur ita fu
re tanquam quæ proximæ ſunt ſervi
ti. Tales autem ſunt omnes qui
pars altera in jure ſuo imminuit
juxta Iſocratis definitionem προστ
ματα vocantis τὰ τοὺς ἑτέρους ἐλα
τοῦντα παρὰ τὸ δίκαιον. Si enim,
inquit Cicero *(a)*, ſuſcipienda b
ſunt ob eam cauſam, ut ſine inju
in pace vivatur, ſequitur eodem
ctore, pacem eſſe vocandam, non
ctionem ſervitutis, ſed tranquillam
bertatem: quippe cum & Philoſop
rum & Theologorum compluri
(*b*) judicio pax & juſtitia nomini
magis quam re differant, ſitque
non qualiſcunque, ſed ordinata c
cordia. Induciæ autem ſi fiunt ſ
apparet ex ipſa induciarum natura
debere medio earum tempore co
tionem cujuſquam deteriorem fie
cum ferme interdicti uti poſſidetis

(a) *Off.* I. (b) *Polus Lucanus a*
Stob. de juſt. Clem. Alex. Strom.
Auguſt. 15. *de civit.*

r obtineant. Quod ſi in bellum
ıdimur hoſtium iniquitate, de-
t nobis cauſæ æquitas ſpem ac fi-
ciam boni eventus addere. Nam
τὲρ μὲν ὧν ἂν ἐλαττῶνται μέχρι
νατοῦ πάντες πολεμοῦσι, περὶ δὲ
πλεονεκτεῖν οὐχ οὕτως : *pro his in*
ibus injuria afficiuntur omnes quan-
m omnino poſſunt depugnant: at pro-
r alieni cupiditatem non item (a);
od & Alexander Imperator ita ex-
eſſit : τὸ μὲν ἄρχειν ἀδίκων οὐκ ἀ-
ώμονα ἔχει τὴν πρόκλησιν, τὸ δὲ
ς ὀχλοῦντας ἀπὸ σείεσθαι, ἔκ τε τῆς ἀ-
θῆς συνειδήσεως ἔχει τὸ θαῤῥαλέον,
ὶ ἐκ τοῦ μὴ ἀδικεῖν ἀλλ᾽ ἀμύνασθαι,
ράρχει τὸ εὔελπι. *Ejus à quo cœpit*
uria, provocatio maxime invidioſa
: at cum depelluntur aggreſſores, ſi-
bona conſcientia fiduciam ſecum
t, ita quia de vindicanda non de in-
enda injuria laboratur, ſpes etiam
ſunt optimæ. Si ita neceſſe eſt, per-
gens mari inviƈtiſſima, nec tuam
ıtum, ſed humani generis liberta-
n audaƈter propugna.

(a) *Demoſtenes.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Nec te quod claſſis centenis remigat a
Terreat (INVITO *labitur illa* MAR
Quodve vehunt proræ Centaurica ſa
minantes,
Tigna cava & pictos experiare m
tus.
Frangit & attollit vires in milite cau
Quæ niſi juſta ſubeſt, excutit arm
pudor (a).

Si juſta multi, & ipſe Auguſtinus (arma crediderunt eo nomine ſuſci quod per terras alienas iter innoxiu negaretur, quanto illa erunt juſtior quibus maris, quod naturę lege com mune eſt, uſus communis & innoxi poſtulatur? Si juſte oppugnatæ fu gentes quæ in ſuo ſolo commerc aliis interdicebant, quid illæ quæ p pulos ad ſe nihil pertinentes per vi diſtinent, ac mutuos earum comme tus intercludunt? Si res iſta in judic agitaretur, dubitari non poteſt quæ viro bono expectari deberet ſente tia. ait Prætor (c): *Quo minus illi flumine publico navem agere, ratem gere, quove minus per ripam exonera liceat, vim fieri veto.* De mari & litt re

(a) *Propertius lib.* 4. *eleg.* 6. (b) *V de* 5. *cap.* 1. (c) *lib.* 1. *ff. ut in flum. pu nav. liceat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

in eandem formam dandum inter-
ctum docent interpretes (*a*), exem-
o Labeonis, qui cum interdiceret
ętor *b*: *Ne quid in flumine publico ri-
ve ejus facias, quo ſtatio iterve navi-
o deterius ſit, fiat* : ſimile dixit inter-
ctum competere in mari: *Ne quid
mari inve littore facias, quo portus,
atio, iterve navigio deterius ſit,
t* (*c*) Imo & poſt prohibitionem, ſi
uis ſcilicet in mari navigare prohi-
tus ſit, aut non permiſſus rem ſuam
ndere, aut re ſua uti, injuriarum eo
omine competere actionem Vlpia-
us reſpondit (*d*). Theologi inſuper &
i tractant caſus, quos vocant, con-
entiarum, concordes tradunt, eum
i alterum vendere aut emere impe-
it, utilitatemve propriam publicæ
communi pręponat, aut ullo modo
erum in eo quod eſt juris commu-

 nis

(a) *Gloſ. ibidem.* (b) *l.1. in pr. ff. de
m.* (c) *l. eadem. §. ſi quid in mare.*
) *l.2. ff. Nequid. in loco pub. §. ſi quis.
n injuriarum. actio. & l. ſi quis propr.
de injur. Silv. in verbo reſtitutio
rte 3. ſub finem. alleg. Gerar. Oldra-
m. & Archid. argum. l.2. ff. ad leg.
liam de annona & l. annonam. de ex-
erd. crimin. & ibi gloſ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

nis impediat, ad reſtitutionem ten[...]
omnis damni viri boni arbitrio. [...]
cundum hæc igitur vir bonus ju[...]
cans, Batavis libertatem commerc[...]
rum adjudicaret, Luſitanos & cæ[...]
ros, qui eam libertatem impediu[...]
vetaret vim facere, & damna reſtitu[...]
re juberet. Quod autem in judicio co[...]
tineretur, id ubi judicium haberi n[...]
poteſt, juſto bello vindicatur. Augu[...]
nus (*a*). *Iniquitas partis adverſæ ju*[...]
ingerit bella. Et Cicero (*b*) : *cum* [...]
duo genera decertandi, unum per diſ[...]
ptationem, alterum per vim, con[...]
giendum ad poſterius, ſi uti non li[...]
priore. Et Rex Theodoricus : *veni*[...]
dum tunc ad arma, cum locum ap[...]
adverſarium juſtitia non poteſt repe[...]
re (*c*). Et quod propius eſt noſtro a[...]
gumento, Pomponius eum qui re[...]
omnibus communem cum incom[...]
modo cæterorum uſurpet, MAN[...]
PROHIBENDUM reſpondit. Theolo[...]
quoque tradunt, ſicuti pro rerum c[...]
juſque defenſione bellum recte ſuſ[...]
pitur, ita non minus recte ſuſcipi, p[...]
u[...]

(a) *De civ. lib.* 4. *Off.* 1. (b) *Var*[...]
17. (c) *l. quamvis quod in littore. ff.* [...]
acq. rer. dom. Henrich. Gorich. de b[...]
juſto. prop. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

u earum rerum quæ naturali ju-
debent eſſe communes. Quare ei
i itinera præcludat, evectionemque
ercium impediat, etiam non expe-
ta ulla publica auctoritate, via fa-
,ut loquuntur, poſſe occurri. Quæ
m ita ſint, minime verendum eſt,
aut Deus eorum conatus ſecundet,
i ab ipſo inſtitutum jus naturæ cer-
ſimum violant, aut homines ipſi
s inultos patiantur, qui ſolo quæ-
us ſui reſpectu communem humani
neris utilitatem oppugnant.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Cum ſub hoc tempus plurimæ R
gis Hiſpaniarum literæ in manus
ſtras veniſſent, quibus ipſius & L
tanorum inſtitutum manifeſte
tegitur, operæpretium viſum eſt
iis, quæ pleræque eodem erant ar
mento, binas in Latinum ſermon
tranſlatas exhibere.

DOMINE Martine Alphonſe
Caſtro, Prorex amice, ego R
multam tibi ſalutem mitto. Cum hi
literis perveniet ad te exemplum ty
impreſſum Edicti quod faciendum c
ravi, quo, ob rationes quas expreſſ
videbis, aliaſq; meis rebus conduce
tes prohibeo commercium omne e
ternorum in ipſis partibus Indiæ ali
que regionibus trāſmarinis. Quand
quidem res hęc eſt momenti atq; uſ
maximi, & quæ effici ſumma cum in
duſtria debeat, impero tibi, ut ſimu
atque literas has & edictum acceperi
publicationem ejus omni diligent
procures in omnibus locis ac partib
iſtius imperii, idq; ipſum quod edict
continetur exequaris ſine ullius perſ
næ exceptione, cuiuſcunque qualit
tis, ætatis, conditioniſve ſit, citra o
mnem moram atque excuſationem
procedaſque ad impletionem manda

v

meræ executionis, nullo admiſſo
edimento, appellatione, aut gra-
ine in contrarium: cuiuſcunque
eriæ generis aut qualitatis. Iubeo
ue hoc ipſum impleri per eos mi-
ros ad quos executio pertinet, iiſq;
ificari, non modo eos qui contra
rint malam operam mihi navatu-
ſed eoſdem me puniturum priva-
e officiorum in quibus mihi ſer-
t. Quia autem relatum eſt mihi
morari in iſtis partibus externos
os variarum nationum, Italos,
os, Germanos, Belgas, quorum
major, quantum intelligimus, eo
per Perſida & Turcarum impe-
, non per hoc regnum, adverſus
ſi ex huius Edicti preſcripto ac ri-
procedatur, poſſe inde nonnullas
ultates ſequi, ſi illi ad Mauros ini-
s perfugiant, viciniſque munitio-
mearum diſpoſitioné indicent,
neſq; monſtrent quæ rebus meis
re poſſent, exſequi te hoc edictum
prout res & tempus ferent, atque
i prudentia, qua illæ difficultates
ntur, curando ut omnes externos
teſtate tua habeas eoſque cuſto-
pro cuiuſque qualitate, ita ut ad-
s imperium noſtrum nihil va-
attentare, utq; ego omnino eum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ſinem conſequar quē hoc Edicto r
propoſui. Scriptæ Vlyſſipone xx
Novembris, Anno cIↄ Iↄ c vi. ſi
gnatum erat, Rex. Inſcriptio.
Rege. Ad Dominum Martinum
fonſum de CaſtroConſiliarium ſu
& ſuum Proregem Indiæ.

Prorex amice Rex multam ſalu
tibi mitto. Etſi pro certo habeo
præſentia, iiſque viribus cum quibu
partes auſtrinas conceſſiſti, perdu
Hollandos, qui illic hærent, nec m
indigenas qui eis receptum præb
ita caſtigatos fore, ut nec hi, ne
tale quicquam in poſterum aude
expediet tamen, ad res tuendas
juſtam claſſem, eique operi idone
cum tu Goam redibis, in iſtis M
partibus relinquas, eiuſque imper
& ſummam pręfecturam mandes
dreæ Furrado Mendoſę, aut ſi que
muneri aptiorem judicabis, quem
modum pro tuo in me affectu co
do, ea in re non aliud te reſpectu
quam quod rebus meis erit uti
mum. Scriptæ Madritii xxvii
cIↄ Iↄ c vii. Signatum Rex. Inſcri
Pro Rege. Ad Dominum Marti
Alfonſum de Caſtro ſuum Con
rium, & ſuum Proregem Indiæ.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

PAVLI MERVLÆ

ISSERTATIO

DE

MARIBUS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

PAVLI MERVLAE

ISSERTATIO

DE

MARIBVS.

CAP. I.

De Mari univerſim.

MARE nihil aliud, quam
collectio reciprocantium
Aquarum generalis, Iſi-
doro ſcribente lib. XIII.
Originum, cap. XIV. dicta
em ab Amaritudine. Collectionem
iniens voco generalem: Nam A-
, quæ dum ſpacio ſex dierum emo-
atur omnia potenter ex nihilo
s, ante diem tertium univerſam
ique terram operiebat, tertia die
m in locum eſt congregata; ſic ut
ra apparuerit. Ita enim apud Mo-
n in deſcriptione operis tertii diei
s noſter infinitæ potentiæ: *Con-*

gregentur

gregentur (יקוו) *Aquæ, quæ ſub c*
ſunt ad locum unum (-מקום אחד)
& appareat Arida (היבשה)
dit deinde divinus Scriba: *Et fact*
eſt ita. Et vocavit Deus Aridam,
ram ; & Congregationem Aquam
(ולמקוה המים) *appellavit M*
(ימים) Quis quæſo non legat
& alia ibi cum ſtupore? Sit oſcit
hic, cui ſenſus omnis obſtructus. N
quis hic locus, qui Aquis, totam T
ram paullo ante obnubentibus, in
Terra factus receptaculum? Quan
ſuperari ſuos hic captus & ingenia
bere fateantur viri magni, dixer
tamen aliquid. Auguſtinus lib. I.
Geneſi ad litteram, cap. XII. & ſequ
illum alii ſcribunt, Aquam prius fu
rariorem tenuioremque, & inſtar m
teriæ nebuloſæ terram operuiſſe; p
ea vero coactam valde denſatam
minore eguiſſe loco. Quidam vol
Terram multis tunc partibus prof
de ſubſediſſe, aliis contra plurimi
ſublime ſublatis extumuiſſe; facta
eſſe magnas cõcavitates & valles p
fundas, quæ tantæ Aquarum m
conſtituta quaſi vaſa; luculenter h
ut nõnullorum eſt interpretatio, p
ſequente Davide, Pſalmo CIV, verſ
u

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ue ad 9. Ariſtoteles etiam lib. 1.
eor. quum unum corpus globo-
ſcripſiſſet ex Aqua Terraque con-
i; magnas ſimul Terræ concavi-
s fabricat, inque eas univerſum
æ Elementum derivat. Baſilius,
broſius, aliique ad cap. 1. Geneſ.
Thomas parte 1, quæſt. LXIX. cen-
, Aquam ante circumfuſam toti
ræ, ita fuiſſe tertio die unum in
m coactam, ut in maximam ela-
ublimitatem altiſſime extumuerit.
idquid ſit; non abſurdum, ſi dica-
s peculiarem Aquis omnibus lo-
tertio die factum eſſe Oceanum,
quo omnia Maria (uno Caſpio
ulam habente ſecretiorem) conti-
ntur: conſulendus Albertus Ma-
s II. Meteor. tract. III. cap. X.
amvis enim videamus, tam diverſa
am longe diſſita Aquarum loca in
maribus, fluminibus, lacubus, &
dibus, ut etiam nonnulla nulla
r ſe communione jungi videan-
; tamen locus ille, quem Aquis de-
at apud Moſchen Deus, nihil aliud
m Stationes hic ibi, ab habitabili
a ſeparatæ; præcipue vero immen-
illud ſpacium, quo reciprocat O-
us, fluviorum omnium fontium-
pater & princeps; Terram vel
circum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

circumeundo, vel viſcera ejus per-
nas, ceu tubulos quoſdam, canal
ſiphunculos, ingrediundo. De qu
plura ſuo loco. Mare igitur gene
collectio Aquarum, quæ tertio di
unum congregata locum: neque
terim Mare altius Terrâ; quod ta
voluerunt, perpenſis Sacræ Scrip
verbis, quæ modo laudavi, Theo
gorum non pauci; addentes Aqua
unum in locum collectas ſolo Dei p
cepto mirandum in modum ten
ne ad humiliora loca, quo natu
ter propendent defluentes, Ter
univerſam operiant & obruant.
ſilius Homilia IV. in ἑξαήμερ. cui
ſentiunt Thomas part. I. quæſt. L
art. I. & Catharinus Commentar
cap. I. Geneſ. quod dixi, confirm
nititur adducto argumento maris
bri, cum quo Seſoſtres Ægypti &
rius Perſarum reges conjungere m
Ægyptiacum ſunt conati: *quod ſ*
inquit, *non tentaſſent, niſi mare*
brum altius eſſe terrâ Ægypti c
pertum habuiſſent. Memoria la
videtur, quod obiter monendum
hiſtoriæ hujus commemoratione
ſilius. Scribit enim Plinius lib.
nat. hiſtor. cap. XXIX, Reges, q

r

m memini, non mare Ægyptiacum.,
d Nilum fluvium cum mari Rubro
ommittere voluiſſe, incœpto autem
ſtitiſſe, metu exundationis, quum
celſius tribus cubitis Rubrum mare
prehendiſſent, quam Terram Ægy-
i; qua de re legendus & Strabo lib.
VII, qui eamdem narrans hiſtoriam,
tat opus illud fere fuiſſe abſolutum,
relictum tamen ab Dario I. cui Li-
atores falſo perſuaſerant, Rubrum
are Ægypto ſublimius: Inde, ſi in-
medius Iſthmus intercideretur, pe-
ulum fore, ne tota Ægyptus ab
ari obrueretur. Sunt etiam qui, pro-
is in medium aliquot Sacræ Scri-
uræ locis, eamdem opinionem tueri
lunt, Pſalm. XXXIII, 7, LXIX, 3.
V, 6. Eccleſiaſtici cap. XXXIX, 22.
l refelluntur ſic ſentientes docte
rvoſeque ab Philoſophis & Mathe-
aticis, quibus certa hic & indubia
centibus plane conſentiendū. Non
llum non ſuffragari hic viris ma-
s. Si quis dubitat terram, quæ ap-
et extra aquas, eſſe ſuperiorem a-
s, non tam eget ratione, quam ad-
atione ad ſenſum. Cernimus enim
tum Aquæ fieri ſemper locum vor-
declivioreṁ: quæ ſi altior eſſet
rra, profecto in eam, ut in locum
H humi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

humilioré, neceſſario deflueret. Nā
dicere Dei omnipotentia teneri M
re, ne defluat in Terram; ineptu
eſt & puerilis inſcitiæ, ponere fine
cauſſa tantum & tam perpetuum m
raculum. Quin & Sacra Scriptura v
detur eam opinionem evertere, qu
petentes ex Terra Mare dicat *Deſc*
dere Pſal. CVII, 33. Certe ſine mag
miraculo non poteſt Aqua, quæ n
tura ſua gravior eſt Aëre, quæ flux
quæ labilis, ita conſiſtere, ut par
ejus, quæ Terra ſublimiores, ad ea
non delabantur. Accedunt huc M
thematica argumenta, quibus pau
ante probavi Aquam eſſe rotunda
quibuſque in ſequentibus ſum prob
turus, ex Aqua & Terra unum co
flari globum. Demonſtrat & quo
diana, quod dixi, experientia. Si en
Mare altius eſſet Terra, pari ven
rum aut remigum vi & impulſu
dem navis multo velocius ferretur,
portum ſeu littus tendens; quam
portu aut littore diſcedens: diſced
enim ex littore adſcenderet, & in
duum obnitens difficiliorem habe
progreſſum: contra ad littus ac
dens, tanquam per lubrica & dec
via deſcendens magno impetu def
retur. Facit huc & illud, quod q
ma

agis navis ex portu diſcederet, eo
elius commodiuſque ab iis, qui ſunt
portu vel littore, cerneretur, ut-
ote quæ magis ac magis ſemper in
cum altiorem aſcenderet; quod ta-
en contra evenit. Benedictus porro
rerius lib. 1. in Geneſin docet, quo
cto teſtimonia Sacræ Scripturæ, quę
o confirmatione ſententiæ prædi-
e ſolent adferri, ſint accipienda.
rgo.

Facta in Definitione Reciprocan-
m Aquarum mentione, moneor,
de *Aeſtu* nonnihil dicam. *Aeſtus*
itur Motus Maris, quo exundans
it; &, exacta periodo, refluit. Spe-
s ejus; hinc *Aeſtus* ſpecialiore no-
ne, qui *Maris Acceſſus* aliis; Græcis
ήμη, πλημμύρα, πλημμυρὶς;
ταςις Straboni: inde *Receſſus* vel
iprocatio; Græcis παλιῤῥοιθὶη, Ho-
ro κῦμα παλιῤῥόθιον, Apollonio
ημμυρὶς παλίνορςος, Theo-
aſto ἄμπωτις, Straboni denique
ςις, Cauſſis ejus inquirendis ope-
maximam impenderunt maxi-
quondam ævoque noſtro inge-
; Heroibus etiam hanc curam ſu-
ientibus. Eſt enim illa maris Re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ciprocatio admiratione digniſſima, ro
res plane divina. Bene M Tullius li
III. de Natura Deorum: *Quid Ch
cidico Euripo in motu identidem re
procando putas fieri poſſe conſtanti
quid freto Sicilienſi, quid Oceani f
vore illis in locis,*

*Europam Libyamque rapax ubi A
vidit unda?*

*Quid Aeſtus maritimi vel Hiſpanie
ſes, vel Britannici, eorumq́ certis te
poribus vel Acceſſus vel Receſſus ſ
Deo fieri num poſſunt?* Cauſſæ ve
variis variæ, quemadmodum vid
eſt apud Plutarchum de Placitis P
loſoph. Plato, notante Stobæo ἐκλο
φυσικ. lib. I. (videndus & ipſe in Ph
done) αἰώραν τῶν ὑδάτων, ſuſpendiu
adfert Aquarum; eſſe enim illud p
quoddam Terræ foramen, Æſtum c
cumferens, ac Mari tumorem con
lians. Ariſtoteles & Heraclides ap
eundem Soli cauſſam tribuunt; p
roſque Spiritus moventi ac circum
renti: quibus ingruentibus quide
propulſum Atlanticum mare intum
ſcat, Æſtumque efficiat; ceſſantib
autem, retractum ſubſidat, Æſtum c
revocet. Platonici (quorum ſent
tiam ſequitur etiam Strabo lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

xerunt Mare Animanti ſimile: Vt
im hoc ſpiritum emittit & retrahit;
illud in ſe & ex ſe recurrenti qua-
m agitatione moveri. Videtur &
c velle Vegetius lib. IV. de re mili-
i, cap. XLII: *Elementum Pelagi*
tia pars Mundi eſt, quod præter
ntorum flatum ſuo quoque ſpiramine
tuque vegetatur. Non procul hinc
unt Phyſicorum nonnulli apud So-
um, qui totum Mundum Animal
ſomniant, nares illi conſtituentes
penitiſſimis Oceani, quibus ſpiri-
n attrahat, attractumque emittat.
yſici, inquit, *autumant animal eſſe*
ndum, eumque ex variis Elemen-
m corporibus conglobatum, moveri
itu, regi mente: quæ utraque diffuſa
membra omnia æternæ molis vigo-
exerceant. Sicut ergo in Corporibus
mercia ſunt ſpiritualia; ita in pro-
dis Oceani nares quaſdam Mundi
ſtitutas, per quas emiſſi anhelitus
reducti modo inflent maria, modo
cent. Alii apud Pomponium lib.
depreſſos imaginati ſunt Specus,
uos ingenti ſe mole vibrans Aqua-
moles mergatur, & rurſum mea-
n repagulis pulſa exundet; quod
e ſpiritus ſub Aqua concluſos A-
onius Tyaneus exiſtimabat, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

lib. v. ſcribit Philoſtratus. Macrob
lib. II. in Somnium Scipionis; illu
Maris motum ex eo eſſe putavit, qui
Sinus Oceani Orientalis & Occid
talis mutuo concurſu ſeſe feriant, i
petuque immaniore miſceantur,
quarum colliſione naſcitur, inquit,
moſa illa Oceani Acceſſio & Rece
Lucanus animũ hic deſpondens ig
rantiam ſuam fatetur, veram cauſ
neſcire ſe non invitus canens:

— qua littus dubium, quod T
ra Fretumque
Vindicat alternis vicibus; q
funditur ingens
Oceanus; vel quum refugis de flu
bus aufert
Ventus ab extremo pelagus ſic
volutet,
Deſtituatque ferens; an ſidere
ſecundo
Tethyos unda vagæ Lunaribus æſ
horis;
Flammiger an Titan, ut ale
hauriat undas,
Eligat Oceanum, fluctuſque a
dera tollat:
Quærite quos agitat Mundi l
at mihi ſemper (cauſſa me
Tu quacunque moves tam cr
Ut ſuperi voluere, lates.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

bi non oſcitanter legenda, quæ de *naribus horis*. Namque tam ſtupen-
) miraculo cauſſa princeps, Efficacia
otuſque Corporum Cœleſtium, cum
imis illorum, quibus cognatio cum-
midis, in quorum claſſe palmarium
betur Lunæ. Hæc enim Humorum
nnium, ut quæ citima Terris fertur,
minatrix, eos ſua virtute ciet mo·
tque; non ſolum in Animalium,
od de Luna diſſerens monui, ſed
arum etiam rerum corporibus. Ad-
adi Ptolemæus II. quadripart. cap.
I, Plinius lib. II. natur. hiſtor. cap.
VII, M. Tullius lib. II. de Divina-
ne, Averroes in ſua Paraphr. Am-
ſius lib. IV: ἑξαημέρ. Sic Silius
III. belli Pœnici:

Cymothees ea regna vagæ, Pelagique labores
Luna movet; Luna, immiſſis per cærula bigis,
Fertque refertque Fretum, ſequiturq; reciproca Tethys.

ter Veteres conſulendi ſunt & Re-
tiores, Albertus de Elementorum
prietatibus, Thomas de occultis
uræ operibus, Thimon. II. Me-
r. quæſt. II. Picus Mirandula con-
Aſtrologos III. cap. XV. Auguſtinus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Niphus Sueſſanus ſuper Enunciat...
XXV. libri de noſtrarum Calamitat...
cauſſis tertii. Quemadmodum v...
Luna varias in Motu vices ſuſtinet...
etiam diſſimilibus vicibus agitan...
Æſtus. Nam Lunam ſequentes bis...
ter duos ejus exortus adfluunt, bis...
fluunt, vicenis-quaternis ſemper h...
ris: hoc eſt, Maria ſingulis diebus...
turalibus bis inundant, bis recedu...
intumeſcentia, adſcendente Luna...
pra Horizontem ortivum; relabent...
vero ipſa ab meridiano cœli faſtigio...
occaſum vergente: iterum exſurg...
tia, recedente ſubter ima cœli Lu...
partemque meridianæ contrariam...
cedente; hinc ſubſidentia, donec...
rum exoriatur. M. Terentius Va...
lib. VIII. de lingua Latina: *At in M...*
credo, Motus non habent diſſimilitu...
nes geminas qui XXIV. *horis Lunari...*
quotidie quater ſe mutant: at qu...
ſex horis Æſtus creverunt, totidem...
creverunt rurſum. Vegetius lib...
de re milit. cap. XLII: *In diverſis re...*
nibus diverſo Lunæ creſcentis minu...
tiſque ſtatu certis horis iſta varian...
&c. Vt item Luna non ſemper eod...
tempore neque loco oritur; ſed...
due aliunde, quam pridie, prodit:...
nec Æſtus ſtatis horis recurrunt;...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

o tantum tempore, quo ipſa iter fa-
t per cœli cardines. Plinius lib. II,
ıp. XCVII: *Nec unquam eodem tem-
ore quo pridie refluit, ut ancillante ſi-
re trahenteque ſecum avido hauſtu,
aria, & adſidue aliunde quam pridie
coriente: paribus tamen intervallis
ciproci, ſeniſque ſemper horis non cujus-
ue diei aut noctis aut loci, ſed æquino-
ialibus.* Hoc etiam notandum Lu-
ım aliter Maria movere, quum ple-
ı; aliter, quum dimidiata. Major
im vis lumini copioſo, quam debili
velut exſtincto. Plinius eodem ca-
te: *Multiplex etiamnum lunaris dif-
rentia, primumque ſeptenis diebus.
uippe modici nova ad dividuam æ-
us, pleniore ab ea exundant, plena-
ue maxime fervent: inde miteſcunt.
ares ad ſeptimam primis: iterumque
io latere dividuo augentur. In coitu
lis pares,* &c. Hinc Cæſar lib. IV. de
llo Gallico: *Eadem nocte accidit,
eſſet Luna plena, qui dies matuti-
s æſtus in Oceano maximos efficere
et.* Tacitus lib. I. Annalium: *Vi-
llius primum iter ſicca humo, aut mo-
ce adlabente æſtu, quietum habuit:
x impulſu Aquilonis, ſimul ſidere
Equinoctii, quo maximo tumeſcit O-
nus, rapi agique agmen: & opple-*

 bantur

bantur terræ; eademfreto, littori, ca
pis facies; neque diſcerni poterant
certa ab ſolidis, brevia à profundis, &
Nota noſtratibus Plenilunii temp
vox, *Sprinck-vloedt*, quaſi Æſtus
tius ſolito exſiliens. Non minus ve
quam eleganter Agellius lib. XIV,
ceanum, quaſi Lunæ comitem, cu
ea ſimul & ſeneſcere, & adoleſcere
lere, ait. Configurationes quoq; no
nullius hic momenti. Luna enim,
Venerem, dicis gratia, in idoneo a
ſpectu reſpiciat, & humidas percurr
manſiones; acceſſum Maris præ
ſolitum auget; ſin Martem, & ſic
permeet, minuit. Obſervanda &
adſcenſio Signorum. Luna enim
fuerit in Signis Rectarum Adſcen
num, longiore tempore producit
ſtus; quam ſi in Obliquarum. H
namque animadverſum viris magn
numquam Acceſſus Receſſibus par
eſſe temporis duratione; niſi qu
Luna in Signis Æquinoctialibus ſi
latitudine. Plinius paullo ante: *ſem*
que ſemper horis non cujuſque diei, a
noctis, aut loci; ſed æquinoctialibus, &
Neque hoc ſilentio prætereundum
alias Aquarum partes magis vi lum
nis & radiorum corporis Lunaris a
fici, quam alias; vel ob rectitudine

rad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

diorum, vel vim quamdam aliam cultiorem. Quin & alia efficacia dios ſuos in Aquas demittit Luna, Septemtrionalis; alia, ſi Meridiona-; hic enim Acceſſus auget in litto-ous Meridianis; ibi in Septemtrio-libus. Plinius eodem capite: *Plane dem Aquilonia & à terris longius edente mitiores, quam quum in Au-os digreſſa propiore niſu vim ſuam ex-ret.* Effectus huius Æſtus alios no-mus & experimur commodos, alios commodos. Illos quidem, quod A-as purget, ne ſtantes & quietæ (do-t hoc experientia) ſitu & putrefa-one corrumpantur: quod idem pro-oveat Navigantes; Nam, ut inquit getius lib. IV. de re militari; cap. . II, *hæc reciprocantis meatus abigui- Curſum Navium ſecunda adjuvat, ardat adverſa.* Hos autem, Inun-tionum & Perruptionum violen-. Nam tanta ſæpe vi terris immit-ur Oceanus; ut etiam vaſta flumina roagat, mergens abluenſque ſpa-oſos campos. Scribit hoc Pompo-us Mela; clamantque tot multorum ulorum calamitates. Perruptiones tantur Inſulæ numeroſæ; quæ Con-enti quondam adhæſerunt: Sicilia liæ, Cyprus Syriæ, Eubœa Bœotiæ,

Tapro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Taprobana Indiæ, aliæ aliis, ut vi
eſt apud Strabonem lib. I. Georg.
dium XV. Metamorph. Senecam
VI, & Plinium lib. II, cap. XXC
adeo ut nonnullis Mare videatu
eo totum eſſe, quo terras abſorbea
omnia pontum faciat. Sed termin
illi poſuit magnus & potens De
qui apud Iirmeiam cap. V: *Me*
non timebitis, ait; *& a facie mea*
dolebitis? Qui poſui Arenam ter
num Mari, præceptum ſempiternu
quod non præteribit: & commoveb
tur & non poterunt: & intumeſce
fluctus ejus, & non tranſibunt illi
Hic enim, ut inquit Hiob, cap. XII
continuerit Aquas, omnia ſiccabunt
& ſi emiſerit eas, ſubvertent Terra
Hæc de Æſtu; ſuper quo etiam con
lenda Poſſidonii Diſputatio; ab iis q
nobis hodie nota, non abhorre
apud Strabonem lib. III. extremo.

Mare porro *Salum* dicitur,
ἀπὸ τοῦ σαλεύεσθαι, ut quidam volu
quod fluctuet; vel ab Salſedine, qua
ſunt qui in ipſa creatione datam M
ri notant. Anaximander cenſuit M
re ſalſum eſſe, quod ad ipſum flu
na ſalſa magno numero confluan
Anaxagoras & Plato, propter ver
Terræ ſalſas: Platonici, ob non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Terræ partes, in imo Maris ſal- Ariſtoteli lib. II. Meteor. viſum fieri, propter Sicci terreſtris uſti miſtionem cum ejus aquoſo hu- lo. Anaximenes & Diogenes So- tellarumque actioni Salſedinem ibuerunt: dixerunt enim Mare io dulce fuiſſe, poſtea actione Stel- m ſalſum evaſiſſe. Plerique Philo- hi Salſedinem putant ab Exhala- ibus, quas virtute Solis & Stella- ex Mari ſurſum evectas, deciden- urſum ejus aquis deinde permi- volunt. Videndus omnino Aver- in Paraphr.

uod autem Mare non augeat, m tot flumina, tot in ſe recipiat es, variæ ſunt apud Iſidorum lib. I, cap. XIV. & alios cauſſæ. no enim adcurrentes undas ejus tas non ſentit; Secundo ama- ejus aqua dulces, quæ adfluunt, umit: Tertio Nubes multum Aquarum ad ſe attrahunt: rto marinam Aquam partim runt Venti, partim Sol exſiccat: nto denique Mare per occulta lam Terræ foramina percola- & ad caput amnium fontiumque lutum recurrit.

Plinius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Plinius lib. 11. natur. hiſtor. ca
XCIIX, omnia Maria purgari in
Plenilunio; quædam etiam ſtato te
pore; & circa Meſſanam & Myl
mo ſimilia exſpui in littus purgam
ta. Quur hoc? Nihil enim patiun
fœdi, nihil inquinati; quidquid io
lentia perit tempeſtatum, id omnia
littus explodunt. Reſpicit eo La
ſuo Panegyrico: *Noſter Pirata a*
quid undecumque convexerat, id
ſibique periturum in illam ſpecu
Charybdim congerebat. Charybdi
quor? quæ quum plena navigia ſo
rit, dicitur tamen eructare naufra
& contortas fundo rates Tauromi
nis littoribus exponere. Certe Cad
ra & alia quæque naufraga litto
reddi, quotidie docemur, qui n
accolæ. Superſtitioſius hoc, quod
gi nefas crederent, exſpuere in M
eoque ad humanas neceſſitates
Plinius de Tyridate Mago, quem
Nero acciverat: *Magus ad eum*
dates venerat, Armeniacum
triumphum adferens, & ideo pr
ciis gravis navigare noluerat;
niam exſpuere in Maria, ali
mortalium neceſſitatibus violare
turam ipſam fas non putent. Non
tur obſcurum, quam ob cau

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

rinas (Aquis omnibus tribuunt
rgandi vim alii ſcriptores) undas
rparit Antiquitas in Purgationi-
, ut videre eſt apud Catullum de
rſis inceſtiſque Gellii Veneribus, Se-
am in Hippolyto, Apuleium libro
Metamor. Lactantium lib. v. In-
Divinar. cap. xx. Et hinc, cum
d alios tum Iulium Obſequentem
rodigiis, leguntur Hermaphroditi
ſpicum præcepto in Mare depor-
quomdam ſoliti; quod nullis niſi
oris undis ejuſmodi Portentum
ri & expiari poſſe arbitrarentur.
n Maris undas medendis morbis
bitas innuit Diogenes Laërtius, Eu-
lem ſcribens cum Platone profe-
in Ægyptum, ibique ægrotan-
marina curatione ab Ægyptiis
rdotibus ſanatum: unde poſtea
uam accepti memor beneficii,
hoc Encomium poſuit:

άλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώ-
πων κακά.

t apud Macrobium lib. VII. Sa-
ca. XII, Diſarius ab Avieno pro-
us, Aquam marinam, quæ ama-
ine ſui aſpera eſt, numquam gelu
ahi: Herodotum Hiſtoriarum
orem contra omnium fere, qui
hæc

hæc quæſiverunt, opinionem ſcri
ſe, mare Boſphoricum, earumque
tium mare omne, quod Scythic
dicitur, gelu conſtringi & conſiſt
aliter enim eſſe, quam putatur. N
non marinam aquam contrahi;
quia plurimum in illis regionibus
viorũ eſt, qui in ipſa Maria ſe exc
rant, ſuperficies Maris, cui dulce
quæ innatant, congelaſcere, &
columi Aqua marina, videri in M
gela, ſed de advenis undis coacto
Fidem deinde teſtatur Ponti, in
fruſtra quædam & proſiciæ gelid
runtur, contractæ de fluvialium
darum multitudine. Sunt qui h
Diſarii, marinam Aquam cong
tionis capacem negantis, diſputa
nem rapiunt in controverſiam, q
videant ſequiora de Ponto ſcripta
Ovidio:

Ipſe vides certe glacie concre
Pontum,
Ipſe vides gelido ſtantia
gelu;
Ipſe vides onerata ferox ut d
Iacis
Per medias Iſtri plauſtra b
cus aquas.

In Ponti naturam, an hieme obd
tur, curioſius numquam inqui

oqui videri poſſet Ovidius talia de
ceciniſſe, in littore, non in altum
ovectus; & ut Poëta homoque
ſul, ut horribilis loci, in quem pul-
s erat, delineatione miſericordiam
overet cum aliis, tum Auguſto prin-
pi. Certe vix eſſe, ut Maria (non
quor de Terræ vel infuſis vel ad-
entibus) glacie concreſcant; teſta-
ur qui adhabitamus: clamant &
gonautæ noſtri, qui nuperrime per
tum Vaigatium, cui Naſſovium
men indiderunt, Sinarum regna
gitantes, Septemtrionale Pelagus
quoties, ſemel etiã ad x x c, & quod
urrebat, Altitudinis gradum navi-
runt. Inciderunt quidem non raro,
m ſummo navium vitæque diſcri-
ne, in multam glaciem, ſed terris
navigantes, prope littora & portus;
lla non tam videretur ex mari na-
marinæque planitus connata, quã
littoribus ventorum vehementia
ndarum impetu in altum provo-
a, & ex fruſtris proſiciiſque in col-
los quaſi conſtipata. Hinc eſt, quod
uis Diariis paſſim notent; vento
tato, Mare nunc navigabile, nunc
tra fuiſſe: hinc quod ubique litto-
commemorent ab glacie pericu-
inc denique quod nullo non loco

lineam à prora navigantes demitt
potuerint, abſque ullo obſtaculo, a
explorandam Maris altitudinē; qu
ſi Mare congelatum fuiſſet, facere
quiiſſent. Fruſtra igitur Mare illud G
ciale dicitur; & ob glaciem, qua c
cretum non recte perhibetur, navi
ri poſſe negatur. Purum, etiam
polo, Mare, media hieme; tempor
verno, navigabile; æſtate glacier
fragminibus, quæ vel terris calore
lis abrupta, vel ab fluminibus eru
cta, obſeſſum: præcipue ad littora
in fretis atque anguſtioribus locis. I
ſi vere de Septemtrionali prædic
tur mari; ubi, remotiſſimo Sole, fri
ra neceſſario maxime penetrabil
certe non injuria dici poſſunt de r
quis, quæ propiora Soli; cuius ca
juvare ſolet Maris naturam, ne in g
ciem Aquæ convertantur. Iam qu
poſteriorum temporū Scriptores n
nimentis ſuis conſignent, Mare ad
quot milliaria ſubinde congelat
fuiſſe, arbitror ex auditu potius h
illos tradere quam quod viderint
ita ſe res haberet: vel, ſi quid tale f
rit, de adventitia glacie exaudiendu
Nam quod toties illi ſuo tempor
ſcribant factum; mirum ne ſemel d
dem ævo noſtro contigiſſe.

M

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Mari certum & conſtantem non
e Colorem, ſed pro Ventorum
alitate mutari, tradunt Phyſici;
nc enim flavum eſſe, nunc atrum,
nc viridem. Videndus Iſidorus lib.
11, cap. XIV.

Maria verſus Auſtrum eſſe profun-
ora, quam quæ ad Septemtrionem,
int qui per utraque fecerunt huc il-
iter; quod non ſolum de Oceano,
l & de Mediterraneis exaudiendũ,
tet inde, quod, Græcis ſcribenti-
s, Pontus Ægæo, hoc Siculo, Sicu-
n cedat Tyrrheno & Sardoo; quæ,
etiam notat Ariſtoteles lib. II. Me-
or. omnium (mediterranea intel-
it, homo Græcus) profundiſſima.
yſſum (quæ Iſidoro lib. XIII. Origi-
m, cap. XX. profunditas Aquarum
penetrabilis) volunt nonnulli Ma-
Indicum, quod vere Auſtrinum.
i vero menſus maris altitudinem
bianus antiquus ſcriptor, neſcio. Is
m apud Plinium lib II. ca. CII, al-
imum mare tradit eſſe XV. Stadio-
n. Æquat ejus ratio mille nongen-
ſeptuaginta quinque paſſus: Paſ-
mihi ſpacium, quod utriuſque ma-
s extenſione completur; pedes qui-
s continens; *Vadem* idiomate no-
). Hoc certum, Altitudinem Ma-

ris diverſam eſſe, quum tamen in
ſcreta dorſi ejus æqualitas, inquit I
dorus lib. XIII, cap. XIV; unde Æqu
appellatum ab æquitate, ut cenſet i
Tullius; vel quia æqualiter ſurſu
eſt, ut Iſidorus. Nam quamvis Aq
fluctuantes nonnumquã velut mo
tes erigantur; tamen tempeſtatibu
quæ commoverant, ſedatis poſitiſq
ventis, rurſum adæquantur.

Maris navigantes experimur p
rumque Rabiem, nonnumquam M
laciam, ſæpe Pella ciam. Rabiem qu
ties commotum tempeſtatibus h
reſcit, cœloque confunditur; flan
bus diſcorditer in perniciem noſtra
ventis, undiſque longo per mu
volumina tractu æſtuantibus. M
ris crudelitas ab Homero delineatu
Odyſſ. θ:

> οὐ γὰρ ἔγωγέ τι φημὶ κακώτερον ἄλ
> θαλάσσης
> Ἄνδρα τε συγχεῦαι, εἰ καὶ μά
> καρτερὸς εἴη.

Quem Poëtæ locum Livius Andro
cus apud Feſtum eleganter exprimi

> *Namque ne illum peius macerat h*
> *manum,* (*ſunt magn*
> *Quamde Mare ſævum. Vires q*
> *Topper confrigent importunæ un*

T

ia Græci Mala agnoſcebant, *Ignem*, *are*, *Mulierem*. Indicat celebratum s Trimetrum?

Πῦρ καὶ θάλασσα καὶ γυνὴ; κακὰ τρία.

nc Medea, quum apud Senecam in gnomine ſibi Tragœdia, Act. II, riata eſſet, ſcelere Flammas à ſe vin & Mare; paullo poſt in ejuſdem oro cantatur *Majus Mari Ma-s.* Quin, docente Agellio lib. XV, p. XXI, ferociſſimos & immanes, noſque ab omni humanitate, nquam è mari genitos, *Neptuni fi-* dixit Antiquitas. Audaces igitur rito primi Nautæ; de quibus mul- Oppianus Halieuticῶn 5, Proper- s lib. III, Elegia de obitu Pœti, Se- ca Medea, & alii. Sic Sophocles in tiq. Act. II:

πολλὰ τὰ δεινὰ; κοὐδὲν ἀν-
θρώπου δεινότερον πέλει.
τοῦτο καὶ πολιοῦ πέραν
πόντου χειμερίῳ νότῳ
χωρεῖ περιβρυχίοισι
περῶν ὑπ' οἴδμασι. &c.

laciam (ſic enim voce Græca La- i Scriptores Maris Molliciem no- nãt, ut legere eſt apud Cęſarem III.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

de bello Gallico, Senecam lib. IX. E[...]
ſtolar. alioſque) experimur, quo[...]
ferocitate depoſita tranquillum pl[...]
ſe præbet, placatum & certum. I[...]
laciam denique, quoties nos ad na[...]
gandum ſua tranquillitate pelleci[...]
fallit, erumpens in horrendas ſub[...]
tempeſtates. Lucretius lib. II, de [...]
natura:

Infidi Maris Inſidias, Vireſque, [...]
lumque
Vt vitare velint, neve ullo temp[...]
credant,
Subdola quum ridet placidi pella[...]
ponti.

Et lib. V.

Nec poterant quemquam pla[...]
pellacia ponti
Subdola pellicere in fraudem rid[...]
tibus undis.

Verum eſſe Senecæ illud docet ex[...]
rientia: *Noli huic tranquillitati c*[...]
fidere; momento Mare vortitur: [...]
dem die, ubi luſerunt navigia, ſorb[...]
tur. Quiſquis navigat tantum diſta[...]
Morte, quanta Navis eſt craſſitu[...]
ad quod Anacharſis apud Laërti[...]
Apophthegma adludit Iuvenalis in [...]
tyris:

In[...]

I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confiſus ligno, digitis à morte remotus
Quattuor, aut ſeptem, ſi ſit latiſsima rheda.

aculi inſtar mihi Carfilidis illud, in-rogati, quid Mare, quid Nauta eſſet; nil in fidelius, hunc fluctuum co-tem pronunciauit.

Edit Mare murmur, noſtras quoti- percutiens aures; quod, ut veteres um (conſulenda Ariſtotelis Meteo-logica) notarunt, ab Mugitu non onum Taurino: unde Græci Ne-unum Μυκητὴν καὶ Ταύρεον voca-nt, Taurum illi immolantes. Solent iqui, noſque hodie, ex hoc Murmu-ſi validius fuerit, Ventos augurari. neca in Agamemnone:

——tum Murmur grave,
Majora minitans, collibus ſummis cadit,
Tractuque longo littus ac petræ gemunt:
Agitata ventis unda venturis tumet.

itatus videtur M. Tullium; cujus, atum ſuum vertentis, hæc leguntur ro 1. de Divinatione:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Atque etiam ventos demonſtra[...]
pe futuros
Inflatum Mare: quum ſubito p[...]
tuſque tumeſcit,
Saxaque cana ſalis niveo ſpum[...]
liquore
Triſtificas certant Neptuno red[...]
voces;
Aut denſus ſtridor quum celſo è [...]
tice montis
Ortus adaugeſcit ſcopulorum [...]
repulſu.

Eſt autem cauſſa Murmuris agita[...] fluctuum, qui vel ſe impellunt & p[...] trudunt, vel littoribus impingunt[...] quorum decimus omnium cen[...] ſolet Maximus; utroque cognom[...] inſignis. *Maximus* vocatur ab C[...] I C. in l. littus 96. D. de verbor. ſig[...] reſtituendus Iavoleno, eodem tit. [...] l. 112. μέγιστον κῦμα, Eclog. 11, ca. x[...] Plenius *Hibernus fluctus Maximus* [...] citur ab Iuſtiniano Imp. §. 3. Inſtit. [...] rer. diviſ. ubi Theophilo χειμέρ[...] μέγιστον κῦμα. *Decimum* appell[...] Ovidius lib. I. Triſtium, & XI. Me[...] morph. Valer. Flaccus lib. II. Lu[...] nus lib. V, Seneca in Agamemnone[...] Silius Italicus lib. XIIII. & alii. [...] tinis apud Feſtum nominatur *De[...]*

man[...]

nus, propter Denarii numeri per-
tionem. Græcis τελκυμία, no-
nte Heſychio: qua voce uſos lego
tonem in Euthydemo, Euripidem
Agamemnone, Ariſtidem in The-
ſtocl. Lucianum ἐν τῷ περὶ τῶν ἐ-
μισθῷ συνόντων, & alios.
Maria quomdam, ut indicant Pli-
us libr. II. nat. hiſtor. cap. XLVII,
Vegetius lib. IIII. de re militar.
p. XXXIX, Clauſa dicebantur ex die
I. Eidus Novembr. uſque in diem
I. Eiduum Martiarum. Vult hoc
Theodoretus de Provid. Serm. I:
μὲν γὰρ χειμῶνος λήγοντος, καὶ τοῦ
ῥος ὑπολάμποντος, ἡνίκα πλεῖ-
τῶν ἀνθρώπων οἱ περὶ τὴν ἐργα-
ν πόνοι, ἐμπορεῖαί τε καὶ ἐκ-
μίαι, καὶ ἀπὸ λιμένων ἀναγωγαί,
ἡ θάλαττα ἐστορεσμένη, καὶ τῆς χει-
μερινῆς ἀπηλλαγμένη τραχύτητος,
quæ ſequuntur. Sic Heſiodus ἐργ.
ἡμερ. vetat poſt Virgiliarum occa-
n navigare. Cauſſam adſcribit,
od eo tempore Mare, maxime
idum, tempeſtatibus facile ſoleat
ncitari:

Εὖτ' ἂν Πληιάδες σθένος ὄμβ
μον Ὠρίωνος
Φεύγουσαι πίπτωσιν ἐς ἠεροει
πόντον,
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θυ
ἀῆται,
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐπὶ
νοπι πόντῳ,
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος,
σε κελεύω,
Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρου ἐρύσαι πυ
σαι τε λίθοισι
Πάντοθεν ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μ
ὑγρὸν ἀέντων
Χείμαρον ἐξερύσας ἵνα μὴ π
Διὸς ὄμβρος.

Clauſi Maris aliquoties mentio ap Veteres Scriptores, M. Tullium Q. Fratrem, Caſſiodorum lib. x Variar. cap. XXIV. & alios. Et hinc Horatio lib. I. Carminum, O IV, Suetonio in Claudii principis ta cap. XVIII, & Imperatoris Co ſtitutioni, quæ eſt in l. civitas. C. offic. Rector. provinc. Vt autem i ſtante Clauſum, ſic exacta ſoluta hieme Apertum dicebatur Mare. H

ror

ymus in vita Paullæ ad Euſto-
um: *Tandemque exacta hieme, a-
to Mari, redeuntibus ad Eccleſias
Epiſcopis, & ipſa voto cum eis ac
derio navigavit.* Primitiæque Na-
itionis Diis offerebantur. Apuleius
Mileſ.XI, ex perſona Dianæ: *Diem,
dies ex iſta nocte naſcetur, ætet-
mihi nuncupavit Relligio: quo ſeda-
hibernis tempeſtatibus & lenitis
ris procelloſis fluctibus, navigabili
pelago, rudem dedicantes carinam,
nitias commeatus libant mei Sacer-
es.* Hodie nunquam clauduntur
ria; fervent non minus hieme,
m æſtate. Audaces hic omnia per-
i Belgæ, & inter eos loci principis
avi; quibus in hac difficultate ni-
difficile, nihil fere contra infida in-
taque Maris arduum.

Poſſem hoc loco laudes celebrare
vigationum, cum Veterum, de qui-
præclara multa notat Ariſtides in
atione Iſthmica; tum Recentio-
n, in quarum notitiam quotidie
pentes & attoniti manu quaſi pe-
iſſimorum Navarchorum deduci-
r; niſi ad præcipuum mihi inſtitu-
n, Orbis Terrarum delineationem,
o ſæpe me vocaret oratio. Hoc ſa-
monitione cenſui non indignum,
Majo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Majorum non minorem hic in
ſtriam fuiſſe, quam qui ævum h
agitant. Priſcos enim illos quæſ
etiam & adiiſſe per Maria Terras
motiſſimas, docet Sacra Scriptu
commemorans Navigationes in
diam non ſolum Arabum, ut vi
eſt in Hijobi hiſtoria; ſed & Reg
cum Iehudæ, tum Iſraëlis; Schelo
nis, Iehoſchaphati, Ochoziæ & a
rum; eorundem etiam non obſc
(quod nonnulli volunt non po
mæ claſſis Interpretes) expeditio
in eam Orbis partem, quæ Regum
ſtiliæ beneficio ſuperioribus annis
ſum inventa, innuens; quum lib.
Paralip. cap. III, 7. mentionem fa
auri Parvaim. ſic enim ibi de Sch
mone: *Et texit domum lapide pre*
ad gloriam, & aurum, aurum Parva
זהב פרוים : & non ſemel *Cp*
riani; quod idem putatur cum Pe
viano, non inamœna, ut cenſent,
que ingrata litterarum metath
Hijob cap. XXVIII, 16, *non aſti*
bitur cum auro Ophir (אופיר) *c*
Onyche precioſo & Sapphiro. Ieſahi
cap. decimotertio, verſ. ſecund
Precioſum faciam hominem præ Ob
zo, & hominem præ maſſa auri Oph

כתם

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

מבתם א. Teſtatur & Anti-
uum hac in re diligentiam Stra-
notans lib. 1. Homeri etiam
: (floruit autem ille Regum Al-
rum temporibus, Silvii, ut vult
odorus; Agrippæ, ut alii) navi-
m in Indiam. Ad propiora no-
eniamus. Scribit Plinius lib. 11.
r. hiſtor. cap. LXVII, ſuo tempore
m Occidentem ab Gadibus Co-
iſque Herculis, Galliarum cir-
n, navigatum: Septemtrionalem
m Oceanum majori ex parte au-
is Auguſti uſque ad Cimbrorum
nontorium; inde ad Scythicam
am immenſum Mare fuiſſe cum
pectum, tum fama cognitum: ab
ex Indico Mari partem totam in
ium vergentem Macedonum ar-
innotuiſſe, Seleuco & Antiocho
antibus, circa Caſpium quoque
ta Oceani littora fuiſſe explorata:
c totum fere Septemtrionem hinc
c verſus Occaſum & Ortum ere-
atum. Addit porro, alio latere Ga-
n ab eodem Occidente magnam
idiani ſinus portionem, ambitu
ritaniæ, ſuo tempore navigari ſo-
majorem quidem ejus & Orien-
partem victoriis Alexandri Magni
e luſtratam uſque in Arabicum ſi-
num;

num; Hannonem Carthaginien
circumvectum à Gadibus ad finem
rabiæ: contra Eudoxum Cyzicen
(de quo etiam Strabo libro 11.)
Cornelio Nepote, quum Lathyr
regem fugeret, Arabico ſinu egre
Gades uſque fuiſſe perductum;
lium quoque Antipatrum ſcriber
diſſe ſe, qui cum mercibus iter fec
maritimũ ex Hiſpania in Æthiop
eumdem Nepotem tradere, Q. M
lo Celeri, Galliæ Proconſuli, Indo
Suevorum Rege dono datos, qu
patria commercii cauſſa naviga
tempeſtatibus in Germaniam, ne
ſariò per Oceanum Orientalem
Septentrionalem, fuerant abrepti.

Hodie in omnes fere terrarum c
& omni tempore, velis ventiſqu
rimur: nihil tempeſtatum horre
ne quid relinquatur intactum. Qu
in Indiam ex Europa Navigatio
poſt Alexandri Magni tempora in
buiſſet per Ægyptum, Strabone & H
ronymo notantibus; eaque aliqu
diu intermiſſa tandem, pace Te
rum orbi ab Auguſto principe pa
fuiſſet repetita; ut non obſcure,
jam ſcripſi, docent; Veneti, qui p
palmam Europæis, longa hæc ſt
decurrentibus, eripuerunt, paullo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

oſtram ætatem mare Hadriati-
ingreſſi, devectique per Mediter-
um Alexandriam uſque, & hinc
antum terrę ſpacium emenſi, per
n Arabicum ad Indorum populos
ciſci cœperunt: hodie, quum via,
 dixi, ab Sultano Ægyptio aliiſ-
nfeſtior deprehendatur, Antio-
n (quam, Syriæ quondam me-
lin, *Aleppo* vulgus nunc nomi-
portati, tendunt per terreſtre
c l. milliarium iter Babylonem,
iæ urbem; hinc milliar. c c c c.
. Balſaram: inde milliar. cc. Ar-
am, quod, *Ormus* hodie, nobiliſ-
m Perſiæ emporium: ubi, con-
is navibus, per ſinum Perſicum
 in quaſvis Indiæ regiones ve-
ur. Quod iter maritimo Luſita-
m, de quo dicam, non ſolum
oris compendii, ut res ipſa & mil-
m docent computatio; delecta-
s etiam, occurrentibus paſſim in-
is antiquarum urbium, veterum-
& quæ priſcis hiſtoriis ſcriptiſque
ilitata, locorum monimentis, prę-
ovos indies populos, novoſque
lorum ritus; verum etiam com-
lius, offerente ſe quotidie recenti
potuque; tutius autem, ne cane
é, ut ſic dicam, adlatrante: quum
contra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

contra maritimum, cujus men
quod flexuoſius, terreſtri Venet
triplo ſit majus; tædioſius vero,
quod nihil niſi cœlum ſalumqu
oculos incurrant, tum quod c
nuo ſit depugnandum cum temp
tibus, quæ improviſæ & inopi
non raro ſolent imparatos oppr
re; quodque fames plurimum lev
pane mucido, ciboque nonnumq
viliore, ſitis vero ſedanda potu
fœtido vermibuſque infecto, e
modice admodum adfuſo.

Luſitani, primos ad procul ſita
tiones mõſtrante ſuis regia prole
dus, aliud in Indiam, & ad regn
narum iter non feliciter ſunt m
ti; circumnavigata, commemora
ſeculis omnibus auſu, tota Africa
ſtratiſque quæ Æquatori Tropici
ſubjectæ, terrarum oris. Hos ſucc
temporis ſequuti ſunt Angli, ali
populi: & anno cIↃ IↃ XCV, Oct
menſe, inſtructa Mercatorum quo
dam auſpiciis quatuor navium cl
Batavi: qui Iavam inſulam circ
vecti, potius quid gerendum ibi, q
quid geſtum reverſi docuerunt:
mis, quibus gens illa nimium ad
vit, quam mercibus, expediu
promtiores.

Ve

Verſus Occidentem primus vaſtum
: pelagus ingredi fuit auſus Chriſto-
orus Columbus Genuenſis; qui, ob-
i variis Principibus ad novas quæ-
dum terras opera, ſed à pleriſque,
rem nimis difficilem & nullius fru-
s arbitrabantur, rejecta; profectus
dem in Caſtiliam, Ferdinandi &
bellæ mandatu, accepta paucarum
ium claſſe, anno cIɔ cccc xcII.
ulas in Sinu Americano poſitas,
bam, Hiſpaniolam, aliaſque inve-
Ianua ſic patefacta, ſuſcepit hoc
Americus Veſpucius Florentinus,
o cIɔ cccc xcvII; tanta cum lau-
ut etiam terræ noviter repertæ
n impoſuerit nomen. Hinc quum
r Luſitanos verſus Orientem, Ca-
lanos autem in Occidentem, po-
ia ſuorum Principum promovere
virili adnitentes, diſſidium eſſet
um; ne alteri alteris eſſent impedi-
nto, novus ille orbis, auctoritate
andri VI. Pontificis & aliorum, in
s partes eſt diſtributus: ſcriptis le-
s & conditionibus, ut quidquid
tuta ab Atlantici maris inſulis, quę
perides ſolent dici, navigatione O-
tem verſus reperiretur, Luſitano-
eſſet; quicquid ad Occidentem,
ellanis cederet: ſic horum benefi-

 cio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

cio pernotuit America;illorum, Ori-
tis pleraque & Moluccæ Inſulæ, ita
cri ſtudio lapſu temporis excur-
tium, ut dicerentur etiam perrum-
re in adjudicatam Caſtellanis por-
nem: quæ controverſia decidi n
potuit, niſi Ferdinando Magell-
quaſi judice. Hic enim Luſitanus, c
in Emanuelem ſuum Principem,
non bene penſatam, quam illi nav-
& effecerat, operam, exſtimula-
docens Moluccas ex facta diſtribu-
ne pertinere ad Caſtellanos; anno
IↃ XIX, auſpiciis Caroli V. ad quæ-
dum dimiſſus alia via Inſulas, c
dixi, ita curſum ſuum temperavi
ex Hiſpania in Auſtraliora cœli ſp
ad gradum latitudinis LII. delatus
de converſa ad Occidentem So-
claſſe, primus fretum, quod, no-
à primo luſtratore nactum, inter A-
ricam & immenſa, quæ nondum
plorata navigantibus, littora, tran-
ſus, vaſtiſſimo denique maris tr-
ſuperato, in conſpectu fere Molu-
rum prœlio contra Barbaros cæſu-
ciis ſuis præter Aſiæ Africæque li
in patriam revectis, admirandiqu
ab nemine mortalium tentati fac-
ris nunciis, occaſionem dederit
riandi terræ globum ab ſe circinat

qu

uam poſt illos laudem proximis an-
is conſequuti Franciſcus Dracus, &
homas Candiſchius, Angli, & ve-
antur hodie Batavorum nonnulli,
elit DEVS, ut eventu ſecundo.
Sic in omnium oculis & mente ſem-
er obverſabatur Oriens, & in eo Mo-
iccæ: ideoque quum obſeſſa eſſent
luc itinera hinc ab Luſitanis, inde à
aſtellanis; aliis inveniendis operam
arii dederunt. Caſparus Corteſius
rſus Septemtrionem anno cIↃ.IↃ.
o Freto quod quærebat, fluvium in-
nit, ad LX. altitudinis gradum; &
mum reverſus, quum anno ſequen-
, proſperioris ſucceſſus ſpe, profe-
us eodem eſſet, periit: cujus fatum
quutus non multo poſt Michael Cor-
ſius, ejus frater. Sebaſtianus Gabot-
s Venetus, auſpiciis Henrici VII. An-
iæ regis, anno cIↃ IↃ VII, iter ad Mo-
ccæos & Sinas quæſivit per Septem-
ionem: ſed detecto Bacalaorum tra-
u, æquorque permenſus uſque ad
VII. altitudinis gradum, in Angliam
verti fuit coactus ab adventitia gla-
, quæ in anguſtioribus locis mari-
ibi aquis innatabat. Ioannes Vera-
nus anno cIↃ IↃ XXIV, nomine Fran-
ci Galliarum regis, idem animo vor-
s, ad caput Britannorum terram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

cum ſuis ingreſſus in cibum Barbar
eſt converſus. Ibidem fruſtra fuit ann
cIↄ Iↄ XXV. Sebaſtianus Gomezi
Hiſpanus; qui; parum reportans gl
riæ, Barbaros aliquot inde ſecum a
duxit. Succeſſerunt illis Angli: & int
eos primus Hugo VVillougbæus, v
Equeſtris ordinis; qui, anno cIↄ I
LIII. repertis aliquot ad gradũ LXXI
terris, frigore aliiſque incommod
cum ſuis periit. Eandem perſequen
viam triennio poſt Stephanus Berr
væus Anglus, Inſulas aperuit Galg
jeviam, Novam Zemblam, aliaſqu
depugnare coactus cum frigore, gl
cie, tempeſtatibus, aliiſque calamit
tum procellis. Hos ejuſdem gentis f
quuti Martinus Forbisherius, Arct
rus Pettæus, Carolus Iackmanus,
Ioannes Daviſius: quorum primu
quum anno cIↄ IↄLXXVI. ob glacie
parum præſtitiſſet, ſequenti Fretu
invenit ad gradum LXI, quod an pe
vium, pernoviſſe nequivit; medii ve
idem ad Orientem iter anno cIↄ I
XXC. moliti Novæ Zemblæ littora
cerunt, quam ante id tempus fuera
notiora; poſtremus denique anno c
Iↄ XXCV, & ſequente, patefecit bor
liora Americæ, & oras Gronlandi
omnes, pleniore quæſitorum cog
tic

ne negata, ab glacie frigoribuſque ſedes ſuas repulſi. Ordo tandem in realis Neptuni genium inquirundi nit ad Batavos & Zelandos; qui anno I Ↄ XCIV. auſpiciis Ordinum Fœderarum Provinciarum & Illuſtriſſimi mitis Mauricii, Maris Præfecti, Sepntrionale hoc iter verſus Scytham Sinarumque regna menſe Iunio ntecoſtes die ſuſceperunt. Quum ad vam Zemblam (quæ Borrovæi, ttæi & Iackmani periculis jam, non ne tamen, innotuerat) junctim ſendo ſatis flatu perveniſſent; naves nſteldamenſes, quarum cura Gumo Barendſonio mandata erat, ver Polum aſcendentes, Inſulæ, quam i, littora ad LXXVI. uſque gradum itius, & quam umquam antea dintius explorarunt; reliquæ Enckſana una, altera Zelanda, quibus erat Ioannes Hugonis F. Linſchous, qui ſeptennium jam apud Indos rat moratus, Fretum Vaigatium navigantes, in altum latumque peus ſunt delatæ, ad confinia uſque i, nobiliſſimi Tartariæ fluvii, &, nonnullorum erat conjectura, ad montorium fere Tabinum: ſed um harum Argonautæ ſufficere puent Oceanum Tartaricum ſe ſatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ad futuram navigationem rimatos
illarum vero, obſtante, quæ aquis cir-
ca littora innatabat, glacie, ulteriu
ire nequirent; tertio menſe rever
ſunt incolumes. Anno deinde ſequen
ſeptem in eundem finem adornatæ
fuerunt naves, quinque in Hollandia,
duæ in Zelandia: quarum vectores eo-
rundem, quos ante dixi, auſpiciis, du-
ctu vero variorum, inter quos primi
loci Gulielmus, cujus jam memini,
ſublatis XIV. Kalendas Quinctilis an-
choris, quum iterum proſpero curſu
Anguſtias Vaigatias ſuperaſſent, a
Ruſſis, quorum nonnullis omnia ibi
cognita erant, viſa & ſulcata, didice-
runt, inter alia, Fretum certo anni
tempore ab Navigantibus tranſiri poſ-
ſe; quintidui ab eo itinere verſus Bo-
ream Promōtorium eſſe; quod trans-
greſſis occurrere, inclinans ad Eurum,
ingens & ſpacioſum Mare. Sed quum
alius alii mentis incerta, quæ ulterius
in Ortum, Oceani Tartarici avorſa-
rentur, Hollandiam repetentes Mo-
ſam quarto menſe, favente DEO, ſunt
ingreſſi. Anno denique cIↄ Iↄ XCVI
iterum cum duabus navibus, Merca-
torum adparatu, eamdem nonnulli
tentantes viam, quum, itinere III. No-
nas Maji inſtituto, evecti eſſent ad gra-
dum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

.. LXXX, minut. XI. in littora inci-
..nt (Inſulæ dicam, an Continen-
.. vaſta & ampla, quæ Gronlandiæ
..bantur ob viriditatem. Nam licet
..a ibi, quocunque tandem nomine
..enda, Polo vicinior, & eam ob
..ſam, ut vulgo perſuaſum hacte-
.., frigidior; gramen nihilominus
..paſque deprehenſa fuit producere
..antarias: & paſcere cervos, aliaque
..enus animantia, herbis veſcentia:
..m è diverſo in Nova Zembla, gra-
..XXVI. & ab Arctico verſus Aequi-
..tialem Soliſque viam remotius,
..nia areant; campis paſſim canen-
..is, urſis, vulpibus, aliiſque carni-
..is beſtiis omnia ibi infeſtantibus.
..inquageſimo ſexto, poſtquam ſol-
..ant, die, revecti ad LXXV. gradum,
..mmunibus ſuffragiis diſiuncti; uni
..dem verſus Septemtrioné ad LXXX.
..dum reverſi, ob cõtinuas tempeſta-
.. Colam (Lapporum eſt oppidum)
..ra navi remearunt; alteri vero poſt
..initas calamitates & inextricabiles
..e periculorum ab feris, frigore, fa-
..que caſus, quum in Nova Zembla
..du altitudinis LXXVI. exſtructo, ut
..terant, tugurio, novem aut circiter
..nſes hæſiſſent, relicta inter glaciales
..eani montes Navi, Navarchoque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Gulielmo Barendſonio ibi defun
cum duobus lenunculis emenſi æq
quadringentorum milliarium, Co
multis difficultatibus conflictati
Navigatio is venerunt ſocios; q
quibus in communem navem rece
in Hollandiam anno cIↄ Iↄ xc
Novembris initio revenerunt; qu
nomina variis Portubus Inſuliſqu
de quibus ſuo loco, in ſingularum
peditionum memoriam reliquiſſe
Ad quid hæc omnia? ut doceam
nihil non, ut olim, ſic etiam hodie
navigari, vel poſſe ſaltem. Nihil
cam de Navigationibus Europæorum
Mediterraneis. Ludus eſt hodie in
Aſiam, in Africam, alio. Ad Heſpe
dum Inſulas delati, Orientem (
in Occidentem, ad Americanos,
ficari, tutius exiſtimatur) petim
nunc Eurum verſus, Caput Bonæ
prætervecti; nunc Fretum Magell
cum, obverſis ad Africum pro
tranſvecti. Quum autem immen
flexuoſius, mercibuſque inimiciu
deretur hoc iter; emendicatus vari
Orientales divitias aditus ab aſp
duroque Septemtrione. An quid
navigantibus verſus Corum patea
neris, an quod ibi fretum, adhuc ig
ratur: Nihil enim ab Corteſio, Ga

erasano, Gomezio, VVillougbæo,
isherio, Daviſio, aliiſque certi.
us Boream patere per Anguſtias
atias, vel potius ſupra ſumma
æ Zemblæ littora indubitatum.
utra ſane neceſſe eſt via delatos
: tempeſtatibus in Germaniam In-
anno ab V.C. Iↄc. xci, quos ab
orum rege dono datos Q Cæcilio
ello, Galliæ Proconſuli, notat Pli-
. Anguſtias enim illas non ſemper
acie obſeſſas eſſe & obturatas ite-
navigatione noſtrates didicerunt;
ipſi, Auguſto menſe prorſum
amque tranantes, tum ex annuis
Ruſſos Tartaroſque, illarum be-
io utentes, commerciis. Sed tutiſ-
m, pleniore altioreque mari de-
ere, & Septemtrionaliora Novæ
blæ littora circumnavigare ad
xii, aut circiter, altitudinis gra-
. Difficile hoc? tentetur modo.
obſtabunt Tenebræ; nam ut no-
ibi longæ, ſic longi etiam, & ex
is compacti diebus dies: non Gla-
quæ in alto & vaſto mari rarior,
orſus ex proximis littoribus ad-
itia: non Frigus, quod eo loci de-
enſum mitius, quã gradu LXXVI,
rciter; intendi ſuetum & augeri
ob Poli vicinitatem, ſed nunc in

his nunc illis locis ob glaciei, te
vel adhęrentis vel abſciſſæ & cum n
rinis aquis miſtæ, copiam: non Va
non Syrtes; omnia enim alta & p
funda docuerunt promiſſæ paſſim
Navarchis noſtris ad fundum line
non Venti, qui, ut alibi, ſic iis in lo
nunc adverſi nunc ferentes; niſi quo
quam alibi, vehementiores; Sol en
inde remotior vapores non facile co
ſumit, ſed magis eos elevans ven
præbet alimenta: non denique mo
ſtiam conciliabit iter longum; quu
enim ſub Aequinoctiali Longitudi
gradui tribuantur xv. milliaria,
progrediundo vel Meridiem vel Se
temtrioné verſus ſemper minus, ad
ut loco, quem dixi, in gradum tantu
tria computentur; quum item Pr
montorium Tabinum ſit ex Veteru
mente gradu Longitudinis CLXX
ſequitur paullo minus ducentis eſſe
Nova Zembla uſque ad Promont
rium, cujus facta mihi mentio, m
liaribus; quæ ferente vento conf
poſſent paucorum dierum ſpacio; a
cedente Ruſſorum relatione, qui qui
tiduanum iter adſerunt ab Freto N
ſovio vel Vaigatio uſque ad Promo
torium quoddam, quod non nom
nant, Tabinum proculdubio; & in
omn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

…a vergere in Meridiem. Sed hæc
…át; & putidi ſit ingenii, cui æmu-
…ne dignus cenſeri ſolet in ſubeun-
…Navigationum periculis Aglas
…; quem, ut legitur apud veterem
…alis Commentatoré ad Satyram
…Apollinis, quum rogaretur quis
…verae Felicitatis impleſſet, Ora-
…n declaravit Feliciſſimum; ut qui
…uquam patrium agellum exceſſe-
…lta tamen huic ſtudio indulgen-
…, ne cauſſa Navigationis πραγμα-
…κὴ videatur eſſe Auri ſacra fa-
…neve verum ſit, quod ait Plinius
…xii. natur. hiſtor. *Mare navigare*
…*t Avaritia;* & Sophoclis illud
…yriis;

…ἱ ποντοναῦται τῶν ταλαιπώρων
βροτῶν,
…ἷς οὔτε δαίμων, οὔτε τις θεῶν
νέμων,
Πλούτου ποτ᾽ ἂν νείμειαν ἀξίαν
χάριν,
…επλῆς ἐπιῤῥοπῇσιν ἐμπολὰς μα-
κρὰς
…᾽ εἰ παραῤῥίπτοντες οἱ πολύφθο-
ροι.
…ῆς ὡς ἂν ἢ κέρδανον, ἢ διώλεσαν.

Nec

Nec non Alexidis in Commorien-
bus:

Ὅϛις διαπλεῖ θάλασσαν, ἢ μ
λαγχολᾷ,
Ἢ πτωχός ἐϛιν, ἢ θανατᾷ. τ
των τριῶν
Ἑνὸς τ' ἀποτυχεῖν τοὐλάχιϛον
ἔνι.

Alioquin, ut eleganter Euripides
Philoctete;

Μακάριος ὅϛις εὐτυχῶν οἴ
μένει,
Ἐν γῇ δ' ὁ φόρτος, κ' οὐ πά
ναυτίλλεται.

Porro Navigationes qualeſcunq
conficimus beneficio Navium; qu
rum, ut Veteres eas habuerunt, app
lationes exſtant cum apud Noniu
Feſtum & alios, tum apud Agelliu
lib. x. noct. Attic. capit. xxv. Ple
autem de iis Lazarus Bayſius Iuriſco
ſultus libro de re Navali, & Lilius Gr
gorius Gyraldus de Navigiis; qui mu
ta lectu digniſſima de hac materia co
legerunt. Navium partes (præter qu
ornant, ut Acroteria, Tutela, Apl
ſtria, & id genus alia) ſunt vel Princ
pales, puta ex quibus conſiunt, ut C
rina

Prora, Puppis, Tabulata, & ſi-
; vel Adjuvantes, in quîs primum
nt agmen Malus, Antenna, Vela,
ere *Navium alæ*, *linum* ut ele-
r Caſſiodorus libro v. Variarum,
ile, quidam ſpiritus currentium
arum, prænuncia mercium, auxi-
ieta Nautarum, quorum benefi-
nficiunt ocioſi, quod à celerrimis
vix probatur impleri. Velorum
enera facit Pollux, & ex eo Iſi-
s, *Acation, Epidromon, Dolona.*
vero Vela vento gravida & tur-
a Naves quovis pro libitu quaſi
iant, opus fuit Clavo; cujus in
pelago Magiſtra & fidelis Moni-
Acus marina, punctorum altero
mete (qui & Σιδηρῖτις & ἡρά-
ος λίθος, ut notat Plinius lib.
r. hiſt. xxxvi. cap. xvi.) tempera-
Pyxide (ne ab aëre, vento, aliove
mmodo, præſertim autem allio,
quo ſumma illi diſcordia, infeſte-
ad æquilibrium libere impoſita.
ntor ejus avorum noſtrorum me-
ia Flavius Melſius Neapolitanus;
ne vel ob hoc unum beneficium
i immortalitate digniſſimus. Tē-
tur autem alterum Acus Punctum
nete in eum finem, ut veram poli
Arctici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Arctici ſtationẽ, tamquam indice
petuo monſtret. Sic enim adfrict
quace quadam virtute ſemper eo
vertit; quocumque loco; die noctu
cœlo & ſereno & turbido; ſive S
appareant, ſeu minus. Qua vero
hoc ratione, ingenio humano c
tur obſcurum. Nam Magneticos
Arctico polo montes imaginentu
attractionem inde fieri contend
quibus cerebrum alibi, quam in c
te. Si Acus hoc modo temperata
tes orbis Magnete abundantes n
raliter reſpiceret; potius apud no
oppoſitam Arctico plagam ſe con
teret; quum Magnetis copia majo
Hiſpania & Ilua vicina Corſicæ I
la, quam in Septemtrionalibus lo
quumque præſtantiſſimus & effica
ſimæ potentiæ Magnes reperiatu
Æthiopia maxime commendari ſ
tus, qui ad cœruleum colorem in
nat, qualis ibi in Zimiri arenoſa reg
ne; legendi Dioſcorides lib. v. &
nius, loco quem indicavi. Ἀῤῥη
tribuendum hoc ἰδιότητι, & ſecre
cuidam συμπαθείᾳ: quæ Magn
cum plaga Septemtrionali & Polo
ctico. Pachymerius ἐν περιλεγομέν

φιλοσοφίαν: πῶς inquit, συμ-
ϐαίνει (ſic enim emendandum ibi,
cuncta contrariæ notionis voce)
μαγνίτης τῷ τῆς Ἑλίκης ἄστρῳ. Pun-
n igitur Acus Marinæ, Magnete
rum, verſus Polum trahitur. Quid
tem ſit, quod Magnes (cui hanc ob
iſſam natura ſenſum manuſq; quaſi
etur dediſſe) ferrum, cujus alioquin
omita fere & pugnax natura, tra-
; quique propius admotum hoc ab
continea tur, & quodam velut
nplexu cohæreat; ſerram inter ſe
procant Philoſophi. Anaxagoras
gnetem facit animatum; Ariſto-
s περὶ ψυχῆς α, τὸν λίθον, ait, ψυ-
ὴν ἔχειν, ὅτι τὸν σίδηρον κινεῖ; Galenus
ὶ στοιχ. β, φυσικὴν δύναμιν ἑλκτι-
ὴν hic agnoſcit; Clemens Alexandri-
fieri hoc cenſet, διὰ συγγένειαν;
egorius, ἀῤῥήτῳ τῇ φύσεως βίᾳ;
cropis abſolute dicit, τὴν μαγνῖτιν
ἐν τῷ σιδήρῳ; Epicurus ſuis Atomis,
ut uncis hoc adſcribit; alii Philo-
hi, ἀποῤῥοίαις πνευματώδεσι: quę
nia latius apud Plutarchum: Sunt
, inter quos Lucretius lib. VI, qui
gnetem ferrum appetere volunt,
tamquam

tamquam cibum, quo vitam ſuſte
& vires renovet; eoque modo la
omnes vivere. quas opiniones
tare non hujus eſt loci.

Vt hiſtoriam Maris abſolvam;
næ, quæ illi congenita, numerus
nitus, non re ipſa, ſed noſtra ign
tione. Quis enim numerabit, lic
ſe finitam numeroq; circumſcript
ut vere Archimedes in Pſammit.
niores Philoſophi, ne abſoluta qui
Dei potentia infinitam quantitat
ſive continuam, ſive diſcretam,
poſſe cenſent. Addo hic obiter Vi
lium lib. x. Æneid. ex interpretati
Servii, *Dorſum* appellare durioren
renam, quæ reciproco fluctuum m
tu denſata, & inſtar ſaxi durata:
que ab Nautis vulgo *Pulvinum* voc
Noſtri *Zee banck* nominant, &
plicem illi ſtatuunt ordinem.

Iam vero Arenaceæ, quas in Lit
ribus paſſim contra Maris furias
Vndarum excurſiones, eſt videre, n
les; an ab humana ſint arte & in
ſtria, an vero à Natura; quæſtionis
Prior mens non paucis, iiſque in
rum antiquarum cognitione verſa
ſimis: qui ſuccreviſſe Majorum æ
illam Arenarum vim ſatione cari
volunt; non ſine monitore Deo. Pla

m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ni magis poſterior ſententia. Non
m video, quorum arte Montes ta-
urrexerint contra Maris impetum
Littoribus, quæ nulla noverunt
minum commercia, quibuſque
lla caricis ſatio: eſſe autem ibi, do-
nt nos variorumNavigationes:non
n video, quur, cum apud nos tum
os populos, hujuſmodi longi mul-
liceſque Montium arenaceorum
lines, ubi exiguum; nulli interim,
i periculum hodie maximum. Ita-
præſtantiſſima moles has moliendi
entia nobis periit, ut jam immaniſ-
nis ſumtibus aggeres terreos, palis
lide inter ſe confibulatis firmatos,
iſque & alia materie ſaburratos,co-
mur objicere Maris furoribus? eoſ-
e corruptos, exeſos, hauſtos ſæpe &
ſumtos, ſine intermiſſione, reficere
mille modis corroborare? præſer-
n qua parte ad tria paſſuum millia
arybdis Scyllæque inſtar nobis Ca-
na Silva, vulgo *Thonts boſch:* quem
cū horriſonus murmurantis maris
mitus & triſtes undarum fragores
rpetuis quaſi latratibus longe late-
e circumſonant; continuatiſque
illo non tempore adſultibus tun-
nt;convellunt,diſſipant: cum ſum-
o ſæpe totius Regionis & Incolarum
L diſcri-

diſcrimine. Et ſane, ne procul à pa
diſcedam, ſi ingenioſa noſtrorum
vorum induſtria ſuccreverint nu
iſti Colles, unde quæſo denomina
illorum Ptolemæi tempore in Ger
niarum Capite, Lugduno?cujus po
riori parte Etymon ab Arenaceis i
Tumulis, quos Grçcum Idioma (cu
tam ſtudioſi Majores noſtri ſem
fuerunt; ut, præter alia, infinitos h
beamus hodieque ab Doribus Infi
tivos; quod docere plenius, alius e
temporis) Θῖνας, Heſychio & Hier
nymo in cap. ıx. Ieſchah. & aliis n
tantibus, vocare ſolet.

Iam hoc loco recenſere Piſces, q
bus in Mari ſedes ſunt adtributæ, i
finitum eſſet, Paucula dicam. P
mum quidem, falſum eſſe, quod no
nulli volunt, totum Piſcium genus e
Oviparum; nec ulla ex parte Vivip
rum. Piſces lego Viviparos, qui Pilo
quique Cartilaginei. De Piloſis teſt
tur Ariſtoteles lib. ııı de hiſtoria An
malium; ubi tradit, pilos habere qu
Vivipara ſunt; ideoque Vitulum M
rinum parere Animal. habere eni
Mammas & Lac, perfectumque gen
rare Fœtum, idem ſcribit lib. ı. eju
dem hiſtoriæ; & lib. vı. egreſſum i
terra

ram eniti, non ſecus ac homo, o-
ni tempore, ſingulos, aut geminos,
rimum etiam tres, in littore, ut
reſtre; mammis, quas geminas ha-
, educare prolem, moreque qua-
upedum lac reddere, eamdemque
ca duodecimum à partu diem in
re deducere. Plinius lib. IX. natur.
tor. cap. XIII. *Quæ pilo veſtiun-*
r, inquit, *Animal pariunt, ut Pri-*
, Balæna, Vitulus. De Cartilagineis
m Plinius ejuſdem libri cap. LI:
rpedo octogenos fœtus habens inveni-
r; eaque intra ſe parit ova præmollia,
alium locum uteri transferens atque
excludens. Simili modo omnia quæ
rtilaginea appellavimus. Ita fit, ut
Piſcium & Animal pariant, &
a concipiant. Baſilius etiam Homilia
I. in Geneſin duo facit Piſcium Vi-
parorum genera, Cartilaginata ſci-
et, & Cetaria. *ut ſunt*, inquit, *Del-*
ini & Vitulus marinus. Hoc pri-
um eſto. Alterum æque falſum eſſe,
od ſuis ſcriptis mandat Baſilius,
jus jam memini, Homilia in Gene-
VIII, Piſces Memoria carere. Con-
rium docet Experientia; & repu-
at Ratio, qua probatur, quibus-
mque Animantibus datus eſt Mo-
s localis, quo neceſſaria vitæ quæ-

rerent & compararent, neceſſari
talibus fuiſſe Memoriam, ne motu
vagum incertumque agerent. Vt m
rito Baſilium refutarit Auguſtinus
bro III. de Geneſi ad litteram, cap
VIII. Tertium, uberiorem multo
copioſiorem eſſe Piſcium generat
nem, quam ceterorum animaliu
Indicium, ingens ovorum, quæ in
copia. Et ſic voluiſſe Deum, inn
haud obſcure Spiritus Sanctus ap
Moſchen in Geneſ. I. uſus in Piſciu
creatione verbo שרץ, quod *pro*
cere in multitudine & maxima
pia; Producant, inquit Deus ישרצ
Aquæ Reptile animæ viventis; add
paullo poſt benedictione *ut creſcere*
& multiplicarentur: Thargum ver
per רחש, quod nihil aliud, qua
eructare, ebullire, ſcatere. Celebrat
Propheta Rex Pſalmo CIV. verſ.
Mare Magnum & ſpacioſum; ubi R
tilia, quorum non eſt numerus. Qua
tum, Multiformiora, quæ in Humo
gignuntur eſſe, ſcribente Ariſtot
lib. III. de generat. Animalium ca
XI. quam quæ in Terra. Humori eni
naturam eſſe ad effingendum eff
mandumque habiliorem, quam Te
ræ. Confirmat & Plinius lib. IX. na
hiſt. cap. II. qui quum notaſſet, q

Aquis plura eſſe & majora terre-
bus, adſcribit: *Cauſſa evidens eſt,*
oris Luxuria: pleraq; etiam Mon-
ſica reperiuntur perplexis, & in ſe-
t aliter atque aliter nunc flatu,
nc fluctu convolutis ſeminibus atque
incipiis; ut vera ſiet Vulgi opinio,
idquid naſcatur in parte Naturæ
a, & in Mari eſſe; præterque mul-
, quæ nuſquam alibi. Nuſquam
tem in formis Piſcium variandis
tura magis deprehenditur ludere,
ac utar voce) quam in Arctoum
ari. Viſitur ibi ab Navigantibus
ræna, ſive Porcus marinus; animal
ne monſtroſiſſimum: Ziphius, Bu-
nis habent caput, horrorem ſpe-
antibus incutiens: Equus marinus,
em Iſlandi *Hroshvvalur* vocant,
batus: exitium Piſcatoribus adfe-
ns: Bos marinus, Iſlandis *Seenaut*,
lore cineraceo; egreſſus aliquan-
o mari in vicino littore paſcitur;
aſo folliculus adhæret, cujus be-
eficio in aquis vivit; eo rupto, aliis
obus ſe non invitus conjungit:
itulus denique, *Roſtunger* eidem
enti; quem gradi ſcribunt in maris
rofundo pedibus quatuor, ſed bre-
iſſimis; pellemque habere duriſſi-
nam, & quæ vix ulliis ictibus po-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

teſt perforari. Batavi etiam nupe[r] Arctoum pelagus ſulcantes, prope I[n]ſulas, quas, gradu altitudinis LXXV[I] ad Septemtrionaliora Novæ Zemb[læ] ſitas, Orangias appellarunt, in arena[m] deſcendere & dimicare fuerunt coa[cti] contra Belluas marinas; quę vaſto co[r]pore boviſque magnitudinem exc[e]dentes, *VValruſſchen* vulgo dicuntu[r] os habent leonina ſpecie, pellem vill[o]ſiorem, quatuor pedes, duos dentes [e] parte oris ſuperna prominentes, pl[a]nos, duros, candentes. ut Elephant[i]nis precio non cedant. Quintum, pr[o]digioſiores Animalium moles in m[a]ri eſſe, quam in terra, dubitatione[m] omnem tollunt Balænæ; quas Baſiliu[s] & Theodoretus ſcribunt, quum dor[ſa] ſuper aquas ecferunt, ſpeciem ingen[]tis inſulæ præbere. Docet etiam Pl[i]nius lib. IX. natur. hiſtor. cap. XXX. B[a]lænas maris Indici quaternum jug[e]rum eſſe; Priſtes ducenum cubitorum[,] Anguillas trecenum pedum. Idem lib[.] XXXII, cap. I. Iubam laudat Rege[m] Mauritaniæ, in voluminibus ad C. Ca[e]ſarem Auguſti F. notantem, Ceto[s] ſexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum ſexaginta latitudinis, i[n] Arabicum ſinum intrare: cum quibu[s] ſi committantur qui anno c I ɔ I ɔ

vIII, & non ita pridem iterum, in
tra littora Piſces ejecti, molis ſane
ſendi erunt exiguæ. Strabo lib.xvI.
elonophagos ait Teſtudinum mari-
um teſtis tegi; adeoque eas eſſe ma-
s, ut vel in iis navigent. Adſtipu-
tur Plinius & Solinus. Ille lib. IX.
. x: *Teſtudines tantæ magnitudinis*
licum mare emitti, ut ſingularum
erficies habitabiles caſas integant;
ue inter inſulas Rubri præcipue ma-
navigent his cimbis. Hic cap. Poly-
toris LVI; *Maria quoque piſcationi-*
inquietant, marinaſque Teſtudines
ere gaudent; quarum tanta eſt ma-
tudo, ut ſuperficies earum domos fa-
t, & numeroſam familiam non arcte
eptet. Ariſtoteles Magnitudinis Pi-
um cauſſam refert ad Regionum
s diverſaſque locorum indoles &
genia. Addo hic Philoſophos trade-
littoralibus hominibus, qui mari
colæ crebrius Piſcibus veſcuntur,
rpora plerumque eſſe excelſiora;
ntra qui ſicca ſibi & à mari remota
ca legerunt, minora eſſe & depreſ-
ra. Hæc efficiant. Nam apud alios
a. Ariſtoteles quinque Piſcium ge-
ra ponit, lib. III. de Hiſtor. Anima-
um cap. I. Σέλαχον, Ἀσέλαχον, μα-

 λακὸν,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

λακὸν, μαλακόστρακον, & ὀστρακ
δερμον. Plinius lib. ix, cap. xiiii.
ſcium Species inquit eſſe LXXIV, pr
ter cruſtis intecta, quorum xxx. ſp
cies: Iſidorus lib. xii, Etymolog. ca
vi. cunctorum Aquatilium Species n
merat CXLIV. Nos Navigationu
huc illuc beneficio multo plura, & fo
dixerim infinita, novimus. Maria R
ciprocantia, de quibus hactenus un
verſim, vel Extima Terrarum ampl
ctuntur, vel Interiora ingrediuntu
Prioris claſſis Oceanus; poſterioris M
ria ſunt Interna.

CAP. II.

De Oceano.

OCEANVS proprie univerſa ill
marinarum Aquarum moles, qu
extimas principum Terræ partium o
ras amplectitur. Inde Iuno apud H
merum Iliados ξ, Oceanum viſura, p
tere primo ſcribitur:

--- πολυφόρβου πείρατα γαίης.

Hoc de eo potius, ut exploratiſſimum
non à nobis ſolũ, ſed & à Priſcis dicen
dum erat; quam quod orbem ambiat
ſi de Ambitu intellexerint perfecto

quem

m, ut nos ſcimus, illi neſcierunt.
n verſus Meridiem Oceanum Ter-
circumire per Fretum Magellani-
inter Africæ, Aſiæ, Americæque
traliora, & lata Terræ adhuc in-
itæ littora, docuerunt nos nupe-
um Luſitanorum, tum Anglorum
igationes. An autem idem poſſit
anus Septemtrionē verſus, adhuc
oratur. Certe ſi liceat; duplici A-
rum faſcia duo vaſtiſſimorum ma-
n annuli & coronæ inter ſe quaſi
igantur; una quidem inter Europæ
icæque Occidentalia, Americæ ve-
Orientalia; altera inter hujus Occi-
talia, Aſiæ vero Orientalia. Quam-
verum illum circuitum ignorarint
eres, auſi tamen fuerunt multa de
iente Terram Oceano ſcribere; po-
quod ſic ex communi quadā ho-
num opinione ſuſpicarentur, quam
od ipſa re & experientia cognitum
haberent. Legendi Ariſtoteles de
ndo ad Alexandrum, Q. Cæcilius
tellus, & Cornelius Nepos apud
mponium Melam lib. III. cap. V.
abo libro I. Geograph. non recte
ns iſti ſententiæ ſtabiliendę Home-
n; & alii. Præivit ad hanc opinio-
n omnibus Orpheus in Hymnis:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Ὠκεανὸν καλέω πατέρ' ἄφθι
αἰὲν ἐόντα
Ἀθανάτων τε θεῶν γένεσιν, θν
τῶν τ' ἀνθρώπων;
Ὃς περικυμαίνει γαίης περὶ τε
ρμονα κύκλον:
Ἐξ οὗπερ πάντε ποταμοὶ καὶ πᾶσ
θάλασσα.

Sic Dionyſius Afer.

--- Ὠκεανὸς περιδέδρομε γαῖ
ἅπασαν.

Manilius lib. IV. Aſtronom.

Ipſa natat Tellus Pelagi luſtrata co
rona.
Cingentis medium liquidis amplex
bus orbem.

Seneca in Oedipo in fine Cho Actus II.

Lucida dum current annoſi Side
Mundi;
Oceanus clauſum dum fluctibus am
biet Orbem.

Oceanus quod complexu ſuo videatu Tellurem continere, Cyrillo *Terræ in volucrum* dicitur; nonnullis *Mund* *Baltheus.*

Dictus autem Oceanus, Solino cap Polyhiſt. XXVI. Iſidoro lib. XIII. Ori ginum

n: cap. XV. & aliis, ab ὠκὺς,
a ſit citus; vel, ut idem Iſidorus ex
neſcio Scriptore, quaſi κυάνεος,
rpureo colore; quo, ut Cœlum
e nonnullis putatur. Negat He-
tus lib. II. & IV. Oceanum; non
n mare nullū arbitretur, ſed quod
temporis nomen, nondum ſatis
m, parum probaret.
ceano paſſim nomen ab variis,
abluit & amplectitur, Orbis Ter-
n partibus. Adeundi præter alios
us cap. XXVI, & Iſidorus ejus Ex-
tor lib. XIII. cap. XV. Nam qui ci-
æquinoctialem inter Europam
amque & Americam *Septemtrio-*
; qui vero ultra, inter Africam &
ricam, *Auſtralis;* qui Americam
& Moluccas Inſulas, *Occidenta-*
acificum hodie vocant: quod non
: reliqua, exagitatur: aliis *Mar*
ur nuncupatur) qui denique ſecus
um littora, inter Moluccas &
æ Orientalia *Orientalis* vel *Eous*
mode poteſt indigetari.
ptemtrionali varia à proximis Re-
ibus nomina: *Atlanticus, Gadita-*
Hiſpanicus, Ibericus, Cantabricus,
itanicus, Gallicus, Britannicus,
lonius, Germanicus, Cimbricus,
Arctous,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Arctous, Petzorke, Sarmaticus, Ta-
ricus, Scythicus, qui & *Barbaricus*
ſio lib. I. c. II, qui, ut & Plinius li
Pomponius Mela lib. I. quique pa
ante laudati; non obſcure innuu
Veteribus plerorũ appellationes
fuiſſe ignotas.

In *Auſtrali* eſt *Æthiopicus*.

In *Occidentali*, *Magellanicus* &
ruvianus.

In *Orientali*, denique *Sinenſ*
Mare Rubrum vel *Erythræum*.

Alio modo admodum confuſe
(liceat illud in hac arena de Viro a
quin magno dicere) imperite div
Albertus Magnus de Natur. Lo
diſtinct. III, cap. I. & ſequente
nonnullis autem horũ ſpecialius
dam occurrunt notanda.

Atlantici latiſſima priſcis temp
bus fuit appellatio. Strabo ſcribit
diam deſinere ad mare Orientale &
Auſtrinum, Atlantici partem:
idem Auſtrale & Orientale latu
Atlanticum pelagus procurrere; a
alio loco Atlanticum mare in ſe c
Quod magis, teſtatur Suidas om
Maria innavigabilia, *Atlantica* V
tibus vocari ſolita. M. autem Tu
in Somn. Scipionis, omnem Terr
quæ ab Europæis colitur, Alantico

Oceanus appellatur) tradit cir-
fundi. Novit denique Herodotus
tantum Maris univerſi nomina,
ens Atlanticum , Rubrum, & to-
illud quod Græci navigant, unum
Caſpium alterum: ut non imme-
Zoſimus ex Vetere proculdubio
tore Rhenum fluvium in Atlan-
n mare notet ſe exonerare.

uod ad *Britannicum* , docet Pli-
lib. IV. cap. XVI, omnes olim Eu-
in Septemtrionali Oceano Inſu-
ritannicas fuiſſe appellatas, idque
en poſtea inter eas omnes maxi-
quæ prius *Albion* dicebatur, reli-
n; hinc Oceanum ibi longe late-
ab Inſulis tam multis nomen ha-
ſe. Hodie *Britannicus* Oceanus
rie, qui Galliam inter & Angliam;
tis Noſtratibus *Canale* , *Manche*
is, Anglis *Sleiſe.*

aledonius (ut ab Valerio Flacco
tur; δουηκαληδόνιος Ptolemæo,
e *Scoticus*) à Caledoniis Scotiæ
populis, qui Silvam habebant
edoniam, dictus.

Mare *Arctoum* appello, quod in
ectis Arctico polo locis : *Glaciale*
nulli volunt & vocant ab glacie,
s ex dulcioribus fluviorum aquis
con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

concretæ, & lapſu temporis calo
Solis abruptæ violenter Terris,
menſa fragmina in ejus ſuperfici
fluitant,ut mobilium Inſularum i
ſe concurſantium ſpeciem præbe
Nam adſtrictum eſſe ibi ipſum M
facilius dicitur, quam probatur
rem ſequius ſe habere, nobis jam
notuit Variorum in eas Oceani
tes Navigationibus; ut ſupra et
dixi. Qua Ruſſiam attingit, Indig
vocant *Myrmanskoi more*, quaſi
nicum & *Norvegicum* Mare: Da
enim illi & Norvegos *Movvrem*
appellant.

Scythicum Mare notat Plinius
VI. hauſtu dulce eſſe; Sale nimi
influentium amnium magnitudin
ſuperato. De *Caſpio* (quod Scyt
partem facit ibidem auctor, non
que bonæ fidei) vero ſimiliter hoc
ci poteſt, non de Oceano Scythi
quod tamen, ne quid diſſimulem
& reliqua Septemtrionalia, min
Salſedinis, quam quæ verſus Meri
Quũ enim,ut alibi me monere me
ni, Cauſſa Salſedinis in Mari ſit ad
quoddam terreſtre undis admiſtu
quando ab ejus ſummo Vapores
ces vi Solis elevantur; nõ poteſt q
quum debilior ſit radiorum Soli

emtrionalibus reflexio , & infir-
r elevatorum reſolutio, partium-
dulcium conſumtio, etiam minor
alſedo. Notat Albertus Magnus
at. locor. diſt. I. cap. IIII, genera-
Aquam Oceani in ſummo dul-
em eſſe propter Aëris; in infimo
ulentam & ſalſam propter Terræ
iſtionem; in medio inſipidam.
ſare *Rubrum*, ut Latini vocant,
m illud quod inter Africæ Orien-
ra & Taprobanen Inſulam, quæ
e *Sumatra*, Rubrum dixerunt;
olis repercuſſu talem reddi colo-
exiſtimantes, quidam ab Arena
aque, nonnulli, tali ipſius Aquæ
ra, alii aliunde: ut notat Strabo
VI, Plinius lib. VI, cap. XXIII.
as, quæ de rubra Aqua finguntur,
ntur qui navigarunt. Recte Cur-
li. VIIII. *Mare certe, quo adluitur,*
lore quidem abhorret à ceteris, ab
bro rege inditum eſt nomen, pro-
quod ignari rubere Aquas credunt.
nt igitur, qui fuco nobis hic men-
tur colores; Regem cum anti-
Scriptoribus agnoſcant, qui ad
Mare regnaſſe perhibetur, à quo
cis Ἐρυθραῖον, &, notante Pom-
io Mela, ἐρυθρὰ θάλασσα. Par-
tes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

tes ejus principes, *Perſicum*, qua Pe
propius; *Arabicum*, qua radit A
biam, ut volunt Herodotus lib. III
Pomponius lib. II. Non hic loquo
internis Perſico & Arabico; qua
quenti capite dabuntur. Vtrum
tamen Arabicum, & quod Intern
& quod Arabię Felicis exteriora la
eſt exaudiendum apud Strabon
lib. ult. ubi, frequentiſſimis ejus
Indos & Troglodytas navigationi
adeo vectigal Ægypti Regibus au
eſt auctor, ut Auletæ, Cleopatræ
renti, annua talenta duodecies mi
na & quinquaginta obvenirent. Il
etiam monendum, hocMare, qua P
ſiam & Arabiam perfundit, *A*
nium Plinio nominari lib. VI. c. XX
Sunt & aliæ Maris Rubri partes; *Æ*
thiopicum Dionyſio, qua Æthiopia
Indicum Plinio, Melæ, Oroſio, q
Indiam adluit. Luſitanis *Mar di In*
Latiſſimum igitur Mare Rubrum
recte Seneca in Troadib. Act. I. ſcrip
rit, Tigrim rubenti freto miſceri,
Euſtathius Indiam ad idem pertin
re; immerito eam ob cauſſam rep
henſi; hic ab Guilandino in ſuo
Papiro opere, ille ab Antonio D
rio in ſuo ad doctiſſimum Poët
Commentario. De Marinis his M

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

s Rufus eleganter in Periegeſi ex
onyſio:

——fervent Erythrai marmora
Ponti
Tota feris: hæc, ut rigidi juga maxi-
ma montes
Nubibus attollunt, latus omne & ter-
ga tumeſcunt;
Inſtar in his rupis ſpina tenor arduus
adſtat,
Molibus in celſis ſcrupus quoque cre-
ber inhorret.
At ne quis rapidi ſubvectus gurgitis
unda,
Hæc in terga ſalis lembum contor-
queat unquam,
Aut ſe Monſtrigenis, hoſtem licet, in-
ferat æſtus
Fluctibus, immodice late patet oris
hiatus.
Quippe feris antro panduntur gut-
tura vaſto,
Protinus hæc ipſas abſorbent fauce
carinas,
Involvuntque ſimul mox Monſtra
vorantia nautas.

Hinc & Pomponius lib. III. Pro-
dum notat hoc Mare & Magno-
n Animalium magis, quam cetera,
ax.

M CAP.

CAP. VII.

De Internis Maribus, & primo de Mediterraneo.

INterna Maria vocari lego, comm
ſis inter ſe bonorum Auctorum v
bis, quæ ex vaſto Oceano per Fre
non uno loco, Terrarum penitiora
grediuntur.

Inter hæc principis loci, quod p
Fretum Herculeum infunditur: p
currens inter Europam Aſiamque m
norem, ſiniſtras; & Africam d
tram; ab Occidente in Orientem,
oras uſque Syriæ. Hinc κατ᾽ ἐξοχ
Mediterraneum dicitur; quod T
ram, cognitam tunc temporis, q
appellationem hanc nactum, medi
quaſi ſecaret; ut videre eſt apud
dorum lib. XIII. Orig. cap. XVI. τ
ἔσω θάλασσαν nominant Græci
pud Salluſtium lib. I. Hiſtoriarum: c
multiſque aliis Scriptoribus; qui
Mare illud cum alibi, tum in Italia f
ruerunt, *Noſtrum* nuncupatur; ut
ſertim notant Pomponius Mela lib
cap. I, & Oroſius lib. I. ca. II. Ἑσπέρ
Euſtathio ab Heſperia; quo nom
n

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ta quondam , ut alibi docebo , Hi-
nia , Italia, & Libya, quibus inter-
t. *Africanū* Luitprando Ticinen-
ubi Ianuenſem urbem ad mare A-
anum conſtitutam ſcribit ; *Tyr-*
num Oroſio : συνεκδοχικῶς pro
o partem accipientibus, *Mar di Le-*
nte vocant Hiſpani ; quibus ut O-
nus Occidentem , hoc Orientem
vorſus. Auguſtiſſimum vero Cog-
men ejus *Magnum :* vel quod nul-
n majus ejus adcolæ noſſent , O-
num pauciens ingreſſi ; vel quod
llum Internorum majus , ut vide-
velle Iſidorus lib. XIII, c. quod
i ; vel in quo & alia, ut poſtea et-
n patebit , Maria, indicante Servio
librum III. Æneidos ; vel denique
od omnes plagas terraſque medias
erlueret,ut vult Oroſius lib. I. c. II.
nans ſimul etymon Mediterranei.
c ſane nomine celebratur non ſo-
n apud Latinos, quorum verba, ne
repetam , laudo ad XVII. Anna-
n EnnI ; verum etiam paſſim in
is Litteris, præſertim Numerorum
XXIV , verſ. 6. & ſeq. *Et terminus*
ris erit vobis Mare Magnum
הים הגדול & *terminus iſte erit*
is terminus Maris. Iſte erit vobis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

terminus abſconditi (צפון, *Aqu*
naris) *à Mari Magno deſcribetur*
Hor montem, & aliis eodem capit
cis Iehoſuah. cap. decimoquinto,
47. *Aſdod. filiæ ejus & villæ e*
Hazzab filiæ ejus & villæ ejus u
ad torrentem Ægypti & Mare
gnum (הים הגדול; legitur
הגבול, *Mare termini*) *& te*
num. Propheta Rex Pſalmo CIV.
25: *Hoc Mare Magnum* (ים גדול
latum manibus; ibi Reptile & non
merus. Itali hodieque auguſtam h
appellationem retinent anguſtiori
co, in parte Maris Ionii, qua ſinu
Tarentinus, quem *Mar grande* v
tant.

Oceanus igitur, ab Occaſu Soli
Fretum Gaditanum gremia Terra
irrumpens, limen aperit, ut Solini
bis utar, Interni Æquoris, quod
diterraneum dixi; cui progreſſu
longe lateque diffuſus, ut loqu
Pomponius Mela, vaſteque ſede
littora abigens, Majores conſide
partes, Ægyptum dat Aſiæ, Galli
Europæ, Africum Libyæ; Min
autem intuens & partes quaſi
rium (verba ſunt Solini, & ex e
dori) varia à Provinciis, Inſulis,

P

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

is & aliunde (quod & notat Ser-
s ad III. Æneid.) indit nomi-
; ut videre eſt apud Manilium
IV. Aſtronomic. Solinum Poly-
or. caput XXVI, & Iſidorum
. XIII, caput XVI; quos ſemel
, ne paſſim in ſequentibus cogar,
do.

Ibericum Mare vocatur ab Iberia,
enim olim Hiſpaniam appellabant.
Balearicum; qua inſulas circumluit
learicas, Majorem Minoremque;
ajorca & *Menorca* hodie.

Gallicum ſpeciatim, qua Narbonen-
n Galliam attingit, Solino; inter
eares Inſulas & Sardiniam, O-
io.

Liguſticum; qua Liguriam lambit,
ta Genuam, inquit Oroſius: ho-
Mar di Lione, Leandro ſcribente.

Sardoum; à Sardinia: quod, &
uens, omnium profundiſſimum
cet Ariſtoteles li. II. Meteor. ut alias
i.

Tuſcum; à Tuſcia Italiæ regione:
rrhenum Græcis, à Tyrrheno Lydi
tre, vel à Tyrrhenis nautis quos in
c mare ſe præcipitaſſe tradunt Dio-
ſius Afer in Periegeſi, Pomponius
ela & Oroſius, *Inferum* Latinis, a-
d Solinum; reſpectu Hadriatici,

quod Superum, ut ex ſequentibus tebit, *Liburnum* M. Tullio; impropr eſt enim Liburnia Illyridis regio mare Superum. Leandro *Mar To* *Mer de Marſeille* Vincentio Lup in Tacitum.

Siculum; ab nobiliſſima Maris h jus Inſula, Sicilia, Ariſtoteli, de M do: olim.

Auſonium, ut notat Strabo lib Siculi ſuam θάλασσαν vocabāt γλ κεῖαν, dulcem; quum Maria plu mum ſalſa; Iocantes, non ἀληθι- λόγοι; propter dulces cibos, qui mari ipſis advehebantur; qua de videndus Euſtathius, Athenæi i tranſſcriptor.

Argolicum; quod ad Pelopon ſum Ptolemæo; hodie, ut vult Nic laus Sophianus, *Golfo de Napoli*; poteſt.

Corinthium; à Corintho, florent ſima quomdam Peloponneſi urbe, ſcribit Solinus. *Alcyonium* mare, Stra boni: *Golfo de Patras*, Sophiano: *Ri* *d'Oſtria*, Nautis, ut notat Dominic Marius Niger.

Creticum; ab Creta: hodie *Mar* *Candia*.

Carpathium; ab Inſula Carpath

qua

æ ad Orientale Cretæ promonto-
m.
Pamphylium ; à Pamphylia Aſiæ
noris regione. Emendandus hic So-
us, c. XXVI.
Cyprium ; ab Inſula maris Mediter-
nei famoſiſſima.
Aſiaticum ; Solino ab Aſia, ſive
nor illa ſit exaudienda, quam Pro-
am vocabant Veteres ; ſive Ma-

Syrium ; ab Syria, florentiſſima
omdam Majoris Aſiæ parte, quam
quinque portiones dividit Euſta-
us, cujuſque undecim numerat no-
natque regiones Plinius :
A quarum una Phœnice, *Phœni-
m*, apud Solinum ;
Ab urbe vero Phœniciæ celeberri-
, & orbis olim Emporio, Tyro; *Ty-
m* apud eundem.
Eadem hæc Aquarum Internarum
les, ſui Curſus fere medio, verſus
rcium inter extrema Italiæ & Epi-
m provoluta, *Ionium* vocatur ab
nia, quam regiunculam in ultimis
liæ oris facit Solinus ; vel ab Ionio
uriorum Rege, ejus, à quo Hadria
os condita fertur, filio, ſcribentibus
eopompo, quem Apollonii Inter-
es, & Autothepo, quem Tzetzes ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Lycophronem citant, quibus ſuff
gatur & Solinus in Polyhiſtore, cu
jam memini; vel ab Ionibus, ut cen
Archidamus apud eoſdem Interp
tes, in trajectu Maris ibi ſubmerſis. F
bulas (quamquam & quæ dixi n
prorſus ab iis intaminata) puto nar
re; qui denominatum volunt ab I
nio, Dyrrachii filio, quem interfectu
Hercules eo loci in mare perhibe
dejeciſſe; ejus mentis Appianus: m
gis vero, qui ab Io Inachi filia, quæ
Dodona, ut quidam ſcriptis aude
mandare, profugiens, Mare ill
trajecit. Prometheus apud Æſch
lum:

Χρόνον δὲ τὸν μέλλοντα πόντιος μ
χὸς
(Σαφῶς ἐπίστασ') Ἰόνιος κλ
θήσεται,
Τῆς σῆς πορείας μνῆμα τοῖς π
σι βροτοῖς.

Cronium enim & *Rea Sinus* antea d
cebatur, ut teſtantur antiqui Script
res (inter quos lego & Apolloniun
notante in Lycophronem Iſacio. Pa
ejus *Epiroticum*: ab Epiro, Græci
regione, florentiſſimo quondam Py

ri

regno, apud Servium ad lib. III.
eid.

nde verſus Corum ſe fundens, Itaque lavans ſuperiora, vocatur *Haaticum* ab Hadria oppido in finibus
eni, quod, Romanorum olim Coia, VII. millibus paſſuum diſtat à
ri: *Hadriacum* Lucano, libris de
lo Pharſalico: *Hadrianum*, M. Tulſcribenti ad Atticum, & oranti
tra L. Piſonem: *Hadria*, ſimplir Straboni, Senecæ, Tacito, Mealiis: ſic Plutarchus in Camillo:
ν μὲν γὰρ βόρειον θάλασσαν, Ἀίαν καλοῦσιν ἀπὸ Τυῤῥηνικῆς πόυς Ἀδρίας: τὴν δὲ πρὸς νότον κεμένην, ἄντικρυς, Τυῤῥηνικὸν πέγος. Sed oppidi inglorii titulum
lignatus hic Neptunus, nomen
ravit ab Vrbe magna & potente;
tus hodie *Golfo di Venetia*. *Supe-*
m etiam Latinis; quod, ſi Inferum
odie, ut dixi, *Mar Toſco*) ſpectetur,
ientalius; vel, ut alii, Arctico polo
inius; ubi pars Mundi putatur ſurior. Pertinet huc jocus Craſſi apud
ceronem lib. III. de Oratore: *Hæc*
em, ut ex Apennino fluminum, ſic
communi Sapientiæ jugo doctrina-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

rum facta divortia: ut Philoſophi ta quam in Superum mare Ionium defl rent, Græcum quidem & portuoſu Oratores autem in Inferum hoc I ſcum & Barbarum, & ſcopuloſum que infeſtum laberentur; in quo eti ipſe Vlyſſes erraſſet. Mare Hadria cum, ut ventis & tempeſtatibus noxium damnat Horatius lib. I. C min. Oda XXXIII; & lib. III. O III, IX. & XXVII. iracundum, inqu tum, atrum faciens; ducemque turbidum jungens Africum. Hinc S neca in Thyeſte:

—— *ſævo rapidus freto*
Ventoſi tumor Hadriæ.

Pars Hadriatici *Illuricum* ab Illuric quæ longe lateque patens Geograph Europæ regio; meminit ex quoru dam mente Apoſtolus epiſtola ad R manos, caput XV. ubi tamen mali ipſam regionem intelligere. Pars ite *Dalmaticum* ab Dalmatia, quæ Illur co conregionalis.

Eadem Aquarum Maris Medite ranei vis ulterius ad Cretam Inſu lam, torto in Septemtrionem lat re, per Orientaliora Græciæ litto & minorem Aſiam, anfractibus ma gnis & vaſto receſſu, infuſa, nob liſſimas adlambens Inſulas (videndu

omn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

nino Ammianus lib. XXII.) *Æ-*
um vocatur *Pelagus*. In Etymo ni-
um quantum variatur. Paucis in-
abo, ne vel quid Lector deſideret,
ad potiora properantem hæc ta-
morentur. Plutarchus in The-
, Hyginus fabula XLIII, & Feſtus
. I. nominatum ſcribunt ab Æ-
o Theſei patre, qui in id ſe præci-
aſſe perhibetur: Pherecydes, ab
ptuno, qui & Ægæus: Feſtus ite-
n, ab Ægæa Amazonum regina,
m volunt in eo periiſſe: idem ter-
m, ut & Varro lib. VI. de LL. ab In-
s, quæ in hoc mari crebræ procul
picientibus ſpecies Caprarum vi-
tur. Plinius lib. IV. nat. hiſtor.
. XI. quem ſequitur Iſidorus lib.
I, cap. XVI. unam Inſularum fi-
a Capræ prodit: quæ Homero
tur Ægas, Neptuno ſacra, ſpectris
ſtior, teſte Nicocrate. Artemido-
dictum cenſet, à Promontorio
lidis, quod Αἶγα nuncupabant
olæ: Ἄκρωτής ἐστι, inquit: Αἰολί-
, ἣν Αἶγα οἱ ἐπιχώριοι ὀνομά-
ιν. ἀφ᾽ ἧς καὶ τὸ πέλαγος τὴν
αύτην ὀνομασίαν περιείληφεν.
ra hujus formæ Promontoria ſcri-
bit

bit Scholiaſtes Apollonii in librum
Solinus in Polyhiſtore ab Antandr
Aſiæ Minoris oppido, Capræ ſpecie
referente, vocatum putat: Iſacius
Lycophronem opinatur appellatum
quod Αἰγὸς inſtar valde laſciviat fl
ctibus; alioquin Αἶγας dicere ſole
Dores fluctus illos, qui Latinis Dec
mani, Maximi. Sunt denique, q
derivant ἀπὸ τοῦ Αἰγίζειν: ſolet eni
naves ſubvertere, & in brevia va
impellere, auctore Periegete, maxi
circa Cycladas, ubi potiſſimum nav
ſuetum adfligere & αἰγίζειν, ut
Heſychius. Hęc de Etymo. Ipſum Ma
Ægon etiam nominatur. Valeri
Flaccus lib. I. Argonautic.

—— quanto fremitu ſe ſustu
Ægon:

Et lib. IV.

—— nec tantas quamvis Tyrrh
nus & Ægon
Volvat aquas. ——

Statius Papinius V. Thebaidos;

—— quas ſpumifer adſilit Æg

Eidem & *Ægeon* eodem libro:

Diis Pelagi, ventiſque & Cycl
das Ægeoni
Amplexo.

Sive Deus ibi marinus ſit intellige
du

..., ſeu ipſum Mare. Vtriuſque enim
...ionis vox apud Euſtathium; cujus
...: Αἰγαίων ἐπιτεταμένως ἐνάλιος
...; καὶ τὸ περὶ τὰς Κυκλάδας πέ-
...γος. *Mare Græcum* Thucydidi &
...yæno. Europæis hodie *Archipela-*
... voce Græca: Turcis *Mare Album*.
...mani totum hoc mare duobus no-
...inibus olim appellabant, teſte Plinio
... nat. hiſt. IV, cap. XI, *Macedonicum*
...dquid ejus Macedoniam & Thra-
...m attingebat; *Gracienſe* quidquid
...æciam. Ægæi quoque partes *Myr-*
...um, Icarium, Euboicum, Myr-
...um, Μυρτῷον πέλαγος, Ptole-
...o circa Cariam, Aſiæ Minoris re-
...nem; Caſtaldo *Mar di Mandria*:
...aboni vero, Pauſaniæ, Plinio, Oro-
... Melæ, inter Peloponneſum & At-
...um. Nomen illi à Myrtilo Mercurii
...o, quem in id deturbatum ab Oe-
...mao volunt Solinus & Iſidorus:
...n, ut verius ſentit Plinius, ab exigua
...ula, non procul à Caryſto Eubœæ
...oido ſita. *Icarium* Varroni, Ptole-
...o, Ovidio II. de arte amandi, Ma-
...o lib. IV. Senecæ in Oedipo Choro
... IV, & aliis, ab Icari nota fabula:
...dræ Tenedio in navigatione Pro-
...atidis, ab una Cycladum, quæ &
Macris

Macris & Icarus: hodie *Mar di Nica*
Caſtaldo ſcribente. *Euboicum* ab E
bœa inſula; *Euboicus Sinus* Livio;
ut & Valerio lib. I. Dict. Factorum
memorabilium cap. VIII, & Oro
lib. VI. cap. XV. *Cœla* quoque
catur; Ptolemæo Οἰτέος κόλπ
Hodie *Golfo de Negroponto*. Plautus
ſicum indigetat *Portum*, apud Feſtu
quod in eo Claſſis Perſarum ſte
dicatur non procul à Thebis. Ho
tius lib. I. Carminum, Ode XIV. B
tum, bellum Civile reparantem n
nens loca naufragiis infeſta non
mere tentanda, ubi ait,

Interfuſa nitentes
Vites æquora Cycladas,

Ægæum mare notat, de quo Dion
ſius Afer:

Οὐ γάρ τις κείνῳ ἐναλίγκια
ματ᾽ ὀφέλλει:

maxime circa Cyclades. Virgilius l
III. Æneid.

——— *ſparſaſque per æquor*
Cyclades, & crebris legimus fr
concita terris:

Exſtat Ἀνθολογ. Διαφόρ. ἐπιγραμ
libro III, cap. XXII, elegans Antipa
Carmen, cujus hoc initium:

Πᾶ

ἆζα θάλαττα, θάλαττα: τί κυ-
κλάδας, ἢ στενὸν Ἕλλης
Κῦμα, ϗ ὀξείας ἠλεὰ μεμφό-
μεθα?

...æo, gracileſcente paullatim Mari,
...dit *Helleſpontus*; anguſtiæ minus
... paſſuum Pomponio (ſeptem ſta-
...habet Plinius, quæ ſeptingentos
...aginta quinque paſſus faciunt)
... Seſtem Europæ & Abydum Aſiæ
...da (*Bogas oſſar* hodie Turcis, ut
...t Alexander Sardus) à quibus *Se-*
...um & *Abydi Fretum* Auſonio.
...ſponti Clauſtra nominat antiquus
...a, non dubito quin Ennius, in
...ea apud Varronem lib. VI. de LL.
...tto de Gallipoli Italis à Callipoli
...aciæ Cherſonneſi oppido: Gallis
...de S. George, Belgis vero *S. Ioris*
...en; ab Troadis oppido, quod hodie
...eorgio ſacrum, Πιτάνη Ptolemæo.
...men ab Helle Virgine, quæ periiſſe
...itur in hoc maris tractu. Ovidius
...piſtola Leandri:

...ctibus immodicis Athamantidos
...quora canent, (*ſuo.*
...Vixq; manet portu tuta carina
...c mare quum primum de Virgine
...omina merſa (*puto.*
Quæ tenet eſt nactum, tale fuiſſe

Eſt

Eſt ſatis amiſſa locus hic infam[is]
Helle; *(men ha[bet]*
Vtque mihi parcat, nomine […]
Invideo Phrixo, quem per freta tr[…]
tutum
Aurea lanigero vellere vexit […]

Hinc Παρθενόκτονον Πέλαγος Ly[co]phroni; Παρθένιον Nazianzeno. […] ex Aſia in Europam contra Græ[…] conſtrato in navibus ponte (quod […] die non ſolemus mirari) exerci[…] traduxit Xerxes Perſarum rex. En[…] meus lib. XIII. Annalium:

Pontibus inſtratis conjunxit lit[…]
Xerxes,
Iſque Helleſponto pontem conte[…]
in alto.

Lycophron Alexandra:

Ἀλλ᾽ ἀντὶ πάντων Περσέως […]
σπορᾶς
Στελεῖ γίγαντα, τοῦ θάλα[…]
μὲν βατὴν
Πεζῷ ποτ᾽ ἔσται; γῆν δὲ ναυσθ[…]
θήσεται
Ῥήσσοντα πηδοῖς χέρσιν.

Quo videndi, quos citant alii: præ[…] qui ex profeſſo: Æſchylus in Per[…] Iſocrates Panegyrico, Virgilius in […] lice, Plutarch. περὶ ἀοργησίας, Iu[…]
n[…]

lis Sat. x, Ammianus lib. vigeſi-
o ſecundo, Arnobius lib. 1. adverſ.
ntes, Ioannes Tzetza Chiliade 1 hi-
ria xxxii.

inde rurſus modice ſe laxans & ſe-
orbe, inquit Ammianus, turgeſcens
rinſecus, lataque aperiens terrarum
vortia, facit *Propontidem*, inter
raciam & Bithyniam; à qua, Be-
cia quondam, *Bebrycium Mare* le-
ur appellatum apud Tzetzam: Ita-
Mar di Marmora ab Inſula Procon-
ſo; ea enim Marmoris (quod ab
e vicina, Cyzicenium) ferax, non
die tantum, ut indicat Bellonius,
& avorum noſtrorum memoria,
od docet Curopalates Græcus Scri-
r, *Marmora* dicta; unde cognomi-
illi Propontis.

Hæc mox ſtringitur, & in paucula
ia coarctatur, fitque *Boſporus Thra-*
: dictus ab Io Inachi filia quæ for-
m Bovis induta, Mare hoc loco
eciſſe fingitur Interpres Apollonii
ib. II. Argonautic. Βόσπορος ὀνο-
ζεται διὰ τὸ δοκεῖν τὴν Ἰὼ Βοῦν
ν διαπορεῦσαι τὸ ἀπὸ Βιζαντίου
Καλχηδόνος διάστημα: & pau-
oſt: ἢ διὰ τὸ πάντας τοὺς στενοὺς

πορθμοὺς Βοσπόρους καλεῖσθαι. Prom-
theus apud Æſchylum:

Ἔσται δὲ θνητοῖς εἰσαεὶ λόγος μ-
γας
Τῆς σῆς πορείας Βόσπορός τ' ἐπ-
νυμος.

Boſporus Chalcedonis Herodoto ;
urbe adjacente, quæ hodieque *Chal-
dona*, Turcis vero *Caltitiu* : *Byzan-
Portus*, Incertioribus apud Steph-
num ab urbe, quæ nunc Conſtantin-
polis, olim Byzantium: *Fauces P-
pontidis* Manilio lib. IV. Aſtronom-
Στόμα Πόντου Εὐξείνου Pindaro ; *F-
tum Myſium* Arriano, quod tam
magis convenit Helleſponto. huic
nim proxima Myſia & Minor & M-
jor. Græcis hodie *Laimon* ; Turcis *I-
gazin*, ut notat Petrus Gyllius, qui p-
ne Boſporum deſcribit: Italis *Str-
de Conſtantinopoli*. Boſporum Dar-
Hyſtaſpis filius, Xerxis pater, rex P-
ſarum, copias militares, facto ex Na-
bus ponte, traduxiſſe commemo-
tur, cum apud alios tum Herodotu-
lib. IV. Anguſtum enim ibi Mar-
quinque Stadia (quæ ſingula CXX
paſſuum) edunt Strabo & Pompon-
Mela ; Plinius in fine lib. V. nat. h-
qu-

ingentos paſſus , ſuſpecta numeri
iptura; reponendus fortean I ͻ c.
x v: hoc ſatis conſtat , hodieque ,
uum cantus canumque latratus u-
mque audiri, & fere vocis humanæ
e commercia ; manente inter duos
es , Europam Aſiamque , collo-
io; niſi id ipſum auferunt venti,
quit Plinius lib. natur. hiſtoriæ v I,
p. 1.

Hoc modo multis anfractibus fra-
m mare, miteſcens jam in æquo-
m ſe pandit faciem , &, quantum
eſt cadere ſub adſpectum , late dif-
ſum & longe , *Pontum* aperit , qui
Εὔξεινος Græcis , *Euxonius* Oroſio
1. cap. 11. quondam , ſcribentibus
nio, Solino, Iſidoro, aliis , Ἄξενος
hoſpitalis, ob immanem adcolarum
delitatem & inhoſpitalitatem; vel,
Theophilus tradit , latronum fre-
entiam ; quæ expugnata fingitur
Hercule , expurgata latrociniis re-
ne & hominum ibi animis cetera-
m gentium commercio aliquantu-
n emollitis. Ποντικὸν Πέλαγος
tarcho in vitis Pompei & Eumeni-
, Ptolemæo & Iornandi : *Mare*
merium Herodoto & Oroſio , ab
nmeriis populis, qui adhabitabant;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Caucaſeum, Apollonio lib. IIII. à Ca-
caſo monte inter Pontum hunc
Mare Caſpium, *Mare Boreale* Her-
doto lib. IIII. quia ſuperioribus, qu
nominavi, ad Boream: *Maurum* Gr-
cis Nautis; *Maurothalaſſa*, quaſi *M-*
re Nigrum Turcis; *Mar Majore* Ital
Situm ſic depingit Ammianus Ma-
cellinus lib. XXII: *Omnis ejus velut i-*
ſularis circuitus littorea navigatio, v-
ginti tribus dimenſa millibus ſtadioru
ut Eratoſthenes adfirmat, & Hec-
taus, & Ptolemaus, aliique hujuſmo
cognitionum ſcientiſſimi ſcitatores;
ſpeciem Scythici arcus nervo coagme-
tati Geographiæ totius adſenſione f-
matur. Et qua ſol Oceano exſurgit E-
Paludibus clauditur Mæotidos: qu
declinat in veſperum, Romanis provi-
ciis terminatur: unde ſuſpicit ſidus A-
ctoum. Homines alit linguis & morib
diſpares: latus ejus Auſtrinum mo-
devexitate ſubductum. Mare hoc du-
cius, quam cetera, ex multitudine fl-
minum, Iſidorus lib. XIII. c. XVI, ex Sa-
luſtii hiſtor. Sic Senec. in Med. Act. I

Quodcumque placidis flexibus Pha-
rigat; (*vid*
Pontuſq; quidquid Scythicus à ter
Paluſtribus qua maria dulceſcu
aquis.

Ratione

ionem reddit Ammianus, cujus memini. Verba, quod lectu di-, adſcribam: *Omnis autem circum-ambitu Pontus & nebuloſus eſt, & ior æquoribus ceteris & vadoſus; d concreſcit aër ex humorum ſpira-e ſæpe denſatus & irruentium un-um multitudine temperatur, & con-it in brevia dorſuoſa: limum globoſ-aggerente multitudine circumve-tium fluentorum.* Piſcoſus admo-n eſt Pontus: cujus rei cauſſæ: cum d, præter Phocas, Thynnos & phinos, eoſque non grandes & in-ios, belluas majores non patiatur, m aliis Iſidorus notat; notum au-Majoribus Minores eſſe plerum-eſcam, hoſque ab illis devorari: quod ex vaſtiore pelago piſces mi-m gentium eo, tamquam in tu-quemdam ſeceſſum, confluant ad undendos fœtus, aquarum adle-artim ſuavitate, partim tranquil-. Ammianus loco jam indicato: *onſtat ab ultimis Noſtri finibus ma-minatim ad hunc ſeceſſum parien-ratia petere Piſces; ut aquarum itate ſalubrius fœtum educant, in taculis cavis, quæ ſunt ibi denſiſſi-ſecuri voracium belluarum: nihil in Ponto hujuſmodi aliquando eſt*

viſum, præter innoxios Delphinas [cut off]
parvos. Ælianus lib. IX, cap. LI [cut off]
Ἰχθύες ὅσοι ποταμὸν γείτονα τῇ θα-
λάττῃ τῇ συντρόφῳ κέκτηνται, ἢ
λίμνην τινά. ὅταν μέλλωσι τίκτε[ιν]
ἐκνήχονται τῆς ἅλμης, καὶ τῶν κυμάτων
ἄκλυστον ὕδωρ περιαιρούμενος, καὶ [cut off]
ῥαιτόμενον ὑπὸ τῶν πνευμάτων κ[αὶ]
τυπτόμενον ἥκιστα. Ἀγαθὴ γὰρ αὐτ[cut off]
ἡ τῶν ὑδάτων εἰρήνη λοχείαν ὑποδ[έ]-
ξασθαι, καὶ φυλάξαι ἀσινῆ τε καὶ ἀν[cut off]
πιβούλευτα τῶν ἰχθύων τὰ βρέφη· τῇ
ἄλλῃ, καὶ μήν τοι καὶ διὰ τὴν τῶν θηρ[cut off]
ἐρημίαν καὶ σπανίν. φιλοῦσι δὲ π[cut off]
τήνδε τὴν ἐλευθερίαν ἔχειν αἵ τε λίμ-
ναι καὶ οἱ ποταμοὶ ἔνθεν τοι καὶ πολλο[cut off]
ἰχθύσιν εὐθηνεῖται ὁ Εὔξεινος Πό[ν]-
τος. θηρία γὰρ τρέφειν οὐκ ἔμαθ[cut off]
φώκην δ᾽ εἴπου τρέφει καὶ δελφῖν[cut off]
βραχίστους; τῶν δ᾽ ἄλλων ἁπάντων
τῇ δὲ ἰχθῦς ἐν σκέπῃ εἰσί. Iam que[cut off]
color Aquæ Ponticæ albus, de q[cut off]
cauſſiſque Ariſtoteles in Problema[cut off]
ſect. XXIII, Theocritus Edyll. vi[cut off]
ſimo tertio, νιφόεντα vocat. In Pon[cut off]
Peninſula eſt nobiliſſima, quæ Tau[cut off]
ca vel Scythica Cherſoneſus; de q[cut off]

bi ſuo loco. Ad Occidentaliora (ubi
pars Ponti *Hylæum mare*, ab Hy-
l, Tauroſcytharum regione) Iſthmi,
cinetes viſitur *Sirus*, Ammiano &
mponio Mela ſic nominantibus,
ρκινῖτος Ptolemæo; *κερκινῆτις*
riano; *καρπλωῖτις* Straboni, ine-
ndatius; nam ab oppido, quod *Car-*
a hodieque ad oſtia fluviorum Hy-
yris & Gerrhi. Strabo lib. VII, ſi-
m hunc *Tamyracen* vocat à Pro-
ntorio, quod in eum ab Occaſu
tum verſus procurrit. Periplum
xini Ponti ſcripſit eleganter & do-
Arrianus.

Succedit poſtremo *Mæotis Palus*, ab
eotis populis apud Ptolemæum &
mponium Melam, qui hodie Tar-
orum pars. Fretum ejus ad Orienta-
ra Peninſulæ littora Boſporus Cim-
rius vel Mæoticus, ter mille paſſuum
itudine. Ab Scythis vocatur hæc
lus, ut notat Tzetza. Καρπαλοὺκ;
ut Plinius, *Temerinda*, addens hac
ce *Matrem Maris* (ut eam etiam
minat Dionyſius Alexandrinus) de-
nari, quod perpetuo agmine de-
at, nunquã recurrens, aquas quaſi
miniſtrans abſque intermiſſione
bſequentibus, Euxino, Propontidi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Ægæo, Magnoq; Mari. Hinc eſt, quo
Lucanus libro III. de bello Pharſalic
canat, imminui laudem immiſſi
terras ab Hercule, ſciſſis montibus,
ceani; quum Mare Mediterraneu
quibuſdam videretur non tam oriri
Oceano, quam ex Mæotide Palude,
Ponto Euxino, ſemper decurrentib
in Propontidem, & hinc porro in P
lagi Interni vaſtiora. Verba ejus hæ

Quaque fretum torrens Mæoti
egerit undas
Pontus, & Herculeis aufertur gl
ria metis,
Oceanumque negat ſolas admitt
Gades.

Sed vero ſimilius, quod indicat Ab
hamus Ortelius, nuper maximo r
publicæ litterariæ detrimento no
ſublatus, vocem quæ apud Pliniu
mere Germanicam eſſe, eaque ſigni
cari *Maris Finem*, quum *Meer* Ma
Inda Finis, *Et* vero ſive *Het* articul
ſit, qui in vocis capite metatheſi litt
rarum, quod non infrequens ap
Germanos, ſcribitur. Non male. Na
Mari Mediterraneo, per fretum He
culeum immiſſo, Finis in Mœotide,
quidem oculi noſtri teſtantur. Caſp
enim ſecretior eſt cum ſuperiorib
opula, ut jam patebit. Vera & g
nuit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

a vocis ſcriptura forte *Teſmerin-*
ut ſit quaſi *Des Meers Enda*, ut
ores noſtri pronunciabant. Hodie
Zabach à Circaſſis (ſic Tartari
æque vocant Sarmatiæ Aſiaticæ
ulos, qui Plinio *Zigæ*, Stephano
) nominatur: Italis *Mar della*
a, ab Tanai fluvio, qui duobus
s huc influit: item *Mar bi ancho*,
e album. Palus hæc non altior
nque; &, ubi profundiſſima, ſe-
m ulnis; habetque in ambitu ſe-
gента, vel, ut alii, nongenta mil-
paſſuum. Videndi Polybius lib. IV,
Strabo lib. II. Ego ſcio circuitum
uſque ad inſulam in oſtio Tanais
centũ nonaginta aut circiter mil-
. Germanicorum, quorum ſingula
II. ſtatuunt ſtadia. De Frigore
eotico legendus Strabo lib. VII. di-
r adeo indurari gelu, ut vehicula
er eam adcolæ ducant. Lucanus
II. belli Pharſal. ubi de gentibus
bellum civile excitandis;

——— *quas tenet æquore denſo*
Pigra Palus Scythici patiens Mæo-
tica plauſtri.

n adeo mirum. Mitiores tamen
es ibi, quam apud nos, quum Pa-
æc ad gradus Altitudinis XLVIII,

XLIX, L. & LI. Auctores tam Ro
ni, quam Græci externa: & qua
quarundam Regionum malis at
incommodis auditu tantum int
xerint, intendere & verbis ſolent
rum quantum exaggerare: quod
emplis adductis probare, homini
ocio bono non bene utentis.

Quæ commemoravi, Maribus c
jungam non immerito *Caſpium*: q
cum Euxino per occultos Cunicu
unum. Adfirmate loquor. Alic
pars ſit Oceani Scythici, nec ne:
verſa Veterum ſententia. Ajunt D
nyſius de ſitu orbis, Manilius lib.
Aſtronom. Plinius lib. VI. nat. Hiſ
cap. XIII. Pomponius Mela lib.
cap. V, Oroſius lib. I. cap. II, Baſi
ad cap. I. Geneſeos, & alii. Notat
iam Strabo lib. XI. Patroclem no
lem Scriptorem in ea fuiſſe ſenten
ex India navigari poſſe ad Hircan
Negat Herodotus lib. I. ſcribens C
ſpium alterum ac per ſe ipſum, M
eſſe. Ejuſdem mentis Ariſtoteles lib.
Meteoror. cap. I. Hos alii multi
quuti quorum princeps Ptolemæus
ſua Geographia accuratioris locor
cognitionis beneficio. Ipſe Strab
niſi, ut notavit Vir magnus, planis
preſſiſq; verbis falſam ſubdidiſſet ſe
tentia

am, potuiſſet abſque negocio ex
ibus perſuadere Lectori, credidiſ-
littoribus circumſeptum Caſpium
carere. Sic enim ait: κύκλῳ δὲ
τὴν θάλατταν. Sed mox omnia
umpit, & in aliam imprudens
itur opinionem, Illis præcipue
is; περὶ τὸν Ὠκεανὸν τὸν πλη-
τὸν Κάσπιον. Illud verum, Aquas
ani Caſpium excipere ſubterraneo
tu, & exonerari occultis ſub ter-
alveis & cryptis in Euxinum.
um enim maxima flumina Ca-
m influant (inter quæ ab Septem-
ne, Rha, hodie *Volga*; & Rhymnus,
k; ab Ortu, Iaxartes, *Cheſel*; à
idie, Oxus, *Abiamu*; ab Occaſu
ique alia non pauca) neceſſe ſane
infuſa, præſertim quum marinas
iones Flumina naturaliter adpe-
t, aliqua exire. Nam qui recipien-
quotidie tot fluminum aquis al-
s hujus maris ſuffeciſſet; hodieque
ficeret? Quæ igitur labuntur in Ca-
um voragine quadam ſubterranea
illis carceribus recipiuntur in Pon-
m: qui etiam terræ concluſus per
llelſponti & Abydenorum freta in
chipelagum; inde per mediam Eu-
pam & Africam ad Herculeum fre-
tum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

tum, qua patet exitus, decurrit. Ma
Caſpium, ut delineat Pomponius l.
III, in tres ſinus diffinditur: contra
ipſum & alvei fauces, in Hyrcanu
ubi Georgiani: ad ſiniſtram verſus S
ptemtrionem in Scythicum, qua pa
te Zibierairorum & Zagataiorum ſu
Hordæ: ad dextram vel oram meridi
nam, qua nobiliſſima urbs Tauris,
eum, quem proprie & totius nomi
Caſpium à Caſpiis ibi populis appe
lant; Parthis hodie à proximo opid
Bacau. Georgianis *Chelucelam*. Ar
ſtoteles Caſpium & Hyrcanum lib. 1
Meteorologic. duo Maria numerat
quum unius rei duo ſunt nomina. Plu
rimis aliis nominibus (quod & Pli-
nius ſcribit) ab adcolis appellatum
Rhutenis & Tartaris hodie *Chuua*
linsko-morie vocatur; Mauris *Boha*
Curſun, id eſt, mare clauſum, indican
quæ dixi; *Georgiam* dicitur ab Geor-
gianis, qui quomdam Iberes & Albani
Aſiæ populi; Ab aliis *Mare de Sala*,
ab oppido Tartariæ cognomine; Item
Therbeſtam aliiſque modis pro vario
gentium idiomate vel regionibus illi
adpoſitis, ut ſe obſervaſſe ſcribit ex ta-
bulis & ſcriptis peregrinationibus V.
Cl. Abrahamus Ortelius. Variatur in-
ter Auctores de Maris hujus magni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ne: inter eos Herodotus in Clio itudinis eſſe tradit quindecim um curſu navis, quæ remis uta- latitudinis, ubi ſpacioſiſſimum dierum octo. Fidendum magis, quotidie tranſmittunt, Mercato- s, non amplius duodecim diebus erſum expleri ambitum teſtanti- In eo Mari Piſces, ut prodit Iu- Cæſar Scaliger de Subtilitate ad- us Cardanum, exercitat. LI. ca- tur Siluri, & Moroni; quos, vul- nomine ſic appellatos, non audet hios vel exiſtimare vel negare: prę- a Caniculæ, canino prorſum capi- auda, pedibus: adhæc Piſcis teres s ſine capitis expreſſa figura, lon- dine circiter pedum quatuor: ex ad lucernarum uſum exemtus ps vices pręſtat olei, frequenti mer- n expetitus.

CAP. IV.

De reliquis Internis Maribus.

Ræter Mediterraneum illud (quod optimo jure Magnum, quum ſi nmiſſio fiat, reliqua non tam Ma- quam Sinus, cenſenda) & alia t Interna, quæ per ſua Freta terras umpunt ex Oceano; Orientali qui- dem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

dem, *Perſicum* & *Rubrum*: Septe-
trionali vero, *Balticum*.

Perſicum inter Perſiam eſt, unde
nomen, & Arabiam Felicem: pri
Sinus (ut & multis habetur) quem
ter Promontorium Aſoborum (ho
Cabo Mochandan) & Armuziam (
mus nunc, nobiliſſimum in Inſula
race Emporium) excipit Fretum, qu
vulgo *Baſora*: mox Mare, quod eti
Plutarcho in vita Luculli *Babyloniu*
ab urbe Meſopotamiæ verſus Cauru
illi adlocata, quam *Bagdet* hodie
cunt, ad Euphratem. *Mar Elcatif*
Meſendin vulgo nominari teſtant
Tabulæ Geographicæ. *Yumach.car*
ab Meſopotamiis vocari, ab aliis ite
Bein elnaharin, ſcribit vel fingit poti
Thevetus; quem non in Geographi
tantum, ſed & aliis familiariter a
quando Pariſiis novi, & mecum al
fluxiſſimæ fidei. Semel hoc dicendu
erat, Lector: ne, ſi paſſim non la
dem, à me negligentia factum a
bitrere.

Rubrum id (ſpecialiore notion
καταχρηστικῶς) Europæis hodie, qu
olim *Arabicus Sinus*, Plinio ſcriben
lib. nat. Hiſtoriæ II, cap. LXVII & ſ
quente; inter Arabiam Felicem & A
fricam. Sinus primo, ubi ad dextra

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

urbs, olim Arabia: deinde Fre-
quod noſtro tempore *Babelman-*
hinc Mare, quod ab adcolis ho-
ar di Mecha, ab Arabiæ Felicis
quæ μοχȣ́ρα Ptolemæo;ab aliis
Roſſo. Sunt qui ſcribunt appellari
Bohar-Corſun, Mare clauſum;
Caſpio verius convenit. Theve-
niſi, quod plerumque ſolet,nugas
bus hoc lucratus, ut nuſquam fi-
mereatur) vendat, ab Arabibus
ri notat *Zocoroph* vel *BoharZoco-*
ab aliis *Zahara*. ים־סוף mare
coſum paſſim in Sacris litteris:
enim Iunci genus, creſcentis in
emitatibus Maris vel Fluminis:
ים־סוף Mare Caricis, quod eo
i genere abundet. Stephano βερά-
dicitur. De Perſico & Arabico
rnis junctim Manilius lib. IIII.
onomic.

Altera ſub medium Solem duo bella per undas
Intulit Oceanus Terris. Nam Perſica fluctus
Arva tenet, titulum Pelagi prædatus ab iiſdem,
Quæ rigat ipſe, locis; latoque infunditur Orbi.

Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Nec procul in molles Arabas,
ramque ferentem
Delicias, variaq; novos radicis o
Leniter adfundit gemmantia l
ra Pontus,
Et Terræ Mare nomen habet.

Balticum (ut appellat Xenoph
vel, ut alii, *Baltaum*, unde *Belts* h
pręcipue prope Inſulam Langlandi
ubi *Lagnus Sinus* Plinio lib. nat.
ſtor. IV, cap. XIII.) id mihi; quod
guſtiore primum & ſinuoſo ore C
Cimbricę Cherſonneſi pręgreſſum
ctis aliquot Danorum Inſulis, per S
dam, nobiliſſimum Danię Fretum
quomdam Βȣνίτιον Ptolemæi) in
ditur verſus Orientem; inter hinc G
maniæ, Pruſſiæ, Lituaniæ, Livon
Ruſſiæque, inde Gothiæ & Sueciæ
tora; *Morimaruza* Philemoni; *Am*
chium Hecatæo apud Plinium; *Sue*
cum à populis, qui adhabitant; *Pigr*
nominat Tacitus, quod non, ut be
Ortelius, veluti cetera Maria, mov
tur. Nam Æſtus ejus; quod etiam
quotidie navigant, teſtantur, vix
prehenditur. *Venedicus Sinus* eid
ab Venedis populis; *Codanus* Plinio l
IV, cap. XIII, & Pomponio Melæ l
III. Germanis *Ooſt-Zee*; quod Ocea
verſus Ortum: Rutenis *Wareczkov*

mor,

rie. Excurrens porro in duo bra-
a diſpeſcitur: faciens à ſiniſtra; in-
it hinc Sueciam & Boddiam, inde
landiam, Sinum prius *Finnicum*,
niſch zee; poſt, freto diſcriminan-
Boddicum, Bodner-Zee: à dextra
er Finlandiam & Livoniam alium,
i item *Finnicus*. Alia minorum gen-
um prætereo.

Album, quod Arctoum Pelagus
erris immittit inter Ruſſiam, Mo-
ovitarumque & Lapporum fines: ad
jus interiora Fanum D. Nicolai, quo
rumque ſcum Moſcovitis commer-
facturi Mercatores noſtri adpel-
nt. *Witte zee* Batavis, qui plurimum
c Mare navigant, appellatur.

Illud etiam non magni præ ceteris
omenti, quod inter Americam &
exicanam primis luſtratoribus *Mar*
ermejo nominatum.

CAP. V.

De Euripis.

MAribus Reciprocantibus addide-
rim *Euripos*. Εὔριπος, inquit
idas, Πέλαγος στενὸν· ἢ τόπος
θαλαττώδης μεταξὺ δύο γαιῶν, τουτέστι
οιωτίας, καὶ Ἀττικῆς. ἑπτάκις δὲ

τῆς ἡμέρας τὸ ἐκεῖσε ὕδωρ τρέπετα
Deſcribit mare, quod inter Attica
& Eubœam, *Euboicus Euripus* alii
nonnullis *Chalcidicus* ab urbe Chalc
de, Italis *Strecho de Negroponte*; f
enim illis hodie Eubœa dicitur. De e
ſic Pomponius Mela lib. II. cap. VI
*Mare rapidum, & alterno curſu ſepti
die ac ſepties nocte, fluctibus invicem
verſis, adeo immodice fluens; ut vent
etiam ac plenis velis navigia fruſtretu*
Strabo tamen lib. IX, Plinius lib. II
cap. XCVII, & alii (quibus adſcriben
dus fortean & Suidas) tantum die a
noctu ſimul ſepties fluere cõtendunt
Sic Seneca in Hercule Oetæo, Act. II
Sc. I. profuge:

*Euboica tellus, vertice immenſo tu
mens,
Pulſatur omni parte; Phryxeum mar
Scindit Caphareus: ſervit hoc Auſtr
latus;
At qua nivoſi patitur Aquilonis minas,
Euripus undas flectit inſtabilis vagas,
Septemque curſus flectit & totidem
refert,
Dum laſſum Titan mergat Ocean
jubar.*

Antiphilus Byzantius quodã Epigram-
mate ſenarium prodit numerum:

Εὐβοϊκ

Εὐβοϊκοῦ κόλποιο παλινδίνητε θάλασσα,
Πλαγκτὸν ὕδωρ, ἰδίοις ῥεύμασιν ἀντίπαλον,
Ἠελίῳ καὶ νυκτὶ τεταγμένον, ἐς τελὸς ἄπιστον
Ναυσὶν ὅσον πέμπεις χεῦμα δαιζόμενον,
Θαῦμα βίου, θαμβῶ σε τὸ μυρίον, οὐδὲ ματεύω
Σὴν στάσιν. ἀῤῥήτῳ ταῦτα μέμηλε φύσει.

um alii. Ab omnibus, niſi mens a me fallit, certus numerus poſi-; pro incerto. Livius lib. trigeſimo tavo veritatis, quam ſuperiores, cō-mientius, *Fretum ipſum*, inquit, *Euri-non ſepties die, ſicut fama fert, tem-ribus ſtatis reciprocat; ſed temere in dum venti nunc huc nunc illuc, verſo uri, velut monte præcipiti devolutus rens, rapitur.* Videndus & Thucydi-s lib. VI. Cauſſam hujus Fluxus & Re-xus quum nequiſſet adſequi Ariſto-es, mœrore contabuiſſe ſcribitur ab ſtino Philoſopho & Martyre Admo-or. ad Gentes, & Gregorio Nazian-no orat. I. in Iulianum Apoſtatam.

Hinc certe Proverbium, ut *Euripo* [...]catur *mutabilius*, quidquid inſtabi[...] Æſchines κατὰ Κτησιφῶντος, Callia[...] mutabiliorem eſſe notat Euripo, c[...] vicinus. Eleganter & Plato in Phæd[...]ne: πάντα τὰ ὄντα ἀτεχνῶς ὥσπ[...] ἐν Εὐρίπῳ ἄνω καὶ κάτω στρέφετα[...] καὶ χρόνον οὐδένα ἐν οὐδενὶ μένει. A[...]ſtoteles Ethic. IX. cap. VI. οὐ μεταρρ[...] ὥσπερ Εὔριπος. Committit & el[...]ganter M. Tullius oratione pro Mu[...] cum Euripi fluxu & refluxu inconſta[...]tiam populi & incertam Comitioru[...]rationem. Inſtabilis enim Euripus;[...] inde inter ἀδύνατα apud Senecam[...] Hercule Oetæo, Act. II. Sc. III:

—— prius
Extinguet ortus, referet occaſus, dien[...]
Pax ante fida nivibus & flammis er[...]
Et Scylla Siculū junget Auſonio latu[...]
Priuſque multo vicibus alternis fuga[...]
Euripus, unda ſtabit Euboica piger.

Euripus Taurominitanus Plinio li[...] II. cap. XCVII. illa maris reciproca[...]tio, in quam delabi ferunt Charyb[...]dim; quæ, vorticoſum mare inter S[...]ciliam & Italiam in freto Mamertin[...] *Garofaro* dicitur hodie, Fazello & A[...]retio notantibus. Exaudiendus de e[...]

Sene[...]

eca in Epiſtolis, *Charybdis an reſpon-*
t fabulis, perſcribi mihi deſidero: &,
forte obſervaris (dignum eſt autem
d obſerves) fac nos certiores, utrum
tantum vento agatur in vortices,
omnis tempeſtas mare illud contor-
at; & an verum ſit, quidquid illo
i turbine arreptum eſt, per multa
lia trahi, & circa Taurominitanum
us emergere.

Euripos quatuor, vaſtiſſimis Inſu-
interpoſitis, ſub Arctico polo com-
niſci fuit auſus Minorita quidam
glus Oxonienſis, Mathematicus, ut
bit in ſuo Itinerario Iacobus Cno-
n Buſcoducenſis: eoſque tanto im-
u verſus Voraginem, quæ ad Euri-
rum concurſus, (ubi & Rupem
b ipſo Polo nigram ſtatuit, cujus
bitus XXXIII circiter leucarum)
i, ut naves ſemel ingreſſæ vento re-
agi non poſſint: neque unquam
ntum ibi ventum eſſe, ut molæ fru-
entariæ circumagendæ ſufficiat. A-
ejus prætereo. Hunc ſequuti teme-
ſunt alii; inter quos Giraldus Cam-
enſis libro de Mirabilibus Hiberniæ;
i addit, ad Voraginem hanc omnes
dique ab remotiſſimis orbis parti-
s marinos fluctus, tamquam ex cō-
cto, confluere, & in ſecreta Naturæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

penetralia ſe transfundentes quaſi
Abyſſum vorari; naves hac forte
tranſeuntes tanta rapi & attrahi fl
ctuum violentia, ut eas ſtatim irrev
cabiliter vis voracitatis abſorbeat. A
ditur, ne quid deſideremus ad plena
loci ſtupendi cognitionem, Oſtioru
quæ ſingulis Euripis, numerus: ſepte
illi, qui freto Aniano obverſus; qui
que, qui Septemtrionaliora Nov
Zemblæ reſpicit, ea autem propter a
guſtiam & celerem curſum numqua
congelari; tria, qui Groenlandiæ vi
nus; quatuor denique, qui proxin
ſuccedit: omnibus vero Oſtiis init
deſcribuntur ad gradum LXXVII
Belle mehercules. Tam adſeverant
de his diſſerunt, quaſi vel ibi nati ed
catique, vel eo delati ſuis oculis
mnia fideliter & diligenter notaſſen
Rupem etiam menſi. Si loco tam m
rando nati; non video, quibus adm
niculis quarumque Aquarum bene
cio venerint ad nos, tantam ὑπερφ
σικὴν nunciaturi; quum Fluctus
quatuor Orbis partibus, ut dicunt,
ſe rapientes tanta vehementia obn
tantur, & ventus ibi numquam ta
validus, ut molæ verſandæ (qui ve
navi huc inde contra Fluctus reluctа
tes promovendæ?) ſufficiat. Sin e

del

nti, magna certe prærogativa mu-
tos fuiſſe neceſſe fuit, quod adeun-
t horrida, tetra & inacceſſa loca,
n fuerint cum navibus, ut omni-
e evenire volunt, abſorpti; at placi-
ime portati ita Rupi adhæſerint,
non ſolum ejus colorem cogno-
re, verum & magnitudinem metiri
uerint. Siſtebat, credo, terribilis ille
uarum raptus; dum ibi docenda
s illi diſcebant: ne ſcilicet quid
od uſpiam in rerum natura neſci-
nus. Sed abeſto jocus, & vana va-
relinquamus. Quiſquis fuit primus
us commenti auctor, amicus fuit
n Veritatis, ſed Platonis. Hic nam-
:, quum excogitare non valeret
am Fluxus Refluxuſque Maris
iſſam, in Phædone ſomniavit,
τμα eſſe μέγιστον, καὶ διαμπερὲς
τρημένον δι᾽ ὅλης τῆς γῆς; ejus men-
nem facere Homerum:

τῆλε μάλ᾽ ἧχι βάθιστον ὑπὸ χθονός
ἐστι βέρεθρον;

bi vero Homerum alioſque Poëtas
c χάσμα Τάρταρον appellare; ad
tum denique illum omnes fluvios
que adeo totum Aquarum corpus
iverſæ Terræ circumfuſum, con-
ere, & ex eo aquas omnes viciſſim

effluere; ſurſumque ad nos motas deorſum autem ad Antipodas Rheu matibus effuſionem facere. Sed han Platonis (cujus Eloquentiam & Orationis flumen magis ſæpe mirari venerarique ſoleo, quam Philoſophiam opinionem, quod abſurda eſſet & omni careret ratione, merito refutat Ariſtoteles lib. II. Meteor. cap. II; cujus Argumenta legenda. Docuerunt & hæc falſa eſſe, nuper Argonautæ noſtri; qui ad LXXX. Altitudinis gradum delati, nullas Aquarum verſus loca, quæ ad perpendiculum Polo ſubjacent, attractiones, quales fœde finguntur, deprehenderunt; quum tamen initium attrahendi in pictis ad illorum mentem tabulis ſcribatur ad gradum LXXVIII. Alioquin videri ſub ipſo Polo habitationes eſſe commodiores, quam quæ aliquot inde gradibus propiores Æquinoctiali, jam dixi.

MAR.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

MARCI ZVERII BOXHORNII

APOLOGIA

PRO

NAVIGATIONIBVS

HOLLANDORVM,

Adverſus

PONTVM HEVTERVM.

Qua præcedentium ſæculorum navigationes, earumque jura & inſtituta, ex tabulis præſertim publicis aſſeruntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Ampliſsimo Viro,

VVILHELMO BONTIO, I.

Reip. Leydenſis

P R AE T O R I

ſummo.

*Dignitas tua, Vir ampliſsime, qua
Vrbiū ocello cum ſingulari integ
tate defungeris, & benevolentia, qua m
non ſemel es complexus, & eruditio, q
hiſtoriam pene omnem, & præcipue ha
noſtram penetraſti, hunc hominem im
pulere, ut Apologiam hanc, Ampliſsim
nominis tui præſidio uſurpato, ad te a
legaret. Argumentum eſt nec magnitu
dine tua, nec judicio indignum. Non i
gratum certe futurum tibi, opinor, q
in res patriæ, præſertim horum temp
rum, propius ſemper inquiris. Quo
tanto magis laudandum eſt, quanto pl
habet utilitatis. Cape igitur, Vir ſumm
hoc obſervantiæ monumentum ab e
qui vivit*

Ampliſſimo nomini tu
æternum devotus

M. ZUERIUS BOXHORNIUS

ARCI ZUERII BOXH.

POLOGIA

PRO

NAVIGATIONIBVS HOLLANDORUM,

Adverſus

PONTUM HEUTERUM.

NISI ea aliquando ſæcula fuiſſent, quibus magnitudini rerum geſtarum induſtria Scriptorum non reſpondit, multa profecto
nt, quibus poſteri poſſent gloriari.
inſtituto temporum potius viſum
pręclaras gerere, quam earum me-
riam ad poſteros litterarum bene-
o ablegare. Non tam quid olim fa-
m, quam quid non factum, ex iis,
e inſequentibus ſæculis facta ſunt,
nus. Ferendum tamen non eſt, illa
terari, & ſive odio, ſive ignoran-

tia

tia ſcriptorum poſteris impingi, annales, quamvis leviter, prodi[illegible] Vitio quippe auctorum aliquando ut dum gentes illas, quarum res ſcribunt, extollere cæperunt, vi[illegible] labem ſocordiæ inurant. Inter eo[illegible] Pontus Heuterus, vir cætera in h[illegible] ria ita verſatus, ut hoc nomine parum ipſi Belgium debeat. Ille na[illegible] ne Hollandus, domo Delfenſis, ut[illegible] drorum navigationes extolleret Hollandos nimis iniquus fuit. Ai[illegible] los ad annum cIↃ CCCCXC Friſiæ Saxoniæque tantum marit[illegible] legere aſſuetos, Cymbricam Cherſ[illegible] ſum, Dacos, Gothos, totumque il[illegible] borealem tractum ex auditu tan[illegible] cognitum habuiſſe, & halecum ca[illegible] ram, cæteraſque remotiores nav[illegible] tiones penitus ignoraſſe. Verba ad annum hiſtoriæ, quem prox[illegible] diximus, hæc ſunt; *Brugenſes*, quit, *ac Sluſani opibus ac mercatur[illegible] tempore florentes, re nautica vicinos nes facile ſuperabant, inprimis Zela[illegible] Hollandoſque navium multitudine vigandique audacia præcedebant.* longe poſt: *Hollandi*, inquit, *ultra gliam Scotiamque tentare ad occi[illegible] tem & ſeptentrionem maria auſi n[illegible] dum fuerant, nec tam audacter An[illegible]*

rodan

mii, & Enchuſii eorumque vicini
eſtinis tantum ſeditionibus, iiſque
inuis dediti, ac proinde Friſiæ Saxo-
ue tantum maritima legere aſſue-
d orientem vela converterant. Cym-
am Cherſoneſum, Dacos, Gothos,
cos, Iſlandos, Norvegos, Prutenos,
chos ex auditu tantum noverant,
cum capturam plane ignorabant,
ores aſellos (Cabeliau *vocant) in*
rium uſum leviter ſiccabant, aut
ac vento ſaliebant, qui nunc hyeme
i ſaleque conditi per univerſam Eu-
m diſtribuuntur, &c. Mearum
ium eſſe putavi gloriam Hollan-
um ab ejuſmodi injuria vindica-
Celebriores & remotiores eorum
ndorumque navigationes ante
tempora fuiſſe liquido oſtendam,
alium, & veterum tabularum fi-
per omnia ſequutus. Ac primum
dem, ſi Romana tempora vide-
, terra ſimul, marique virtutem
n Batavi prodidere. Ac Tacitus
dem 2. Annalium, ubi inſulam
avorum deſcribit non obſcure in-
t, eam ultro citroque navigantium
mmerciis floruiſſe, ob faciles appul-
, & quod accipiendis copiis tranſ-
tendiſque ad bellum eſſet oppor-
a. Nec longe poſt Batavos, auxilia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

res Romanorum, nandi navigand
peritos appellavit. Tradit idem p
lud tempus Caucos, Batavorum
tem, inferiorem Germaniam in
ſaſſe, Duce Gannaſco, qui na
Canninefas (eſt & illa portio Ba
rum,) auxiliaris Romanorum &
meritus, poſt transfuga, levibus n
giis prædabundus Gallorum ma
oram vaſtabat. Navali etiam Bat
rum pugna pulſi Othoniani me
rantur. Cum trepidantibus Ro
nis, qui Vitellium ſequebantur
vigandi peritia atque audacia c
pſas pene eorum res inſtauraver
Sequentium temporum res & n
gationes obſcuræ, deficientibus i
niis, quæ earum memoriam ab æ
injuria vindicarent. Comitum ſæ
variæ in terram ſanctam inſtitutæ
vigationes, pro pietate illorum t
porum, quibus regiones illas à Tu
rum tyrannide atque immanitat
berare, unuſquiſque pro virili nite
tur. Maxime omniũ ſub Theoder
Comite Hollandiç ejus nominis q
to, anno ſalutis milleſimo nonag
mo & nono, Hollandos in orie
tranſmiſiſſe, & in expugnanda Hie
ſolyma, auſpiciis Godefredi Bulio
fortiter res geſſiſſe annales noſtri
did

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ere. Theoderico nihil potius fuiſ-
quam expeditioni huic intereſſe,
valetudine non ita proſpera uſus,
inendis itinerum difficultatibus
par videbatur. Fratris tamen ejus
erti, qui Flandriæ Comes, virtus
desiderabatur. Notatum invenio,
Hollandica nobilitate pleroſque
: bello cum gloria interfuiſſe. Ioan-
Arkulanus, in ipſo cum Sarrace-
conflictu, exſpiravit. Nata tunc
poris, veteri Gallorum inſtituto,
itas equeſtris, quæ Cochlearis di-
atur, & illis tantum deferebatur,
navali bello virtutem ſuam præ
eris bono publico probaſſent. Hic
bilium Hollandorum plurimi in
eſtrem illum ordinem leguntur
cti, certo argumento, bello navali
c gentē tunc valuiſſe. Anno etiam
mo nono, ſupra milleſimum &
eſimum Harlemo expugnata ad-
abili, & nova belli navalis arte Da-
ta in partem gloriæ atque virtutis
ur veniſſe. Hoc certe in confeſſo
Harlemenſes, qui una cum legio-
is Chriſtianorum, ductu Frederici
aroſſæ, Imperatoris Romani, in
ram ſanctā ad ſubigendum Pelu-
n tranſmiſerant, catenas illas fer-
, quæ circum aquas ductæ invi-
ctam

ctam arcem fecerant, navibus, q
ſingulari induſtria ſerris ferreis a
tiſſimis ſubtus erant adſtructæ, ve
admodum impellente, feliciter per
piſſe atque penetraſſe. In illa exp
tione unus ex ſupremis Claſſiu
prefectis fuit VVilhelmus ejus no
nis primus Hollandiæ Comes, Ve
Matthæi Pariſienſis ad annum c
c c x v i i. adſcribi hic merentur. C
dies iſtos, inquit, *facta eſt motio ma*
ma ex Colonienſium, & Friſonum p
vinciis virorum, & bellatorum, q
principio prædicationis crucis poſt ge
rale concilium, trecentas naves ma
ſtudio ingreſſi ſunt, ut vota ſua pereg
nationis exſolverent crucifixo. Sub F
ſonum nomine, pro more illius ſæ
li, Hollandi etiam vicinæque gen
continentur. Paullo etiam poſt ſub
idem Scriptor; *Claſſe diviſa, pars a*
ra, duos habens Capitaneos, Wil
mum ſcilicet Hollandiæ ducem, &
mitem de Wiede Georgium, Alchan
obſedit. Satis diſerte hic indicatur, H
landiæ Comitē, Archithalaſſi mu
re in imperatoria illa expeditione f
ctum fuiſſe. Ex quo non ita difficu
colligi poteſt, celebrem Hollandor
in navigationibus inſtituendis per
tunc temporis fuiſſe. Dicam ampl
ner

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

...npe naves omnes, quæ expeditioni
interfuere, ex Hollandia abiiſſe.
...ertim id teſtatur Godefridus Mo-
...hus, S. Pantaleonis, coætaneus il-
...um temporum. *Wilhelmus*, inquit,
...nes Hollandiæ, & Georgius Comes de
...iede cum aliis Cruce ſignatis Teuto-
...: ad terram ſanctam navigio proficiſ-
... deſiderantibus; ſuper unum de no-
...ioribus terræ fluviis fluvium Moſam
...ngregati ſunt apud Flerdinga. Intelli-
... opidum Hollandiæ ad ripam Mo-
... poſitum, quod magni olim nomi-
...s & roboris, nunc Moſæ alluvione
...ne abſumptum, Vlaerdinga appella-
...r. Fateor expeditionum harum o-
...entalium gloriam ad vicinas etiam
...ntes pertinere; ſed ex iis, quæ jam
...cta à nobis, ſatis ſuperque æquis re-
...m arbitris conſtare arbitror, præci-
...nas hic Hollandorum, Zelandorum-
...ue partes fuiſſe. Inſequutis tempori-
...us, quibus ſimul cum urbibus opes
...vium accrevere, de remotioribus
...ræſertim circa Septentrionem tra-
...ibus viſitandis, commerciiſque mu-
...uis ibi inſtituendis, cæptum eſt cogi-
...ari. Circa annum milleſimum du-
...enteſimum ſeptuageſimum & ter-
...ium, jus Stapulæ, ut loquuntur; lana-
...um, quæ ex Anglia magno numero

devehebantur, ab Eduardo Anglor[um] Rege, haud leviter adlaborante F[lo]rentio ejus nominis quinto, D[or]drechtenſibus conceſſum fuit. S[ed] paullo poſt, neſcio qua de cauſſa, [ii]dem ablatum; Anglis diſcedentib[us], qui in Brabantiam profecti, Machli[niæ] ſedes ſuas atque merces fixere. Abſq[ue] unico ſcriptore eſſet, qui Rhythmi[co] Hollandiæ Chronicon contexuit, [qui] iiſdem temporibus dicitur floruiſſ[e], hujus rei memoria nulla apud poſt[e]ros exſtaret. Circa illa tempora inſ[ti]tutæ etiam in Norvegiam, Dania[m], circumjectaſque regiones navigati[o]nes, ad halecarias præcipue captur[as] exercendas. Sic urbium Hollandic[a]rum, Zelandicarumque præcipuæ, qu[æ] ob portuum commoditatem naviga[]tionibus opportunæ, in nomen & fœ[]dus Hanſeaticarum civitatum vener[e]. Stante inter Regem Danorum Valde[]marum, Sueciæque Albertum bello[,] hic, ut notat graviſſimus rerum Da[]nicarum ſcriptor Iohannes Iſaciu[s] Pontanus lib. Hiſtor. VIII. varias Han[]ſeaticis urbibus, quique cum illis fœde[]rati erant, Hollandis etiam Zelan[]diſque immunitates privilegiaque in Daniæ regno concedit. Amſteloda[]menſibus peculiares etiam immuni-
tates

es indulſit, præſertim illis qui ad niam, & vicinas oras commercio-m gratia appellerent. Vandalicæ ippe cæteræque urbes Hanſeaticæ pertum Sueciæ regem tunc ſeque-ntur, qui regno Daniç inhiabat. Sed licto Straelſundæ conventu, diſſi- ſopita, noveque fœderis conditio-s cum Valdemaro percuſſæ ſunt. In am rem conſignatę ejuſmodi tabu- in quibus etiam nonnullarum Hol-diæ Zelandiæque urbium mentio betur.

Nos Conſules ac Senatores civita-n Vandaliæ ac Boruſsicarum Lube-, Roſtochii, Straleſundæ Wiſmariæ ipſvvaldæ, Stetini, Colbergæ, Niſtar-rdæ, Coloniæ Agrippinæ, Hamburgi Bremæ; tum & Livonicarum Rigæ, rpati, Revaliæ, Parnoviæ: nec non earum quæ ad mare Auſtrini ſinus rue Hollandia Zelandiaque ſunt ſitæ, mpi, Daventria, Vltrajectum, Svvol- Haſſeltum, Groninga, Zutphania, ela, Middelburgum, Armuda, Har-vicum, Zirczea, Erburgum, Stave- Dordracum, Amſterdamum, profite-r ac publico hoc inſtrumento teſta-r, inter nos, & Regni Daniæ Sena-es, virumque honoratum dominum

 Hen-

Henningium Podebutkium regni præf
fectum, itemque Nicolaum Archiep
ſcopum Lundenſem, Ericum Epiſcopu
Othonienſem, Nicolaum Roſchilde
ſem, alioſque equites, ac regni nobile
armigeroſque amice eſſe conventum
diſſidiaque illa, ac bella omnia, quæ h
ctenus inter Sereniſſimum Regem Va
demarum ejuſque ſubditos, ac nos, n
ſtrarumque civitatum indigenas, atq
incolas agitata fuere, utrinque comp
ſita placideque placata eſſe, ita ſcili
ut Rex, jam dictus, hanc inter nos r
conciliationem ſuo ſigillo ac manu
obſignatam, ſub proximum feſtum M
chaelis, anno circiter abhinc integro
exhibiturus. Ipſis autem reconciliatio
literis hoc præcipue cautum erat, ut u
bium Vandalicarum indigenæ ac civ
Helſingburgum, Malmogiam, Scan
ram, & Falſterboam, id eſt totam pro
modum Schaniam veluti pignus &
eo illati à rege Vandalorum detrimen
annos quindecim retinerent, uſum fr
ctum ſibi ſervarent, præfectos judice
ſuo modo & more ipſi haberent: Atq
annis iſtis elapſis territorium idem co
mune, & nullis gravatum oneribus, qu
modo ipſi acceperant, Regi regnoque r
ſtituerent: Danis interea, omnibuſq
regni incolis urbes emporia Hanſat

li

re accedere, *ſuaque ibi exercere ne-*
gia, quemadmodum ante bellum ſue-
ant, fas liberumque eſſet. Hæc acta,
aque Stralſundæ poſtridie aſcenſionis
minicæ, anno à Chriſto nato milleſi-
trecenteſimo ſeptuageſimo.

Circa annum cIↃ CCCXCI ad-
dum celebris fuit Hollandorum,
erque eos Amſtelodamenſium fre-
entia, piſcatio Halecaria apud Sca-
nſes. Fidem ejus rei fecerit diplo-
Alberti, quo poteſtatem, præfe-
m eo in Scaniæ tractu, quem Da-
rum Regis beneficio haberent,
nſtituendi indulſit. Tabulæ ita La-
e redditæ leguntur à Cl. V. Iohan-
Iſacio Pontano lib. IX. rerum Da-
arum.

Nos Albertus Dei gratia, Comes Pa-
inus, Dux Bavariæ, Comes Hanno-
æ, Hollandiæ, Zelandiæ Friſiæque Do-
nus, omnibus notum facimus nos di-
ctis, ac fidelibus noſtris Scabinis & Se-
toribus urbis noſtræ Amſterodamenſis
naſſe, iſtoque chirographo, quod ad
s & poſteros noſtros, donare ac conce-
re, ut quotannis, idque in perpetuum
æfectum conſtituant, terraſque quas
Scania poſſident, aut poſtmodum à
ege Daniæ obtinentes poſſeſſuri ſunt,

P 3 ſecun-

*ſecundum leges, ac jura ſua componan[t]
gubernentque. Hoc ſignatum ad ara[m]
anni* M CCC XCI.

Præfecti illius, cujus conſtituen[di] mentio hic fit, munus aliud non era[t] quam ortas inter ſuos lites compon[e]re, ſeduloque providere, ne quid Am[]ſtelodamenſium res ibi caperent d[e]trimenti. Erant autem fere iis in lo[]cis, ubi peregrini frequentius agebar[t] Advocati ſeu Præfecti duo; quoru[m] ille, qui à peregrinis ipſis conſtitutu[s] erat, eorum proprius, alter Regiu[s] quod Regis nomine præeſſet vocaba[]tur. Ad illum tamen non omnes, ſe[d] tantum levioris momenti controver[]ſiæ, ad hunc graviores omnes diſcu[]tiendæ referebantur. Si quis cum al[]tero manus conſeruiſſet, eumque la[]ſiſſet de hoc advocatus proprius iu[]dicabat. At vero ſi inter pugnandum aut manus amputata, aut homicidiu[m] eſſet commiſſum ad Advocatum Re[]gium id omne dijudicandum ſpecta[]bat. Vt non obſcure innuit præclaru[m] diploma illud quo VValdenarus Da[]norũ, Slavorumque Rex anno M CCC XXIV, Hardervicenſibus, varias, in Sca[]nia, quod ad halecum piſcationem, & mercaturam inibi exercendam atti[]net, immunitates indulſit.

Wal-

*Waldenarus Dei Gratia Danorum
ſlavorumq; Rex. &c. Dux Enſthoniæ, o-
nibus præſens ſcriptum cernentibus ſa-
tem in domino ſempiternam. Conſta-
volumus univerſis tam præſentibus
uam futuris, quod nos diſcretos viros
æſentium exhibitores Burgenſes de*
Hardervviick *regnum noſtrum cum
is mercimoniis viſitantes, ſub noſtra
ce ſuſcipimus, & protectione ſpeciali-
r defendendos. Nos volentes favoris &
ratiæ prærogativa proſequi ſpeciali,
ſiſque cupimus omnes gratias & liber-
tes, quas temporibus D. Waldema-
quondam Regis Danorum progenitoris
oſtri claræ memoriæ dignoſcuntur li-
rrius habuiſſe vid. quandocumque &
uotieſcunque alicubi in Regno noſtro
Skanor vel alibi cum navibus ſuis
pplicuerint, naves poſſint ſecure exo-
erare & bona ſua ſive in ſale ſive
pannis laneis vel lineis aut in cera vel
vario opere fuerint, ſeu in aliis mer-
imoniis quibuſcunque quocunque no-
ine cenſeantur ad terram & ſuas bo-
as vel hoſpitium pro ſuæ libitu volun-
atis libere deducere, & non debeant
er advocatos noſtros ſuper hoc nec per
urigas, qui dicuntur Wounkarle,
ec per nautas qui Zakarle, Prame-
arle vel Schudemen nuncupantur, nec*

per aliquos alios impediri. Et dicti nautæ & aurigæ prout cum ipſis convenerint, bona eorum ducant impedimento quolibet procul moto. Item ſi aliquis auriga vel nauta bona ipſorum per ſuam incuriam deſtruxerit, vel madefecerit, ipſe debet ea prout rationi conſonum eſt emendare. Item omnia quæ ſub pondere vendi ſolent poßint in ipſorum Bodis ſive vicam vẽdere & alienare, & cum ſtatera Colonienſi trutinare. Item vinum quod perſonaliter apportarint poſſunt in ſuis vicam ad cleopſidras vendere & alienare. Item nullus Forpug emat apud littus maris ultra dimidium plauſtrum halecium, ſicut amißionem omnium quæ ſic emerit evitandã. Item nullus emat halecia in aquis, ſed ſi aliquis incauſatus fuerit quod halecia in aquis emerit ipſe tertia manu ſe purgabit & hac de cauſa convictus Advocato noſtro tantum tres mureldem tamen emendabit. Item de omnibus querimoniis & controverſiis at læſionibus, quas inter ipſos Burgenſes de Harderwiick commiſerint Advocatus proprius in Skanor habeat diſcutere & judicare, niſi hujuſmodi læſionis emenda ad vitæ vel manus amißionẽ, ſe extendat. Item ſi ita contigerit vid. Si aliquis aliũ interfecerit, aut gladio, ſecuri, lancea ſeu cultello, ſive

aliquo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

quo alio armorum inſtrumento ſecã-
vulneraverit, ſeu haſta, baculo, ſive
ide percutiens membrum fregerit, aut
effuſionem ſanguinis vulnus inflixe-
de hujuſmodi Advocatus noſter qui
& qui pro tempore fuerit habeat ju-
are. Item ſi aliquis ex ipſis Dacum a-
uem pro debitis novis vel de aliquibus
nis præteritis incuſaverit, Advocatus
ſter ipſi de Hardervviick dicta debita
a juxta leges terræ ſine aliqua multa,
t aliquo ejus damno adjudicabit. Itẽ
lli de Hardervviick damnatio aliqua
ſcribatur niſi per cauſſam quæ ad a-
ſionem vitæ vel manus ſe extendat.
em ſi ita contigerit, quod abſit, quod
lecia nõ capiantur, nec in Skanor ſal-
ntur, quilibet dato ſuo torghorelingh
toritatem habeat bona ſua quæ addu-
rit ſine teloneo libere abducendi. Item
alicubi infra Regni noſtri terminos
ufragium paſſi fuerint, Advocatus
ter ſeu aliquis alius cujuſcunq; condi-
nis ſeu ſtatus exiſtat, ipſorũ bona nul-
tenus impediat vel ſe de ipſis nullate-
s incunclat; quandoquidem ipſa bona
rſonaliter per ſe vel per alios quos ad
c conceſſum vel conductum habere po-
rint, valeant de naufragio liberare.
em ſi aliquis ipſorum ligna ſive car-
nta in Skanor vel alicubi alibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

in regno depoſuerit, navemque ſua
cum aliis mercimoniis onuſtando abce
ſerit, ipſe cum redierit dicta ligna ſ
abſque impedimento recipiat, & ea ſ
luto ſuo thorghorehugh abſque omni a
teloneo libere deducat. Item ſi alique
ex ipſis, intra regni noſtri terminos d
cedere contigerit conſanguineis ſuis
hæredibus ſuis non præſentibus, bo
ſua apud unum fidelem & diſcretu
illius civitatis vel loci ubi deceſſerit ſ
bonorum teſtimonio ſequeſtrentur u
que ad diem & annum. Si aliqua
illis bonis tamdiu durare non poteri
ſine damno, in alia bona durabilia co
vertantur & ſimili modo ſequeſtre
tur. Et ſi veri hæredes ipſius, aut ipſ
rum tutor ſi minoris ætatis fuerint, p
hujuſmodi bonis repetendis infra dictu
terminum venerint, cum bonorum ſuf
ficienti teſtimonio, ipſius præfata bo
na reſignentur, & libere aßignentu
abſque ulla difficultate. Si vero præ
fati hæredes, aut ipſorum tutor infr
præfatum terminum non venerint, ſa
pe dicta bona nobis cedere debeant li
berè poßidenda prout exigunt leges ter
ræ. Item nullus ipſos ſuper eorundem vi
cem in ipſis bodis ſine eorum voluntat
deſtruendo aut ab ipſis aliquid abſtra
hendo ab iis impediat aliqualiter vel mo
leſtet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

*et. Item exactores qui Silekrever di-
ntur non debent propter opus divi fe-
i Ephippia alicujus auriga bona ipſo-
m ducentis auferre vel deſumere quo-
o modo. Item nullus bona ſua amit-
e debeat propter alterius pugnam vel
ictum. Item teloneum eorum maneat
ut fuerat ab antiquo, niſi quis equum
erit pro ſua propria ſella, cum quo
endit per terras ad propria remeare
tunc pro tali equo dato ſuo thoregho-
ugh liber eſt & excuſatus. Item li-
t ipſis laſtadia ſumere in fluctibus
ris ubi volunt. Item teleonea cog-
um maneant prout fuerant ab anti-
o. ut autem hæc omnia per noſtros Ad-
catos & Officiales in perpetuum fir-
ter obſerventur, præſentes eaſdem
ras ſigilli noſtri munimine roboratas
ulimus in teſtimonium & eviden-
m firmiorem. Datum Wording-
gh Anno Incarnationis Dominicæ
ccc XXIV quinta feria proxima ante
m nativitatis beatæ Virginis, teſte
omino Gerardo Comite Holſatiæ, &
ormariæ illuſtri avunculo noſtro per-
lecto.*

Hæc invicta argumenta. Pene omi-
am ad annum cIↄ LX. Freſones
nitius Boreales illos tractus viſitaſſe.
rba ſunt Adami Bremenſis, qui circa
illum,

illum , quem diximus , annum floruit .

Item retulit nobis beatæ memori Pontifex Adalbertus, in diebus anteceſſoris ſui quoſdam nobiles de Friſia viros, cauſa pervagandi maris in Boream vela tetendiſſe, eo quod ab incolis eju populi dicitur, VVirrahæ fluminis dire recto curſu in aquilonem nullam terram occurrere, præter illud mare quod Libercæ dicitur. Cujus rei novitate perveſtiganda, conjurati ſodales à litor Freſonum læto celeumate ſunt progreſſi. Deinde relinquentes hinc Daniam, ind Britanniam, pervenerunt ad Orchadas. Quibus à læva dimiſſis, cum Nordmanniam in dextris haberent, longo tractu glacialem Iſland collegerunt. A qu loco maria ſulcantes in ultimum ſeptemtrionis axem, poſtquam retro ſ omnes, de quibus ſupra dictum eſt, inſulas viderunt, omnipotenti Deo & ſancto confeſſori, VVillebrado ſuam commendantes audaciam & viam, ſubito collapſi ſunt in illam tenebroſam rigentis oceani caliginem, quæ vix oculis penetrari valeret. Et ecce inſtabilis oceani Euripus, ad initia quædam fonti ſui arcana recurrens, infelices nautas jam deſperatos, imo de morte ſola cogitantes, vehementiſſimo impetu traxit ad

chaos.

os. Hanc dicunt eſſe voraginem abyſ-
illud profundum in quo fama eſt o-
nes maris recurſus, qui decreſcere vi-
tur abſorberi, & denuo revomi, quod
fluatio dici ſolet. Tunc illis ſolam
i miſericordiam implorantibus ut a-
nas eorum ſuſciperet, impetus ille re-
rentis pelagi, quaſdam ſociorum na-
abripuit, cæteras autem revomens
urſu longo ab alteris poſt terga repu-
Ita illi ab inſtanti periculo, quod o-
lis viderant opportuno Dei auxilio li-
rati, toto niſu remorum fluctus adju-
runt. At jam periculum caliginis
adentes, & provinciam frigoris, ad
andam inſulam altiſſimis in circuitu
pulis ritu oppidi munitam inſperate
pulerunt. Quam viſendorum gratia
orum aggreſſi, repererunt homines in
tris ſubterraneis meridiano tempore
titantes: præ quorum foribus infinita
cebat copia vaſorum aureorum, &
uſmodi metallorum, quæ rara morta-
bus & prætioſa putantur. Itaque ſum-
a parte gazarum quam ſublevare po-
rant, læti remiges feſtivè remeant ad
aves. Cum ſubito retro ſe venientes
ntemplati ſunt homines miræ altitu-
nis, quos noſtri Cyclopes appellant: quos
ntecedebant canes magnitudinem ſoli-
um excedentes. Quorum incurſu unus
de ſociis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

de ſociis raptus eſt, & in momento c
ram eis laniatus, reliqui vero ſuſcep
ad naves evaſerunt, gigantibus (ut ſ
rebant) pone in altum vociferando ſ
quentibus. Tali fortuna comitati Fr
ſones Bremam perveniunt, ubi Al
brando Pontifici ex ordine cuncta na
rantes Chriſto & pio confeſſori ejus VVi
lebrado reverſionis & ſalutis ſuæ hoſti
immolarunt. Satis ſuperq; ex hiſtor
hac comparet, Freſones ad aquilone
navigiis contendiſſe, Daniam, Britan
niam, Orcades, Iſlandiam, aliaque re
motiora & ignota tunc temporis loc
viſitaſſe. Sed dicat aliquis, Parum h
ad Hollandos facere, quæ de Freſoni
bus narrantur. Imo vero, quam ma
xime. Nemini enim, qui hiſtoriam il
lorum temporum vel à limine tan
tum ſalutavit, ignotum eſſe poteſt
Freſiæ nomen latius ſe olim, quam
hodie, extendiſſe. Quidquid in infe
riore hac, ſive ſecunda, ut paſſim lo
quitur Salvianus, Germania Rheno
Moſa, Schaldi Fluminibus alluebatur
Freſonum, ſive, ut nunc dicimus, Fri
ſonum nomine apud exteros audie
bat. Ita Teilam, Trajectum Rheni
Flardingam, Rhenoburgum Friſię ad
ſcribunt illius ævi ſcriptores. De Ada
mo certe, quin hoc modo Freſonum

nomen

men uſurparit, nemo dubitabit, qui
hiſtoriæ ejus Eccleſiaſticæ, caput 34,
, ut alii diſtinguunt, 35, attenderit.
enim Noordtvicum, celeberrimum
llandiæ pagũ, haud longe Lugduno
avorum diſſitum, Friſiæ diſertim
cribit. Verba ejus, ne quis dubitet,
exam. *Cum*, inquit, *modernis tem-
ibus gravis Barbarorum in omni pene
ncorum regno immanitas debaccha-
tur; contigit etiam eos divino judicio
quendam Freſiæ pagum devolvi, qui
remotis ac mari magno vicinis locis
s eſt, Nordtvvike hunc appellant.*
hil certius quam Noordtvicum, il-
n Hollandiæ, quemadmodum dixi,
um, hoc loco denotari, qui & ipſe
ipa magni illius maris, ut loquitur
amus, poſitus eſt. Adeo ut quivis
ile jam videat, non ſine cauſſa ad
llandos etiam illa à nobis deduci,
æ de Freſonibus, apud vetuſtioris
illo ævi Scriptores memorantur.
n quod ſolis Hollandis adſcribi hęc
im, ſed ut oſtendam, in partem re-
tiorum ad boreales illos tractus
vigationum, antiquis temporibus,
n vicinis gentibus Hollandos etiam
iſſe. Quod Heuterum certe, in cæ-
s valde diligentem, latere non de-
bat. Aut cum lateret, iniquum
adeo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

adeo & indignum ſocordiæ atq; ign
viæ crimen Hollandis non erat obj
ctandum. Quis credat generoſam
lam gentem, quam avita ſemper vi
tus & audacia agitavit, vicinis popu
ad remotiores orbis plagas comme
ciorum cauſſa navigantibus, domi ſ
lo ſuo & cineri affixam ſediſſe? Le
tamen argumentum illud eſſe noli
diffiteri. Nec profecto hic ad eju
modi, quæ fieri potuere, confugere n
ceſſe habemus. A partibus noſtris ſta
tabulæ publicæ, & fide dignorum Sc
ptorum Annales, ex quibus facta ſc
mus. Partim jam probavimus, nem
annis M CCC XXIV, & XCI, & proxim
celebres frequenteſque Hollandorum
vicinorumque populorum navigatio
nes in Norvegiam, Daniam, & præc
pue ejus inſulam Scaniam fuiſſe. Pr
gredior ad tempora propiora. Circ
annum M CCCC XVI Guilhelmus Be
keldius, primus Belgarum ratione
haleces ſaliendi invenit, qui mag
nominis piſcator, anno M CCCC XLV
Biervlieti, extremum diem ſuum cla
ſit. Auguſtus ille Imperator Carol
Quintus, tanti hujus inventum dic
tur feciſſe, ut anno M D LVI, Biervli
tum una cum ſorore ſua Maria, Hu
garorum Regina, adpulſus, adito
pulch

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

lchro fauſta omnia ejus manibus
erit adprecatus. Notatum in anna-
us Hollandorum, an. cIↄ cccc xvi
mas naves Halecarias (*Buyſas* vo-
at) ex Hollandia ſolviſſe, cum antea
n niſi minoribus navigiis, (quæ
bbaerts dicebantur) ad halecum-
cturam, & Halecibus non niſi
recens captis, aut fumo indura-
uterentur. Qua igitur fronte ne-
e audet Heuterus, Hollandos ad-
anno cIↄ cccc xcii halecum ca-
ram penitus ignoraſſe? Haud du-
aliud agenti hæc tam falſa, & ine-
excidere. Aut partium ſtudio oc-
tus cum Hollandiæ ignominia
drorum gloriam voluit promo-
. Quod vitium longe ab eo exu-
debet, qui rerum, quas deſcriben-
ſuſcepit, fidem profitetur. Sed vi-
ſæculi pleroſq; tranſverſos agit.
ci admodum ad hiſtoriam incor-
os animos adtulere. Aut invidia
ctorum deprimuntur, quæ magna
ſtria fuere, aut gratia eorum,
magna habentur, quæ annalibus
uidem inſeri meruere. Flandriæ
quidem detractum volo, Hol-
rum tamen gloriam, quæ apud
es in confeſſo eſt, per ejus lau-
eturpari quis ferat? Veniat in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

hanc ſcenam quoque Albertus Krant
ſius, qui qua integritate VVandalo
rum res deſcripſit, ita etiam ad anni
clɔ cccc xxii magnis vaſtiſque Hol
landorum navibus Mare Balticum ſul
catum fuiſſe diſertim tradit, in hiſto
ria belli, quod Lubecenſes, aliique eo
rum fœderati cum Danorum rege
geſſere. *Rex*, inquit, *Hollandinoru*
magnas naves, quæ ad anchoram ſta
bant in portubus regni (Danici) *arma*
conſtituerat & civitatum (Lubecen
& ſociarum) *claſſi opponere. Trav*
nientes urbici anchoris, velis, & funa
bus eas naves privavere, quo inuti
regi eſſent. Anno etiam clɔ cccc xi
Hollandi navium & robore & frequ
tia Mari adeo valebant, ut populi i
Orientales, qui *Ooſterlingi* in anna
bus illorum temporum vocantur, i
vidia tacti, junctis cum Hiſpanis, V
netis, & Prutenis viribus, Holla
dis bellum intulerint, navigatio
eorum intra anguſtiores limites co
ſtringere conati. Primo acerrimi illi
belli impetu nonnihil detrimenti
Hollandorum accepere. Philippus Bu
gundus, Hollandiæ Zelandiæque C
mes, in pacem magis, quam bellu
pronus (unde & Boni accepit cog
mentum) nihil eorum prætermi

q

quæ conciliandis animis facere judi-
cabat. Stato die Vandalorum & Hol-
landorum legati in unum cõvenere,
de pace inſtauranda acturi. Sed vero
nihil effectum, dum utrique & cauſſæ
ſuæ æquitatem, & graviſſima, quæ ac-
ceperant, damna prætulere. Quamob-
rem de bello majore utrinque vi ge-
rendo cœptum eſt cogitari. Hollandi,
natus ad navales pugnas populus, e-
structa numeroſa claſſe, quidquid ho-
stium obvenerat deprædari, magnum
is terrorem incuſſere. Ita etiam cum
Venetis, Hiſpanis, cæteriſque actum,
qui in exitium Batavorum cum Van-
dalis juraverant. Prima expeditione
viginti hoſtium naves Hollandi debel-
lavere. Venetorum etiam claſſis, exo-
ticarum mercium dives, virtuti eo-
rum ſuccubuit, quæ primo direpta,
ex flammis eſt devota. Sic ut maris
principatum Hollandi tunc temporis
tenere viderentur. Prodidere An-
nales, eos in malo ſcopas pro ſigno
ſuſtuliſſe, tanquam mare, velut Au-
giæ ſtabulum, à pyratis, eorumque
…nis expurgaturi. Triennium to-
…hoc tam acre bellum abſumpſe-
…cum Vandali, virtutem Batavo-
rum per clades ſuas experti, ſuſtinen-
dæque eorum viribus impares, duo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

decennii inducias pepigere, Dani, &
Pruteni æternam pacem firmavere.
Litteras etiam, ut notat Clariſſimus,
Doctiſſimuſque Pontanus, cognatus
& amicus noſter lib. x. rerum Dani-
carum, anno milleſimo, & ſupra qua-
dringenteſimum quadrageſimo ſepti-
mo Chriſtophorus ejus nominis ter-
tius Daniæ Rex, non unas evulgari
curavit, quibus populorum vicino-
rum immunitates ac privilegia voluit
aſſerta. In his Hollandiæ Zelandiæque,
Friſięque incolis, qui Balthicum mare,
haſq; Boreæ oras navigationibus, ſuis-
que commerciis adirent, libere ire, ac
redire, ſuaque exercere negotia, ac o-
mnibus, quas à majoribus ipſius acce-
piſſent, pręrogativis ac privilegiis, uti,
frui, idque ob merita, quibus iidem in-
digenæ atque incolæ ſibi jam dicta re-
gna ſæpenumero devinxiſſent, inque
poſterum ſuis officiis demereri, ac ſib
devincire poſſent, clementer conceſ
ſit. Hi Codicilli ſignati Hafniæ die
Beati Clementis, qui fuit xxv Novem
bris. Quo eodem quoque die ſignatæ
& aliæ Chriſtophori item Regis litte
ræ, quibus ſibi nomine dictarum re
gionum Hollandiæ, Zelandiæ, atqu
Friſiæ adnumeratam profitetur ſum
mam quinque millium florenorum.
Rhene

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Rhenenſium, quos ſibi vi certi contractus eædem provinciæ debebant. Eaſque, ut & mercatores earundem ditionum omnes hac parte ſuo & poſterorum ſuorum nomine eſſe ſolutos & liberos pronunciat. Quin & inter eaſdem haſce provincias, ac Boreæ regna, Regemque Chriſtophorum hæſiſſe controverſum tum quiddam codicilli alii dati circa idem fere tempus indicare videntur, ob tractatum, qui tam ante quidem utrimque pactus, ſed minus ſervatus exiſtimabatur. Hinc naves aliquot tam Hollandorum, quam Zelandorum, & Friſiorum, ex peculiari regis decreto Hafniæ circa feſtum Iacobi detentæ. Ac mox miſſi componẽdi hujus negotii ergo à Duce Burgundiæ, Philippo Bono, delegati, qui Hafniæ cum regis viciſſim delegatis rem propius inſpicerent. Qui & eo eandem litem deduxerunt, ut, rege ... cato, triennium inſuper negotiatoribus concederetur, intra quod ſinguli, qui ſe aliqua affectos injuria querentur; jus ſuum perſequi integrum ... nqueretur. Et Danis quidem, Suecis, ac Norvegiis Hagæ-Comitis in Hollandiæ Curia, & Hollandis viciſſim, Zelandis, ac Friſiis Hafniæ, ſi penes Danos culpa hæreret. Huic con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ventui ex parte Hollandorum inter-
fuere Samſon, quem & Simonem alii
appellant, Lalaing, Dominus de Op-
perboys, Arnoldus à Gent, Dominus
in Gaſenborch; Iohannes Heyneus;
Iohannes Roſa, & Gerardus Nordt-
vvich. Quo altius vela hujus diſſerta-
tionis expando, eo minus Heutero
poſſum credere, qui in tanta rerum
& auctorum luce adhuc voluit cæcu-
tire. Voluit, dixi, quia vix aliter huic
homini poſſum perſuadere, quam in-
vidiam Heutero ad hæc dicenda faces
ſubdidiſſe. Neminem ſane futurū ar-
bitror, qui hic mihi fidem non habe-
bit. Illos excipio, & rideo, qui rerum
veritatem non in Democriti, quod
ajunt, puteo, ſed in animo ſuo repoſi-
tam arbitrantur, &, præpoſtero quo
dam impetu, non credunt, niſi quod
volunt. Quod hominum genus, cuju
ætas noſtra admodum eſt fœcunda
pervicaciæ ſuæ relinquentes, melior
judicia ab illis exſpectamus, qui ne
amore, nec odio occæcati, veri inda
gatores animos cum integritate qua
dam ad hæc dijudicanda poſſunt con
ferre. Quarum ingenio confiſus, te
lam hanc porro detexam, è qu
nec Heuterus, nec qui hac in parte i
ejus ſententiam abiere, unquam ſe
poteru

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

poterunt expedire. Quomodo anno
CIƆ CCCC XCII Hollandi Zelandique
Norvegiæ oram, ex auditu tantum
cognoverunt, cum pręter alia huc ſpectantia, quæ jam recenſuimus, anno
IƆ CCCC XLV Zericzeenſibus in Zelandia poſitis poteſtatem commercia
in Norvegia exercendi, Chriſtophorus Danorum Rex his litteris indulſerit; quas ab Ampliſſimo Clariſſimo Adriano Hoffero tranſmiſſas, Ioannes Iſacius Pontanus, Danicæ ſuæ
hiſtoriæ inſeruit.

Nos Chriſtophorus, Dei gratia, Daniæ, Sueciæ, Norvagiæ, Vandalorum, Gothorumque Rex, Palatinus Rheni, Dux Bavariæ, conſtare omnibus volumus has lecturis, & maxime regni noſtri Norvagiæ dilectis fidelibus præfectis, Iudicibus, Conſulibus ac Senatoribus, aliiſque civitatis noſtræ Bergenſis incolis atque indigenis, indulſiſſe nos civibus ac civitati Ziriczeenſi, quæ eſt in Comitatu Zelandiæ, liberè ac tuto intra regnum noſtrum prædictum Norvagiæ, exceptis Iſlandia aliiſque invicem interdictis prohibitis, negotia ſua commerciaque exercere, ſolutis quæ pro more debentur oneribus ac vectigalibus. Quapropter mandamus ac imperamus prædictis

*dictis noſtris judicibus præfectis, cæteriſ-
que, ut pranominatos cives oppidi Zirc-
Zeenſis intra regnum noſtrum Norva-
giæ negotiantes, provehant ac promo-
veant, eiſque commodent ac eſſe adju-
mento velint, nec ipſis ullo modo mole-
ſtiam exhibere quenquam permittant
niſi regiam noſtram incurrere inclemen-
tiam cupiant, idque quamdiu hac no-
ſtra fruentur gratia. Datum in arc
noſtra Hafnienſi anno Domini 1445.*

Navigationes iſtæ in Norvegia
halecum præcipue, & lignorum, quo-
rum regio illa eſt feraciſſima, cau
inſtitutæ. Circa idem fere tempu
factum in Zelandia, quod, quia pr
pius huc ſpectat, neutiquam ſilenti
involvendum. Auctorem habeo Fra
ciſcum Haræum in Ducum ſeu Prin
cipum Brabantiæ Annalibus, ubi r
Philippi Boni perſequitur, anno c I
CCCCLXV, cum in gratiam Pont
ficis Romani, Philippus claſſem a
verſus Turcas in Belgio pararet, ap
Zelandos duodecim validiſſimas t
remes, multaſque onerarias inſtruct
fuiſſe, quibus decem millia lectoru
militum imponebantur. Prçerant il
Antonius ac Balduinus, Philippi fi
ſed nothi. Sic in Fretum Herculeu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ipſam Africam Zelandorum na-
perrupere. Quid ais Heutere, Hol-
ndos Zelandoſque imbelles, finiti-
s tantum Friſiæ, Saxoniæque oras,
annum cIↃ cccc xcii legere aſ-
tos, remotiores navigationes igno-
ſſe? Si certa illa ſunt, quæ jam narra-
mus, quam longe à vero abiiſti?
rta autem noſtra eſſe nemo, ſcio,
gabit, niſi qui publicarum tabula-
m fidem, & unanimem Hiſtoricorũ
nſenſum in dubium ſtatuit vocare.
deamus hic, ſi placet, elegias ano-
mi illius Poëtaſtri, qui circa annum
Ↄ cccc L floruit, & præcipuas
llandiæ urbes verſibus celebravit.
rſus quidem ſunt delicatis auribus
digni, ab hoc loco tamen & inſtitu-
non alieni, quia commercia & na-
gationes, quibus Hollandi tunc tem-
ris floruere, liquido ob oculos po-
nt. In Elogio Vrbis Dordracenæ ita
quit,

Congrua vendenti es varias res &
ementi,
Non longe ſalſis namque jaces ab
aquis,
Ad te mille rates veniunt, variis
onerata
Mercibus, innumeris rebus, &
ingenuis.

Vbi Amſtelodami meminit, ſic eam alloquitur;

Oppida mercando ſuperare propinqua videris,
Vnde tibi gaſæ copia multa fluit:
Eſt maris ingenuus portus tibi, namque feruntur
In te diverſis quo bona multa locis.

Satis argumentorum pro rei veritate jam impendi, quam nemo jam non videt. Erraſſe ſe, ſi superviveret, ne quidem Heuterus ipſe negaret. Mearum partium eſſe putavi, pro ejus gentis gloria decertare, cujus commercia unus orbis non capit.

FINIS.

TRACTA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

TRACTATVS

ACIS, MVTVI

COMMERCII,

SIVE

NTERCVRSVS NA-
VIGATIONVM.

firmatus Londini anno cIↄ cccc xcv,
*ter Henricum Septimum Angliæ
regem, & Philippum Archi-
ducem Auſtriæ, Burgun-
diæ, &c.*

Ex Bibliotheca
ARCI ZUERII BOXHORNII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

TRACTATVS ACIS ET MVTVI COMMERCII,

Sive

TERCVRSVS MERCIVM,

Concluſus Londini Anno 1495, die Februarii XXIV.

INTER

ricum ſeptimum, Regem Angliæ, Philippum Archiducem Auſtriæ, Ducem Burgundiæ, &c.

OMNIBVS & ſingulis præſentes literas viſuris, audituris & inſpecturis, Reverendus in Chriſto Pater, & Dominus, Dominus Ri-rdus Duvelmenſis Epiſcopus, Cu-s privati Sigilli magni Illuſtriſſimi gis Angliæ, Iohann. VVelles, Vice-mes de VVelles, Iohannes Kendal, or domus S. Iohan. Ieruſalem in glia, VVilhelmus VVarham legum ctor, Magiſter ac Cuſtos Rotulo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

rum Cancellar. domini Regis, Chriſto-
phorus Vrſvvick Archidiaconus R
chemond, & Iohannes Rijſley, Miles
Ambaſſiatores, Procuratores, & Com
miſſarii, in hac parte Sereniſſimi a
metuendiſſimi domini noſtri ſuprem
Henrici, Dei gratia, Regis Angliæ &
Franciæ, Domini Hiberniæ Sabitten
Notum facimus, quod cum potior
mortalibus dona ac ſuperis tradi ne
queant, quam bona pacis, & longo re
rum uſu ac ratione ſemper cognitum
ſit, pacem eſſe ſummum illud præci
puum munus, quod humano gener
conducere queat: Satiſq; compertum
ſit, quod calamitates & ærumnæ paſ
ſim è bello exoriuntur; quod vero cō
moda, pax certa & ſtabilis undiqu
contulerit: Idcirco nos, quantum fru
ctus & utilitatis Regni Angliæ, & ter
rarum ac provinciarum domini Ar
chiducis Auſtriæ, Incolis & ſubditis; e
pace & amicitia, ante hac inter ipſo
Principes Prædictos, inito & cōtracto
accreverit, plene cognoſcētes, nos pr
prædicto Sereniſſimo Principe noſtro
Angliæ Rege antedicto, ſuiq; Hærede
& Succeſſores, atque ejus nomine, &
eorum auctoritate nobis ab eodēReg
noſtro per literas ſuas patentes com
miſſa, quarum Tenor inferius ſequitur

Com

UM Nobili Viro Dom. Philippo,
Domino de Bevres, locum tenente
bernatore & Capitaneo generali Ar-
ſiæ & Admirallo, Domino Paulo de
nſt. Domino de Vermiſſellii, Præſide
ndriæ, Roberto de Mellum, Domino
Ronny, Camerario, Daniele de Prat,
mino de Mervved Camerario, &
eriore Ballio Flandriæ, Iohanne de
tavilla, Thoma Portunar. Conciliario
Magiſtro, Florentio Hauvel Secreta-
ordinar. Ambaſſator. Procurator.
tis & Nunciis, ac infra ſcripta, per
us Domini Archiducis literas patentes
utatis, quarum etiam Tenor inferius
itur, convenimus, contraximus, &
cluſimus; & per præſentes conveni-
, contrahimus, & cõcludimus omnes,
ſingulos pacis, amicitiarum, Mer-
m Intercurſus, & Mercatorum com-
nicationes, ſequentes articulos.

COPIA.

CAPITVLVM I.

Vera & integra Pax.

primis Conventum, concorda-
um, & concluſum eſt: Quod ab
die. ſit bona, ſincera, vera & in-
ra, perfecta & firma amicitia, liga
confe-

confederatio, Pax & unio, per terram
mare, & aquas dulces, futuris tempo
ribus perpetuo duratura, inter dicto
Dominos Regem & Archiducem, eo
rumque ſucceſſores & hæredes, Re
gna, patrias & Dominia, terras, Vaſ
ſallos & ſubditos quoſcunque præſen
tes & futuros, tam Clericos quam Se
culares, cujuſcunque gradus ſeu Con
ditionis exiſtant, etiamſi Archiepiſco
pali, Ducali, vel minori dignitatum
ſtatu aut gradu præfulgeant. Ita quod
prædicti Vaſſalli & ſubditi hinc inde
ubique locorum ſibi invicem favere
ſeſeque mutuis officiis proſequi, & ho
neſta affectione pertractare teneantur
poßintque tam per terram, quam per
Mare & aquas dulces, ad dicta Regna
patrias, dominia & terras, Civitates, Op
pida & Villas, munitas & non munitas
firmatas aut non firmatas, portus &
diſtrictus quoſcunque, & eorum quod
libet, hinc inde tute, libere, & ſecure
accedere, intrare, & in eiſdem quam
diu voluerint commorari & converſa
ri, ac ibidem Victualia, & alia eis ne
ceſſaria quæcunque, ſine quacunque
contradictione, emere & vendere: Ne
non ab ejuſdem Regnis, patriis, dominiis
terris, Civitatibus, Oppidis, Villis, por
tubus & diſtrictibus, & eorum quod
libet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

et toties quoties eis libuerit ac par-
proprias vel alienas quaſcunq; cum
conductis aut accommodatis navi-
, plauſtris, vehiculis, equis arma-
is, mercimoniis, ſarcinulis, bonis
ebus quibuſcunque, *ire, recedere,*
emitti, quemadmodum propriis in
riis, hac omnia eis facere licet, &
t proprii ſubditi locorum & patria-
illarum facere poſſint. Ita quod
lo ſalvo conductu, aut licentia ge-
ali vel ſpeciali indigeant; nec in
uo locorum prædictorum ſalvum
ductum vel licentiam petere te-
neur.

CAPITVLVM II.

Nihil attentabitur contra hanc pacem.

tem, conventum, concordatum,
conclusum eſt: Quod neuter di-
rum Principum, nulluſque Hære-
n aut Succeſſorum ſuorum; con-
alium, ejuſve Hæredes aut Succeſ-
s, quicquam aget, faciet, tractabit
attentabit, quocunque in loco, ſive
erra, ſive in Mari, portubus, vel
is dulcibus, occaſione quacunque,
iumque præſtabit auxilium, con-
um, favorem vel aſſenſum, quod
alium vel alios quoſcunq; aliquid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ſiat, agatur tractetur vel attentetur i
injuriam vel damnum, alterius ejuſ
Hæredum aut Succeſſorũ: Sed quibu
que (ſicut pręmittitur) contra aliun
intra Regnum, patrias, dominia, a
terras ſuas prædictas, aliquid agent
bus tractantibus vel attentantibus e
preſſe & cum effectu contradicet, r
nitetur, & impedimentum realit
præſtabit.

CAPIT. III.

Non invaduntur hoſtes, ſed auxiliu rogatus Princeps præſtabit.

Item, conventum eſt ut ſupra: Qu
neuter, imo nulla partium prædicta
rum, præſtabit auxilium, conſiliu
vel favorem notoriis hoſtibus vel in
micis alterius partis, tam per mar
terram, vel aquas dulces, infeſtare v
invadere volentibus: ſed bona fide,
mutuis auxiliis militaribus gentiun
armatorum, expenſis tamen opem i
terpellantis quoties opus fuerit adj
vabunt, in quorum auxiliorum pr
ſtatione quoad numerum attinet a
matorum, habenda erit facultatis r
tio illius partis, quę ad ferendam ope
rogabitur ſeu interpellabitur, ut ſci
cet ad non plus teneatur, quam tu
co

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

mmode facere poterit conſiderata
poris & locorum opportunitate,
tatu rerum ſuarum.

CAPIT. IV.

Rebelles non recipiendi.

em, conventum eſt ut ſupra: Quod
tra partium prædictarum Rebel-
vel Rebelles, profugum vel profu-
alterius partis, in ejus Regna, pa-
s, dominia, terras, portus aut di-
ctus, aut eorum aliquem recipiet;
eis, aut eorum alicui, in eiſdem,
um vel aliquo aut alio quocunque
o, etiam extra eorũ Regna, patrias,
minia, terras, portus aut diſtrictus,
ilium, conſilium, hoſpitium, gen-
armorum, naves, pecunias, vel
tualia præſtabit ac miniſtrabit, nec
lio aut aliis quibuſcunque in ejus
na, patrias, dominia, terras, por-
aut diſtrictus recipi; nec eis, aut
um alicui, in eiſdem auxilium, con-
m, favorem, hoſpitium, gentes
orum, naves, pecunias, ac Victua-
dari, præſtari, miniſtrari, & con-
permittet, ſed expreſsè & cum ef-
u contradicet, obſtabit, & impedi-
ntum realiter præſtabit.

CAPIT. V.

Rebelles per literas renuncias amo-vendi & proſcribentur.

Item, conventum, concluſum eſt, & [...]
Quod ſi altera partium prædictaru[...]
aliquem vel aliquos, ſuum vel ſu[...]
fuiſſe, & eſſe Rebellem vel Rebelle[...]
profugum vel profugos, & in ſua R[...]
gna, patrias, dominia, terras, port[...]
vel diſtrictus, aut eorum aliquem r[...]
ceptum eſſe, vel receptos, aut ibide[...]
latitare, aut ſe tenere, per litter[...]
ſuas alteri ſignificaverit & declarav[...]
rit: tunc pars illa quæ hujuſmodi lit[...]
ras receperit, vel cui taliter ſignifica[...]
tum aut declaratum fuerit, hujuſm[...]
di Rebellem vel Rebelles, profugu[...]
vel profugos, intra menſem à die ſ[...]
gnificationis præcedente, proximo, [...]
continue numerandi tenebitur dict[...]
Rebelli vel Rebellibus, profugo v[...]
profugis, præcipere & mandare; v[...]
præcipi & mandari facere, ut extra ſ[...]
Regna, dominia, patrias & terras, [...]
eorum quodlibet recedat & exeat, r[...]
cedant & exeant, & ſi intra quindec[...]
mā diem à die hujuſmodi pręcepti n[...]
receſſerit & exierit, tenebitur illum [...]
ſtos illico proſcribere & bannire ſu[...]

pœn[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

œna capitali, & talem proſcriptio-
em ſiveBannum contemnentem vel
ontemnentes eadem pœna effectua-
ter puniet, ſeu puniri faciet.

CAPIT. VI.

Quod Rebelles non recipiantur in aliquo Territorio.

Item, præfati Oratores, Commiſ-
ſarii, Procuratores & legati dicti Do-
mini Archiducis,& pro eodem Archi-
duce, ac ejus nomine: hæredumque
& ſucceſſorum ſuorum Oratoribus,
Commiſſariis, Procuratoribus & Le-
gatis dicti Illuſtriſſimi Regis Angliæ,
& pro eodem Rege & nomine, ejuſ-
que hæredum & ſucceſſorum ſuorum
ſtipulantibus, palam & expreſsè pro-
miſerunt: quod nullus Rebellis præ-
dicti Illuſtriſſimi Regis Angliæ, ejuſque
hæredum & ſucceſſorum,in aliqua ca-
ſtra, oppida, villas, portus, diſtrictus,
vel alia loca,quę Illuſtriſſima Domina
Margareta, Illuſtriſſimi Domini Ca-
roli Ducis defuncti,relictat,aliqua per-
ſona cujuſcunq; ſtatus aut dignitatis
exiſtat, infra patrias, Dominia & ter-
ras dicti Domini Archiducis,jure Do-
talitio, vel alio Titulo quocunque,ha-
bet, tenet ſeu poſſidet, aut in aliquod

de cætero recipietur. nec per eam, aut per aliam quamcunque perſonam, recipi permittetur aut tolerabitur: nec alicui hujuſmodi Rebelli in locis prædictis, aut aliis quibuſcunque in navibus, gentibus armorum, pecuniis, victualibus, aut alio quocunque modo consilium, favorem, aut auxilium per ipſam Dominam Margaretam, vel aliam quamcunque perſonam, de cætero dari aut præſtari permittet aut tolerabit, ſed eam aut aliam quamcunque perſonam hoc facere palam & expreſsè prohibebit & impediet.

Et ſi contra hujuſmodi conventionem dicta Domina Margareta, aliæ perſonæ quęcunque præfato Domino Archiduci ſubditæ, aliquid attentaverit, vel attentari fecerit: Quod tunc præfatus Dominus Archidux, tam dictam Dominam Margaretam, quam alios ſic attentantes, omnibus & ſingulis, quæ jure Dotis, aut alio Titulo quocunque in Caſtris, Villis, Oppidis & aliis locis prædictis, ſe habere, tenere, aut poſſidere prætendet, aut prętendent, poſteaquam eum aut eos aliquid contra hujuſmodi Conventionem attentaſſe conſtiterit, realiter & cum effectu perpetuo privabit, & privari faciet. Et Regis Commiſſarii, Pro-

cura-

ratores deputati Illuſtriſſimi Regis
ngliæ, pro eodem Domino Rege &
us nomine, ac hæredum & ſucceſſo-
um ſuorum Oratoribus, Commiſſa-
s, Procuratoribus & Legatis Illu-
iſſimi Domini Archiducis, pro eo-
m dicto Archiduce, & ejus nomine,
c non hęredam & ſucceſſorum ſuo-
m ſtipulantibus, palam & expreſsè
omiſerunt: Quod nullus Rebellis
æfati Domini Archiducis, ejuſve hę-
dum aut ſucceſſorum, in aliqua Ca-
a, Oppida, Villas portus, diſtrictus,
l alia loca, quę ſubditi prælibati Do-
ini Regis cujuscunque ſtatus aut di-
itatis fuerit, infra Regna, patrias &
ominia ſua, quocunque Titulo te-
nt, habent, aut poſſident, aut in po-
rum habere, tenere, aut poſſidere
ntinget, aut in eorum aliquid de
tero recipietur, nec per eos aut eo-
m aliquem recipi permittetur aut
lerabitur: Nec alicui hujuſmodi Re-
lli in Navibus, gentibus, armorum,
cuniis, victualibus, aut alio quocun-
e modo, conſilium, auxilium vel fa-
rem per ipſos ſubditos aut eorum
iquē, dari aut pręſtari permittet aut
lerabit, ſed ipſos & ſingulos quoſ-
nque facere palam & expreſsè pro-
bebit & impediet. Et ſi contra hujuſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

modi Conventionem ſubditi Illuſtriſſimi Regis Angliæ aut eorum aliquis aliquid attentaverit, vel attentari fecerit: Quod tunc præfatus Dominus Rex, omnes & ſingulos ſic attentantes, omnibus & ſingulis, quæ quocunque Titulo in Caſtris, Oppidis & Villis, & aliis locis prædictis, ſe habere, tenere, aut poſſidere prætendant, illum, illoſve ipſius ſubditos, contra hujuſmodi Conventionem attentaſſe conſtiterit, Realiter & cum effectu, perpetuo privabit, & privari faciet.

CAPIT. VII.

In omni confœderatione cum aliis Principibus reſervatio, ſi voluerint.

Item, Conventum eſt ut ſupra: Quod dictus Illuſtriſſimus Dominus Rex Angliæ ſuique hæredes & ſucceſſores, in quibuſcunque confœderationibus & amicitiis cum quovis Principe, Vniverſitate, communitate, ſocietate, aut aliqua alia perſona deinceps contrahendis, dictum Dominum Archiducem, ſuoſque hæredes, & ſucceſſores, reſervabunt & comprehendent, ſi reſervari & comprehendi voluerint: Et pari modo idem Sereniſſimus Dominus

minus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

mus Archidux, ejuſque hæredes & ſucceſſores, in quibuſcunque ſuis confœderationibus & amicitiis cum quovis Principe, univerſitate, communitate, ſocietate, aut alia qualibet perſona deinceps contrahendis, præfatum Illuſtriſſimum Regem Angliæ, ejuſque hæredes & ſucceſſores, reſervabunt & comprehendent, ſi reſervari & comprehendi voluerint.

CAPIT. VIII.

Amici & confœderati utriuſque partis comprehenduntur in hoc fœdere.

Item, Quod ipſi præſenti Tractatu pacis & amicitiarum comprehendantur alligati, amici & confœderati utriuſque partis, illi, & videlicet qui in literis confirmatoriis hujus præſentis Tractatus per ipſos Principes denominabuntur, ſi comprehendi voluerint.

CAPIT. IX.

Licet attentatum ſit contra, tamen fœdus durabit.

Item, Conventum eſt ut ſupra: quod ſi durantibus Pace & amicitiis præfatis, aliquid contra vires & effectus eorundem, per terram, Mare &

aquas dulces, per aliquem ipſorum Principum eorumve hæredum & ſucceſſorum, vel eorundem Vaſſallos, ſubditos, alligatos, aut eorum alligatorum hæredes ſeu ſucceſſores, in his amicitiis comprehenſione ſubditos vel Vaſſallos fuerit attentatum, actum & geſtum, nihilominus hæc pax & amicitia in ſuis viribus & effectu permanebunt, & pro ipſis attentatis ſolummodo punientur ipſi attentantes & damnificantes, & non alii.

CAPIT. X.

Item, Conventum eſt ut ſupra: Quod omnes Mercatores, tam Regni Angliç, Dominii Hiberniç Villç & Marſchalliæ, Caliſiæ, &c. quam etiam Mercatores terrarum & patriarum, Brabantiæ, Flandriæ, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Villç & terrç Mechliniæ, & aliarum patriarum & dominiorum Domini Archiducis prædicti, tam Mercatores *Lanarum, Coriorum, Victualium, quam aliarum Mercantiarum quarumcunque nec non eorum factores familiares, negotiorum geſtores & miniſtri, poterunt deinceps per terram pedeſtres aut equeſtres, aut alio modo quocunque, armati vel non armati* (dummodo armati ſimul incedentes

tes quadragenarium numerũ non
:dant) *cum & ſine Bonis & Mer-
tiis ſecure & libere ire & venire,
icemque communicare, & mercari,
re & vendere, ac Commercium fa-
& habere, tam de mercantiis La-
um, Coriorum, Victualium, armo-
, equorum, jocalium, quam aliis qui-
cunque, ipſaque ducere & reducere,
duci & reduci facere, ad eorum li-
um & voluntatem*, de Caleſia &
rchia ejuſdem, ac aliis quibuſcun-
: partibus Regni Angliæ & Domi-
Hiberniæ in Brabantiam, Flan-
am, Hannoniam, Hollandiam, Ze-
diam, Mechliniam, ac alia domi-
præfati Archiducis: Et è contra de
bantia, Flandria, Hollandia, Ze-
dia, & Mechlinia, ac dominiis pręs-
Archiducis in Villam & Marchiam
eſiam, & alias quaſcunque partes
gni Angliæ & dominii Hiberniæ,
*que aliquo impedimento aut prohi-
ione quacunque in contrarium, &
que eo quod propterea aliquam mul-
m vel pœnam incurrant*, ſeu quod
dominos patriarum terrarum &
miniorum prædictorum hinc inde
argui, accuſari, puniri vel mulctari
*tutis & ordinationibus locorum in o-
ibus ſemper ſalvis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

CAPIT. XI.

Liber mercatus in locis ubi telonia ſolvuntur.

Item, Conventum eſt ut ſupra Quod omnes Mercatores Regni Angliæ, Dominii Hiberniæ, Villæ & Marchiæ, Caliſiæ, &c. tam Mercatores Lanarum, Coriorum, Victualium, armorum, equorum, jocalium, quam aliarum Mercantiarum quarumcunque nec non eorum factores, familiares negotiorum geſtores & miniſtri, nautæ, Magiſtri navium, & Marinarii, poterunt navigare, ire, tranſire, & redire per Mare & aquas dulces, eundo & redeundo converſari, eſſe, & morari ſecurè & liberè in patriis, dominiis, & terris præfati domini Archiducis, & etiam in portubus & littoribus patriarum, terrarum, & dominiorum prædictorum, per ipſum dominum Archiducem auctoritatis, in Villis videlicet ubi Cuſtumarii & alii Officiarii Archiducales ſunt ordinati, ad vacandum & attendendum pro & ſuper introitu & exitu Navium, Mercatorum & Mercantiarum, & non alibi, nec in aliis locis cum eorum bonis, Mercantiis & navibus prædictis quibuſcunque.

cui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

n Mercatoribus patriarum, terra-
n & dominiorum præfati domini
hiducis, ſeu eorum factoribus, fa-
iaribus & Negotiorum geſtoribus
Miniſtris: nec non cum omnibus
s Mercatoribus, cujuſcunque Na-
nis exiſtant & eorum Factoribus,
iliaribus, negotiorum geſtoribus
Miniſtris de quibuſcunque Mercan-
tam Victualium, quam aliis, liberè
rcari, emere, habere & vendere, ac
rcantias facere: poteruntque ad, &
prædictos portus & littora patria-
n, terrarum & dominiorum præ-
i domini Archiducis, *tam eorum pro-*
a bona, quam aliena ducere, vel duci
ere, & ab ipſis portubus ſeu littor-
us quotieſcunque, quandocunque
quocunque voluerint, ſecurè rece-
re & redire, cum eorum bonis, Mer-
ntiis & Navibus prædictis quibuſ-
nque. Et pari modo Mercatores pa-
arum, terrarum & dominiorũ præ-
i domini Archiducis, tam *Lana-*
m, Coriorum, Victualium, & aliarum
ercantiarum quarumcunq; nec non
rum Factores, familiares, negotio-
m geſtores & Miniſtri, Nautæ, Ma-
tri navium & marinarii, poterunt
cetero ſecurè & liberè navigare,
, tranſire & redire Mare & aquas
dulces,

dulces, & eundo & redeundo conver
ſari, eſſe, & morari in dictis Regn
Angliæ & Hiberniæ dominio, Villa &
Marchia, Caleſia, &c. in portubus &
littoribus ipſorum per præfatum Do
minum Regem Angliæ auctoriſatis, i
Villis videlicet, *Vbi Cuſtumarii & ali*
Officiarii Regii ſunt ordinati, ad va
candum & attendendum pro & ſupe
introitu & exitu Navium, Mercato
rum & Mercantiarum & non alibi
cum eorum bonis. Mercantiis & Na
vibus prædictis quibuſcunque, & cum
Mercatoribus Angliæ, Hiberniæ, Cale
ſiæ & Marchię ejuſdem, ſeu eorum fa
ctoribus, familiaribus negotiorum ge
ſtoribus & Miniſtris de quibuſcunqu
Mercantiis, tam Victualium quã aliis
liberè mercari, emere & vendere, a
Mercantias facere, poteruntque ad &
in prædictos portus Angliæ, Hiberniæ
& Caleſiæ, *tam eorum bona propria*
quam etiam aliena ducere, vel duci fa
cere, & ab ipſis portubus, ſeu littori
bus, quotieſcunque, quandocunque &
quocunque voluerint, liberè & ſecure
recedere & redire, cum eorum bonis
Mercantiis & Navibus, abſque eo quod
ipſi propterea per Dominos Regno
rum, dominiorum patriarum & ter
rarum prædictarum, ſeu eorum Offi
ciarios

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ios, quovis pacto redargui, vel ali-
pœna mulctari poſſunt: Seu quod
eoſdẽ ipſis mercatoribus aliquod
mnum, præjudicium , vel impedi·
ntum fieri aut inferri poſſit, per
m facti occaſione guerrę vel deprę-
dionis, aut attentatorum factorum
fiendorum, vel alio modo ex cauſa
cunque, ſolvendo tamen quantum
inet ad mercatores utriuſque partis
tium prædictarum pro rebus, bo-
& mercantiis ſuis, jura & telonia,
e ante 50 annos proxime elapſos,
uta ſolita, & conſueta fuerunt,
non alia. Et nihilominus potuerunt
ſq; partis Principes in Dominiis
s, quo ad ſubditos ſuos, talia jura &
onia quę voluerit, de novo inſtitue-
poterunt etiam non obſtantibus
rdictis, cauſa neceſſitatis, victualia
alia (juſta & rationabili cauſa) pro-
bere, & defendere, ne tale genus Vi-
ualium quod eis magis videbitur ex-
dire, à dominiis extrahatur.

CAPIT. XII.

Victualia defendere cauſa neceſſitatis.

Item, Conventum eſt ut ſupra:
uod mercatores utriuſq; partis par-
tium

tium prædictarum, & eorum factores familiares, negotiorum geſtores & miniſtri, nec non magiſtri navium, marinarii & nautæ, poterunt licite ducere, portare & habere cum illis & ſuper illos in eorum navibus arma invaſiva & defenſiva, cujuſcunq; generis fuerint, ad ſe, eorum corpora, bona, mercantias & naves, ſalve & ſecure contra quoſcunque ſervandum & defendendũ tam eundo, & redeundo per mare & aquas dulces, quam morando in aliquo portu partium prædictarum, ac cum applicuerint, quotiescunque, ubicunque, quandocunque, & quacunque hora id contigerit, eorum gladios dagatios, lanceas, & cultellos ſecum uſque ad terram & per terram ad eorum hoſpitia, libere & impune deferre & portare, prius tamen quod in eorundem hoſpitiis, gladios & lanceas deponent & relinquent, quouſque ad eorum naves, redierint.

CAPIT. XIII.

Mercatoribus utriuſque Principis tutum libere habitare.

Item, Conventum eſt ut ſupra: Quod mercatores utriuſq; partis partium prædictarum, ac eorum factores familiares, negotiorum geſtores & mi-

niſtri,

ſtri, nautæ, magiſtri navium & ma-
narii tuto & ſecure morabuntur in
egnis, dominiis, terris & patriis Prin-
pum prædictorum, & eorum utriuſ-
e. Nec non in eorum portubus &
toribus cum eorum bonis, navibus
mercantiis quibuſcunque abſque eo
od ipſi vel eorũ aliquis ullum da-
num, injuriam, vel præjudicium ali-
od, aliis mercatoribus cujuſcunque
erius nationis, aut eorum factori-
s, negotiorum geſtoribus, miniſtris,
utis, magiſtris navium aut marina-
s facient, aut fieri procurent. Et
od mercatores aliarum patriarum,
tionum, eorum factores, negotio-
m geſtores, miniſtri nautæ, magiſtri
vium & marinarii, mercatoribus &
bditis alicujus Principis, Principum
edictorum, nullum damnum, inju-
m, vel præjudicium aliquod in lo-
prædictis inferant, aut inferri pro-
rent.

CAPIT. XIV.

iſcatoribus utriuſque Principis ſub-
ditis tam per Mare quam terra
liberum commeatum fore.

Item, Conventum eſt ut ſupra:
od Piſcatores utriuſque partis par-

tium prædictarum cujuſcunque Conditionis exiſtant, poterunt ubique ire, navigare, per mare ſecure piſcari, abſque aliquo impedimento, licentia, ſeu ſalvo conductu. Et ſi contingat aliquos ex Piſcatoribus unius partis, per fortunam, tempeſtatem maris, vim hoſtium aut alio modo compelli intrare in aliquē portum vel diſtrictum alterius partis. Idem pacifice & amicabiliter recipientur & tractabuntur ſolvendo in locis ubi applicabunt jura & telonia prædicta, & ab aliis portubus & locis potuerunt libere recedere, & redire cum eorum navibus & bonis, ſine impedimento vel contradictione quacunque: Dummodo tamen per ipſos Piſcatores non committatur fraus neque dolus, ſeu per eos aliis damnum minime fiat.

CAPIT. XV.

Piratæ non recipiendi.

Item, Conventum eſt ut ſupra Quod in nullis portubus aut littoribus partium prædictarum, aut eorum alterius Piratæ, aut alii, ſine auctoritate ſuorum Principum guerram ſu[...] per mare facientes, ſive Natione pa[...] tium prædictarum, aut alterius N[...]

tion[...]

tionis cujuſcunq; fuerint, aliquo modo receptabuntur, neque ipſis, aut eorum alicui, ibidem ſeu alibi, in Regnis, patriis, dominiis, & terris, Principum prædictorum, in pecuuia, armis, inſtrumentis bellicis, victualibus, aut alia re quacunque, aliquo pacto auxilium præſtabitur, nec favor quo quis quæſito colore præbebitur ſub pœna reſartionis & reſtitutionis omnium damnorum, expenſarum, & intereſſe ſubditis prædictis, aut eorum alicui, per hujuſmodi Piratas aut violentos deprædatores illatorum & fiendorũ, tam per ipſos Piratas, ſi deprehendantur, & ſolvendo ſunt, quam etiam per eorum receptatores, factores & auxiliatores. Qui quidem Piratæ & deprædatores, eorumque factores & auxiliantes, ad hæc præciſa & ſummaria cognitione cogentur tam in perſonis quam bonis, per locorum ſeu diſtrictuum Officiarios, ubi talia contigerint. De quibus damnis, expenſis & intereſſe, ſi alias probari non poterunt, ſtabitur fidei & juramento damnificatorum. Et ſi contingat hujuſmodi Piratas, deprædatores, eorum factores & auxiliantes, ſuper hujuſmodi Piratica deprædatione, favore vel auxilio ut permittitur convinci, quod

tunc hujuſmodi, Piratæ, deprędatores, eorũ fautores & auxiliatores, damna & expenſas reſtituent. Et ſi hujuſmodi reſartionem & reſtitutionem infra quatuor dies proxime & immediate ſequentes diem, quod de hujuſmodi Piratica deprędatione favore vel auxilio conjuncti fuerint, cum effectu facere recuſaverint, tunc hujuſmodi Piratæ, deprædatores, factores & auxiliatotes, ad reſtitutionem duplicium damnorum, expenſarum & intereſſe ſic damnificatis faciendis per locorum & diſtrictuum Officiarios compellantur & cogantur.

CAPIT. XVI.

Bona per Piratas capta.

Item, Conventum eſt ut ſupra: Quod ſi per aliquos Piratas, aut alios ut permittitur guerræ operam dantes, aliqua bona mercatorum vel ſubditorum unius vel alterius partium prædictarum ſuper mare capiantur, & in aliquem portum unius vel alterius partium prædictarum adducantur, non poterunt bona ſic capta & deprædata ibidem per ipſos Piratas, vel alios quoſcunque, poni ad terram, ponantur, ibidemve vendantur, vel alienétur, de ipſis

ipſis bonis, ſeu vero valore eorundem, cum damnis & intereſſe per deprædatos in ea parte ſuſtentis & habitis. De quibus, valore, damnis & intereſſe (conſtito tamen prius de ipſa prædatione) licebit per eorum juratam aſſertionem, ſi alias probari non poterit, per Officiarios locorum reſtitutio fiet, ipſis damnificatis & deprædatis: ad quas Reſtitutiones faciendas habebunt Officiarii locorum, & alii, quos Principes ipſi in Oppidis & portubus ſuis deputare voluerint. commiſſiones ſpeciales in tali caſu requiſitis, & hunc Articulum de verbo ad verbum in ſe plene continentes, quibus mediantibus prædicti Officiarii reſtitutionem hujuſmodi facere tenebuntur, ſub pœna ab eis recuperandi verum & juſtum valorem omnium ſpoliatorum & ablatorum hujuſmodi, una cum prædictis damnis & intereſſe ſic damnificatis. Fient inſuper edicto publico prohibitiones pœnales in portubus & littoribus utriuſque partis partium prædictarum, ne quiſquam, cujuſcunque nationis aut conditionis is exiſtat, talia bona per Piratas, aut alios ut præmittitur guerræ operam dantes, capta & deprædata, & ad terram poſita, vel infra portum inventa, emere, vel quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

vis alio Titulo recipere præſumat in præjudicium vel detrimentum damnificatorum, ſeu aliorum quorumcunque intereſſe habentium. Et quod Officiarii locorum, quoties caſus acciderit, ſub pœna recuperandi ab eis bona & mercimonia hujuſmodi capta, & adducta in portum aliquem partium prædictarum, pro damnis intereſſe ſtatim ipſam navem, magiſtros & marinarios ejuſdem, nec non bona & mercimonia quæcunque in eadem nave reperta, ſub tuto Arreſto & ſalva cuſtodia ponant, ſervanda ad utilitatem damnificatorum, & eorum quorum intererit: Idemque locorum Officiarii procedent ad correctionem Piratarum & delinquentium in navi repertorum ſecundum caſuum exigentiam.

CAPIT. XVII.

Cautio præſtanda pro Navibus in Mare exituris.

Item ad finem, ut Captiones Navium, perſonarum & bonorum unius partis ſuper alteram de cętero ceſſent, conventum, concordatum, & conclusum eſt, quod quandocunque aliqua Navis, cujuſcunque Indigenæ, unius vel alterius partis partium prædicta-

ictarum, exitura eſt ab aliquo portu
ve diſtrictu Principum prædictorú,
u eorum, alterius Majores & Guber-
atores Civitatis, Oppidis ſive Villæ,
uibus portus ſive diſtrictus hujuſmo-
odi adjacent, quibuſcunque nomi-
ibus, Officiis aut appellationibus ii-
em Gubernatores cenſeantur, capiant
ufficientes ſecuritates de & pro domi-
is, proprietariis poſſeſſoribus, magi-
ris Burſariis & Victuellariis navis hu-
uſmodi, ad duplum valoris navis ap-
aratus, & victualium ejuſdem: Quod
agiſter ejuſdem Navis, Capitanei,
ſarinarii, & omnes in eadem Nave
xiſtentes, cujuſcunq; ſtatus aut con-
itiones exiſtant, ſervabunt pacem er-
a quoſcunque ſubditos Principum
rædictorum, & quod nullam eis in-
uriam ſeu violentiam in terra, Mari,
luminibus, aut portu aliquo facere
el inferri præſumant. Quod ſi hujuſ-
modi ſecuritatem præſtare noluerint,
on permittent, imo impedient ex-
reſsè ipſos Mercatores & gubernato-
es navium hujuſmodi quoquo modo
xire, niſi proprietarii ſive Burſarii
juſdem navis Regalem vel Archidu-
alem licentiam reſpective ſuo ſub ſi-
illo eiſdem exhibuerint, quod licite
um ſua navi, ſine ulla cautionis præ-

 ſtatione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ſtatione exire potuerint. In quo caſu ſi ipſi ſic per Principem ſuum licentiati, ſubditos alterius Principis ſpoliaverint aut damnificaverint & ſolvendo non fuerint, tunc per eundem Principem ſic licētiantem plena ſatisfactio fiet partibus ſic damnificatis. Quoties autem ſecuritatem præmiſſam Majores & Gubernatores Civitatum, villarum & oppidorum, unius partis aut alterius exegerint, dabunt literas auctenticas ſub eorum communi ſigillo, proprietariis poſſeſſoribus magiſtris ſeu Burſariis illius navis, ſic aſſecurate teſtificantes ipſius ſecuritatis præſtationem, ad finem, ut ipſarum literarum vigore navis hujuſmodi, alios, ad quos forſitan applicabit portus, abſque nova ſecuritatis prçſtatione libere exire valet.

CAPIT. XVIII.

Pecunia pro victualibus acceptis numeranda.

Item, Quæ Naves mare frequentantes tenentur altera alteri ſuccurrere de Victualibus ad navem neceſſariis, quod tamen minime facere tenentur, niſi pro juſto pretio. Conventum, concordatum, & concluſum eſt, quod

uod de cætero tenebuntur illi, qui
ctualia aut alia neceſſaria ab aliqua
avi ceperint, pretium ipſorum aut
præſentiarum aut poſtmodum, ubi
littus applicaverint, perſolvere.

CAPIT. XIX.

Si Navis ab extraneo capta fuerit in portu Principis.

Item, Conventum eſt ut ſupra:
uod ſi aliquæ Naves per aliquem
on ſubditum Principibus prædictis
ptę fuerint in portu aliquo aut Fran-
iſiis alicujus Principum prædictorũ,
nebitur ille Princeps. in cujus portu
t Franchiſiis navis illa capta fuerit
na cum altero Principe pro reſtitu-
one dictæ Navis proſequi ſumptibus
men & expenſis damnificatę partis.

CAPIT. XX.

Non impedient venientes ab Oriente.

Item, Conventum eſt ut ſupra:
uod nullum præbebitur impedimé-
um, per unam partem vel alteram,
enientibus de partibus Orientalibus,
eutri parti inimicis, cum vaſis vel
avibus quibuſcunq; oneratis victua-

libus, mercantiis, vel aliis bonis, verſus Regna, patrias, dominia, aut terra unius vel alterius Principum prædictorum.

CAPIT. XXI.

Si Naves tempeſtate aut vi delata fuerint in portum.

Item, Conventum eſt ut ſupra Quod quotieſcunque contigerit, quod aliquæ Naves, quæcunque fuerint, ſive unius vel alterius partium prædictarum, per tempeſtatem maris, hoſtium vel aliam cauſam, compellantur in aliquem portum unius partis vel alterius applicare vel intrare. Naves illius partis quibus talia contigerint, cum Mercatoribus, & Nautis ſeu Marinariis, aut aliis perſonis quibuſcunque non probabiliter ſuſpectis, id ipſis exigentibus, in alterius partis portubus ſecure erunt & recipientur, & ab ipſis portubus poterunt libere recedere cū eorum bonis & Mercantiis, ſine contradictione & impedimento proviſo, quod bona & Mercandiſę, quæ in ipſis Navibus erunt, niſi urgente neceſſitate, non ponentur ad terram, nec in alias Naves, ſine licentia Officiorum Principis illius patriæ, ubi talia contingent

gent, vel aliorum ad hoc poteſta- n habentium.

CAPIT. XXII.

aves alterutrius libertatem ſubditorum habere.

tem, Conventum eſt ut ſupra: od Nautæ, magiſtri Navium & Marii, ſubditi præfatorum Principū, ſt aduentum ipſorum ad portus us vel alterius Principum eorundem, terūt libere imponere & ligare eorū ves tam oneratas & non oneratas, am ad guerram diſpoſitas, dummo- non fuerint Piraticæ, in eiſdem rtubus & littoribus eodem modo, o poterunt ipſius Principis ſubditi oprii.

CAPIT. XXIII.

Non licere diſſimulare bona inimicorum.

Item, Conventum eſt ut ſupra: uod ſubditi unius Principum prædorum, ſive Mercatores fuerint, ſive autæ Magiſtri navium aut marina- i, non adducent, ſeu adduci facient r mare frauduloſe, vel quorumcun- e colore, aliqua bona ſeu mercandiſas

diſas inimicorum alterius eorund
Principum: Et ſi ſecus egerint, &
ſubditos alterius Principis guerræ
citè operam dantes ſuper hoc interr
gati fuerint, tenebuntur facere vera
planam & juſtam confeſſionem & d
clarationem, cui in ea parte pro tu
ſtabitur iidemque interrogantes ul
rius ſcrutamen in ea parte nō facien
Sed ſi poſtea eundem interrogatu
falſo reſpondiſſe conſtiterit, tunc ide
interrogatus interroganti; quem p
falſam reſpōſionem defraudavit, ta
tum de ſuo erogare tenebitur, qua
tum merces inimicorum per eum v
ſtas, & ut præmittitur celatas, v
luiſſe conſtabit.

CAPIT. XXIV.

Si Navis naufragium fecerit.

Item, Conventum eſt, &c. Qu
quotieſcunq; contigerit, aliquam N
vem unius partium prędictarum cu
bonis & mercandiſis oneratam, p
fortunam tempeſtatis maris, vel al
caſu quocunq; tangere terram & na
fragium facere, periclitari, aut al
modo quocunque perire: prope po
tus, limites & coſteras, vel in port
bus, limitibus aut coſteris alterius pa

...cet in ipſa navi non remaneat vir, ...er, puer, cattus, canis, vel gallus ...as, bona tamē & Mercandiſę qua... ...nque, quę ad terram applicabunt, ...liter ſervari aut recuperari con... ...t, non propter hoc dicentur cō... ...ta, nec pro confiſcatis reputabun... ...ſed per Officiarios locorum, in ...us ſic caſus acciderit, ſalvæ & ſe... ...e cuſtodiæ committentur, ſub ea... ...ſic remanſura per annum unum, ...iem tunc proxime & immediate ...entem: Intra quem terminum ſi ...quam ſupervenerit, & ſi rerum ac ...orum ipſorum certum proprieta... ...n fuiſſe conſtiterit, res & bona, ipſi ... difficultate vel dilatione aliqua ...e reſtituentur, ſolvendo tamen iis, ...rum opera & diligentia res & bo... ...pſa recuperata, ſalvata, & cuſto... ...fuerint, rationabiles expenſas, & ...odibus ſalarium competens, pro... ...ratio & æquitas poſtulabit.

CAPIT. XXV.

...ercatores alterutrius licere do-mos habere.

...Item, Conventum eſt ut ſupra: ...od Mercatores qui ſubditi ſunt uni ...incipum prædictorum, poterunt

tenere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

tenere & habere in villis & oppidis
terius Principis domos & habitati
nes, pro ipſis & rebus ſuis in iiſde
recipiendis, ſervandis & exponend
ibidemque iiſdem Privilegiis, liber
tibus & Franchiſiis, utentur & ga
debunt quibus ibidē uſi & gaviſi ſu
ante quinquaginta ann. ultimè & i
mediatè præcedentes, adeoque be
gne & amicabiliter tractabuntur
iiſdem, ſicut aliæ nationes ipſas Vil
& patrias frequentantes.

CAPIT. XXVI.

De ſcrutatoribus.

Item, Conventum eſt ut ſupr
Quod Officiarii Principum prædict
rum, & eorum utriuſque, ad ſcrutan
dum mercandiſas, per terram, ma
vel aquas dulces, vectas vel vehend
ordinati in viſitando mercandiſas v
naves, nihil damnificabunt de bon
ſeu mercibus ſubditorum unius vel a
terius Principum prædictorum, ſed
bene & honeſte tractabunt & viſit
bunt, abſque violentia, frangendo p
gionibus vel aliis quibuſcunq; inſtru
mentis, Barellos, ſaccos, ciſtas, ſarc
nulas, ſeu alias Paccaturas quaſcun
que, & temere cõtravenientes tenean

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

pœna incarcerationis per unum menſem, una cum damnis & intereſſe partis læſæ: Qui vero ex nulla rationabili & probabili cauſa hujuſmodi Barellos, ciſtas & alias Paccaturas fregerint, aperuerint vel diſſolverint, hujuſmodi Barellos, ſaccos, ciſtas & alias Paccaturas, reſarciendas, re…randas ſuis ſumptibus, & expenſis …neantur. Scrutatores autem hujuſmodi in exequendo ſuo Officio in pa…is partium prædictarum, nullas ex…iones ſuper ipſos quorum bona ſeu merces ſcrutantur, facient. Nec eoſ…m cogent ad venditionem rerum …arum, aut alicujus partis, pro aliquo pretio per ipſos ſcrutatores contra voluntatem venditorum ſtatuto.

CAPIT. XXVII.

Si debitor de fuga ſit ſuſpectus.

Item, Conventum eſt ut ſupra: quod quotieſcunque mercatores, & ſubditi Illuſtriſſimi Regis Angliæ, pro ſolutione habenda ſuos cõveniunt debitores, in terris, patriis & dominiis …cti domini Archiducis, coram Iudicibus & Legiſlatoribus ad hoc ordi…atis & deputatis, allegabunt debitores ſuos ſuſpectos, & ſic judicium ſub-

ire

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ire cogantur, tunc hujuſmodi Iudic
& Legiſlatores, ſi requiſiti, probati
nes dictorum Angliæ ſubditorum,
quas obtulerint, ad probandam hu
juſmodi ſuſpectionem fugæ, ſine al
qua mora & difficultate eas admi
tent: Et ſi nullas habuerint, tunc ipſ
rum Angliæ ſubditorum juramento
quoad prædictam fugæ ſuſpicioné ſt
bitur, præſtita per eos primitus ido
nea cautione de ſolvendis expenſis &
intereſſe iis, quot ſic ad judicium tra
here poterint caſu, quo ex eventu
litem injuſtè movere, conſtiterit. E
hoc facto, debitores ponentur abſqu
aliis monitoribus ſtatim ſub Arreſto
donec ſufficientes cautiones de judi
cio ſiſti & judicato ſolvendo præſtite
rint. Privilegiis, quoad effectum præ
ſentis articuli, ſub quacunque verbo-
rum ſerie, Civitatibus, Caſtris, Oppi
dis, villis, burgis in contrarium con
ceſſis, vel poſtea concedendum, uſu
aut conſuetudine quibuſcunque non
obſtantibus: quibus tamen debitori-
bus ſic arreſtatis, & ſub arreſto ma-
nentibus, ſi petant, dabitur terminus
octo dierum, ad probandum ſe de fu-
ga non eſſe ſuſpectos; & hoc proba-
to, ceſſabit arreſtum. Et nihilominus
propter hujuſmodi dilationem octo
dierum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

erũ, proceſſus ſub debito principali
ullatenus retardabitur, & ſimilis in
egno Angliæ miniſtrabitur juſtitia
ercatoribus & ſubditis patriarum
rrarum, dominiorum præfati domi-
Archiducis, adverſus eorum debi-
res, iñ tribus Curiis videlicet, *in cu-*
Cancellariæ, Conſtabularii, & ma-
i Concilii, etiam ſuper omnibus obli-
tionibus factis ultra Mare, & in mo-
ta Flandriæ, etiam quorum ſolutio
ſtinata eſt ad aliquem locum patria-
m terrarum, & dominiorum domi-
Archiducis, dummodo dies ſolu-
nis ſit præterita, non obſtantibus
ibuſcunque ordinationibus vel con-
tudinibus Civitatum, Oppidorum,
locorum Angliæ in contrarium, in
bus quidem Curiis tenebuntur An-
e debitores peremptorie procedere
que eo quod ipſas ſeu earum alte-
n poſſunt declinare.

CAPIT. XXVIII.

De damno illato.

em, Conventum eſt, &c. Quod
tieſcunq; contigerit, ſubditos do-
ni Regis Angliæ à ſubditis præfati
mini Archiducis, vel ſubditos ejuſ-
dominiArchiducis à ſubditis præ-

dicti Domini Regis Angliæ, quoque modo lædi vel damnificari, non debent propterea per literas repreſaliorũ marcæ, vel contra marcæ, aut alia mandata quæcunque (debitis admonitionibus & ſubmonitionibus non præcedentibus) qui damna non tulerunt, ad petitionem damnificatorum, vel alio modo in perſonis vel bonis arreſtari, vel quovis modo impediri aut moleſtari. Nec guerra ob id fieri vel moveri debet, ſed per Principes unius vel alterius partis attentata, ipſa debite reparabuntur, & in priorem ſtatum reponentur, hujuſmodique literæ repreſaliorum marcæ, & contra marcæ & ſimilia mandata quæcunque, niſi prædictis admonitionibus quo ad ipſas partes; ſubmonitionibus quoad Principes præcedentibus & legitime factis, deinceps omnino ceſſent: Et ſi aliter concedantur, pro nullis habeantur.

CAPIT. XXIX.

Præterita repreſalia in ſuſpenſo habeantur.

Item, Conventum eſt ut ſupra: Quod omnes & ſingulæ literæ repreſaliorum, aut de marca vel contra marca, ex Cancellaria vel alia curia

Prin-

Principum prædictorum, aut eorundem prædeceſſorum, aut cujuſcunque proſecutionem, vel ob cauſam quamcunque ante conceſſæ vel emiſſæ, in ſuſpenſo tenebuntur, nec poterit earum aliqua fieri executio, niſi ſuper earum meritis habita cognitione indicta, ad hoc per ipſos Principes ſpecialiter deputandum, aliter fuerit ordinatum: Et pari modo omnes & ſingulę deprecationes & violentę captiones ſuper mare hinc inde, ante diem Octob. decimum tertium ultimo prę- teritum factæ, ſimiliter tenebuntur in ſuſpenſo; nec poterit ſuper iiſdem aut eorum aliqua actio intentari aut admitti. Nec literæ repreſaliorum dari, niſi ſuper eorum meritis habita cognitione indicta, ad hoc per ipſos Principes ſpecialiter deputandum, aliter fuerit ordinatum.

CAPIT. XXX.

De caſtro Scluſa.

Item, Conventum eſt ut ſupra: quod authoritate dicti Domini Archiducis ſufficienter provideatur (ſive mandato ejuſdem aut alia valida via effectuali) Capitaneo Caſtri de Scluſa; Quod quotieſcunque contigerit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

mercatores vel ſubditos Regis Anglię, per ignorantiam, vel alio modo fraudulento, vel malitioſe intrare portum ipſius Caſtri de Scluſa, quæ ſi intrantes tam in perſonis, bonis & rebus, honeſte & cum omni decentia tractet, abſque eo quod quicquam de eis propterea exigat.

CAPIT. XXXI.

De tranſportatione.

Item, poterunt mercatores Regis Angliæ deinceps quaſcunque maſſas auri vel argenti, vocata, Billion, extra patrias domini Archiducis, per eos ſeu eorum deputatos vel factores emptas, vel aliter acquiſitas, ſeu in poſterum emendas vel acquirendas, licenter & impune per quæcunq; loca patriarum domini Archiducis ducere, vel duci facere, & ab iiſdem locis & patriis in Regnum Angliæ totiens quotiens voluerint conducere & tranſportare poterunt & valebunt, proviſo quod dicti Anglici, ſeu eorũ factores, hujuſmodi Billoniam per ſe vel factores ſuos emptam, ſeu ut præmittitur acquiſitis, una cum certificatione auctentica villæ & oppidi, ubi ipſam Billoniam emerunt, vel aliter acquiſiverunt, & quan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

quantitatis ejuſdem principali Offi-ciarii dicti domini Archiducis, vel in ejus abſentia ſuas vices gerẽtibus pro-ximæ villæ, poſt introitum ſuum in patrias domini Archiducis, exhibeant & oſtendant. Super qua oſtenſione ipſi oſtendentes teſtimoniale ſeu certifica-torium manu domini Officiarii, vel ipſo abſente ſuas vices gerentis ſigna-tum, vel ipſius ſigillo ſigillatum, ab eo cui talis oſtenſio fiet recipient & habebunt: nihil penitus pro dicto te-ſtimoniali aut alia quacunque cauſa, ſolvendũ, præter unum ſolidum groſ-ſorum Flandriæ. Et caſu quo dictus Anglicus hujuſmodi Billoniam per ſe vel ſuos factores emptam, ſeu ut præ-mittitur acquiſitam educere voluerit, & in exitu à patriis teſtimoniale ſeu certificatorium prædictum non exhi-buerit, tunc pœnam illam incurret, quam incurrent extrahentes Billo-niam, intra partes domini Archidu-cis, Anglia.

CAPIT. XXXII.

Pondera debere juſta non fraudu-lenta eſſe.

Item, Conventum eſt ut ſupra: quod omnes mercatores & ſubditi

 dicto-

dictorum Principum, vero, publico, legali, & non privato pondere, in terris, & patriis illis ab antiquo uſitato & conſueto, ſine quocunque dolo, fraude & machinatione, aut duorum digitorũ ad hujuſmodi pondera fraudulenta appoſitione de cætero utantur. Et ſi aliqui mercatores & ſubditi dictorum Principum contrarium facere pręſumſerint; Princeps, cujus ſubditus hoc facere tentaverit ſubdito alterius Principis, qui ſe per hujuſmodi pondus damnificatum probaverit, expeditam juſtitiam faciet, & partem ſic damnificantem ad plenam & perfectam reſtitutionem omnium damnorum, expenſarum & intereſſe, ſine dilatione quacunque compellet.

CAPIT. XXXIII.

Deputati convenient pro ſedandis diſcordiis inter mercatores ſtapulæ Caleſiæ.

Item, Conventum eſt ut ſupra: Quod inſedandum & componendum lites, diſcordias & differentias, inter mercatores ſtapulæ Caleſiæ & ſubditos domini Archiducis, ſtapulam concernentes in villa Caleſiæ, primo die Maji proxime futuro convenient deputati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

putati mercatorum utriuſque partis: & caſu, quo per ipſos deputatos hujuſmodi lites, diſcordiæ & differentiæ, ſedari & componi non poſſint, fiet relatio Principibus prædictis qui aliter pro hujuſmodi litibus diſcordiis & differentiis ſedandis, prout ratio & æquitas dictabunt, providebunt.

CAPIT. XXXIV.

Idem Capite nono dicit.

Item, Conventum eſt ut ſupra: Quod ſi, durantibus pace & amicitiis prædictis, aliquid contra vires & effectus earundem, per terram, mare, & aquas dulces, per aliquem ipſorum Principum eorumve hæredum aut ſucceſſorum, vel eorundem Vaſſallos, ſubditos vel alligatos, aut illorum alligatorum hæredes ſeu ſucceſſores, in iis amicitiis comprehenſorum, contra ſubditos vel Vaſſallos fuerit attentatum, actum & geſtum, nihilominus hæc pax in ſuis viribus & effectu permanebit, & pro ipſis attentatis ipſi damnificantes ſolummodo punientur, & non alii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

CAPIT. XXXV.

Obligatio Nobilium & Civitatum.

Item, ad ſecuriorem & firmiorem tam amicitiarum quam Mercium Intercurſus obſervantiam, præfatus dominus Rex per ſuas literas mandatum dabit ſpeciale, Reverendiſſ. in Chriſto patri domino Ioanni Cardinali, Cantuarienſi Archiepiſcopo, & Apoſtolicæ ſedis legato, Reverendiſſ. in Chriſto patribus, D. Richardo Duvolienſi Epiſcopo, cuſtodi privati ſigilli; D. Thomæ VVintonienſi Epiſcopo Ioanni Dinham, Domino Dinham, Theſaurario Angliȩ, Thomȩ domino Marchioni Dorſet; Ioanni Comit, Oxonienſi, magno Camerario, Edmondo, Comiti Suffock; Thomæ Comiti Arundel, Thomæ Comiti Derbyæ; Georgio Comiti Saliſburie, Ioanni VVallis Vice-Comiti Dabney, Ægidio, domino Dabney, Ioanni, Priori domus ſancti Ioan. Ieruſalem in Anglia: Nec non Majoribus, Ballivis Civitatum ac Oppidorum ſequentium ut ſupra, Londinum, Eboracum, Briſtollium, VVintonium, Cantuaria, Rocheſtria, Southampronia, Santvvichū, Doberium, Linna, Derthmonth, Plemouth, Hulla vvinchelſa, Boſtonia, Yer-

Yermouth & Bervicum: Quod ſe obligabunt & quilibet eorum ſe obligavit, in formam ſequentem. *Omnibus Chriſti fidelibus has literas inſpecturis, viſuris & audituris*, Ioannes Cardinalis Archiepiſcopus Cantuarienſis; Rich. Duvolnienſis Epiſcop.; Thomas VVinton Epiſcopus; Ioannes Dynham ; Thomas Marchio Dorſet, Ioannes Vice-Comes Oxonienſis, Edmundus, Comes Suffock, Thomas, Comes Arundel, Thomas, Comes Derbyę, Thomas, Comes Saliſbur. Ioann. VVelles. Vice Comes; Ægidius Dabney, Ioannes, prior domus Sancti Ioann. Ieruſalem in Anglia; Nec non Majores, Ballivus Villarum ſeu Oppidorum, de Lond. Eborac. Briſtol. VVinton, Cantuar. Rocheſt. Sonthampton, Sandvvich, Douvre, Linnen, Derthmonth, Plemonth, Hulle, VVinchelſe, Boſton, Yermouth & Barvike, *ſalutem in domino ſempiternam*. Cum inter Illuſtriſſ. Principem Henricum, Dei gratia, Angliæ, Franciæque Regem, & dominum Hiberniæ, ex una, & Sereniſſ. Principem Philippum Dei gratia Auſtriæ Archiducem, Burgundiæ Ducem, &c. ex altera partibus quædam amicitiarum, intelligentiarum, & merciarum Intercurſus, Mercatorumque

communicatio, ac alia etiam eoſdem Principes, & ſubditorum ſuorum, Regnorum patriarumq; utilitatem concernentia, tractatus & fœdera, de data 24. die menſis Februarii anno Domini 1495. Londini inita, conventa, concluſa, & finaliter determinata fuerint, quos quidem Tractatus amicitiarum & mercium Intercurſus, vidimus & intelleximus & hic pro inſertis habere voluimus. Noveritis nos præfatos, Ioannem Cardinalem, Archiepiſcop. Cantuar. Richar. Duvolnienſ. Epiſcopos, &c. Et Majores, Balivus Villarum ſive oppidorum prædictorum, ad Requeſtam & Mandatum præfati domini Regis; ac ſuarum literarum nobis in ea parte directarum & deliberatarum, quas hic pro inſertis habere voluimus, contemplatione in bona fide promiſiſſe, ac nos & quemlibet noſtrum hæredes & ſucceſſores noſtros, præfato Illuſtriſſ. Principi Philippo, Archiduci Auſtriæ, Duci Burgundiæ, &c. ejuſque hæredibus & ſucceſſoribus, ſub hypotheca & obligatione omnium bonorum noſtrorum præſentium & futurorum obligaſſe, ſicque per præſentes, promittimus & obligamus, quod effectualiter procurabimus, inſtabimus, ac quantum in nobis erit efficie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

efficiemus; Quod idem dominus Rex, ejuſque hæredes & ſucceſſores, omnia & ſingula prædicta, tam amicitiarum quam mercium intercurſus, omniaq; & ſingula in eiſdem contenta & ſpecificata, bene & fideliter tenebunt, obſervabunt & perimplebunt, ac per nos ſubditos, Vaſſallos, quantum eos concernit, ac in poſterum concernet, bene & fideliter facient teneri, obſervari & adimpleri, in cõtravenientes juſtitiam miniſtrabunt, ſeu miniſtrari facient. In cujus rei teſtimonium, &c. Et pari modo Illuſtriſſ. Dux, Archidux, per ſuas literas mandatum dabit ſpeciale, Reverendiſſ. in Chriſto patri & domino Henrico de Bergis, Epiſcop. Cameracenſi, Carolo de Croy, Principi de Chimay, Philippo de Burgundia, domino de Bevres, Ioanni, domino Egmondo, Gubernatori Hollandiæ; VVilhelmo de Croy, domino de Chievre, Antonio de Rellin, domino de Emeri; Baldovvino de Lannoy, domino de Molenbays; Franciſco de Buſleyden, domino præpoſito Leodienſ. & ſancti Donatiani, ac Ioan. de Tinare, Denteville domino Capitaneo de Brugis, nec non Burgimagiſtris Villarum ſeu Oppidorum de Gandavo, Brugis, Ypres, Dunkercke, Nieupoort, Antverpia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

verpia, Berges, Dordrecht, Delft, Leyden, Amſterdam, Middelborch, Ziericzee, Vere, Mechlinia, & Bruxella vel Briela, quod ſe obligabunt, & quilibet eorum ſe obligabit, ſecundum vim, formam & effectum obligationis prædictę, mutatis quæ in ea parte mutandis: Quas quidem omnes & ſingulas obligationes, modo & forma præmiſſis, conceptas 15. die Maji proxime futura idem Illuſtriſſ. Rex Angliæ, in Eccleſia beatæ Mariæ virginis Caleſiæ deputato, vel deputatis dicti domini Archiducis tradet, deliberabit & tradi & deliberari faciet: Et pari modo Illuſtriſſ. dominus Archidux omnes & ſingulas obligationes, modo & forma præmiſſis, conceptas 15 die Maji prędicto, in Eccleſia prædicta deputato, vel deputatis ejuſdem Regis, tradet & deliberabit, aut tradi & deliberari faciet.

CAP. XXXVI.

De confirmatione.

Item, Conventum eſt ut ſupra: Quod Sereniſſ. Princeps Rex Angliæ, omnia & ſingula, tam amicitiarum quam mercium intercurſus, Capitula, ſic inter eum, ejus hæredes & ſucceſ-

ſores,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

ſores, ut præmittitur, inita & contraʃta, per ſuas literas patentes ſub magno ſigillatas, ac manu propria ſubſcriptas, ratificabit & confirmabit, ea ſic ſigillata, ſubſcripta & confirmata, 15 die menſis Maji proxime futura, poſt datum præſentium, in Eccleſia B. Mariæ virgin. in villa Caleſiæ deputato vel deputatis dicti domini Archiducis tradet & deliberabit, ac tradi & deliberari faciet: Et ſimili modo Illuſtriſſ. dominus Archidux omnia & ſingula, tam amicitiarum quam mercium intercurſus, Capitula, ſic inter eum, ejuſve hæredes & ſucceſſores, ut præmittitur, inita & contracta, per ſuas litteras patentes ſub magno ſigillo ſigillatas, & manu propria ſubſcriptas, ratificatas & confirmatas, 15 die menſis Maji proxime futura, poſt datum præſentium, in Eccleſia B. Mariæ Virginis in villa Caleſiæ, deputato vel deputatis dicti Sereniſſ. Principis Regis Angliæ tradet ac deliberabit, ac tradi & deliberari faciet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

SEQUUNTVR TENORES COMMISSIONVM DE QVIBVS SVPRA FIT MENTIO HENRICI VII.

Commiſſio Sereniſſimi Regis Angliæ.

HENRICVS, Dei gratia Rex Angliæ, Franciæ, & Hiberniæ, dominus, Omnibus ad quos præſentes literæ pervenerint ſalutem. Sciatis quod nos de fidelitatibus, induſtriis, & providis circumſpectionibus dilectorum & fidelium Conciliatorũ noſtrorum, reverendi in Chriſto patris Richardi Duvolnienſis Epiſcopi, cuſtodis privati Sigilli noſtri; Ioannis Vice-Comitis VVellis, & Ioannis Kendal prioris domus Sancti Iohannis Ieruſalem in Anglia; nec non dilectorum & fidelium noſtrorum Cancellariæ noſtræ, Chriſtophori Vrſvviicke Archidiaconi, Richimondi & Ioannis Riſley militis, quam plurimum confidentes ipſos noſtros veros & indubitatos Commiſſarios, Oratores, Procuratores, factores actorum, & deputatos aſſignavimus; facimus, conſtituimus,

uimus, ordinamus & deputamus per præſentes, dantes & concedentes eiſdem plenariam poteſtatem & auctoritatem, ac mandatum generale & ſpeciale, pro nobis, regnis, terris, dominiis, ſubditis, Vaſallis & amicis alligatis, faventibus & adhærentibus noſtris quibuſcunque, cum nobili viro domino de Bevres, locum tenente, Gubernatore, & Capitaneo generali Artheſiæ, & Admirallo, ac dilectis nobis, Paulo de Beanſt, domino de Vermizelle, Præſide Flandriæ, Roberto de Mellum, domino de Ronny, Camerario, Domino Daniele, domino de Pratis, domino de Mertode, Camerario, & ſuperiore Ballivo Flandriæ, Ioanne de Cortvviicke, & Thoma Portunarii, Cancellario, & Magiſtro Florentio Hauvel, Secretario, Ordinanciarum Ambaſſiatoribus, Procuratoribus, legatis & Nunciis, Illuſtriſſ. Philippis, præclariſſimi conſanguinei noſtri Philippi, Archiducis Auſtriæ, Burgundiæ, &c. poteſtatem ſufficientem & auctoritatem ab eo conſanguineo noſtro habentibus, tam de & ſupra vera, firma & reali pace, amicitia atque concordia, ac etiam ligis, amicitiis, confederationibus, Treugis, & guerrarum abſtractis, federibus, af-

finita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

finitatibus & intelligentiis, quoniam de & ſuper quibuſcunque Commerciis, exercitiis Commerciorum, ac mutuo & amicabili intercurſu Mercandiſarum, inter nos & ſucceſſores noſtros, atque Regna, terras & dominia, patria & loca noſtra quæcunque, & dictum Illuſtriſſ. Principem conſanguineum noſtrum, hæredem, & ſucceſſores ſuos, atque Regna, terras, & dominia, patrias, & loca ſua quæcunque, ſubditos, Vaſſallos, confederatos, & ſuos quoſcunque capiendis pacis, ſeu de conveniendis, celebrandis, componendis, concordandis, concludendis, & habendis, nec non de & ſuper omnibus & ſingulis contentionibus, quæſtionibus, guerris, cauſis, querelis, litibus, attentatis, injuriis, gravaminibus, & de mendis, una cum ſuis circumſtantiis, emergentibus, incidentibus, dependentibus & connexis, quæ inter nos & præfatum conſanguineum noſtrum, ac Regna, loca, terras, dominia, patrias, ſubditos Vaſſallos, alligatos, confœderatos, amicos, faventes & adhærentes noſtros & ſuos prædictos, hinc inde pendere dinoſcuntur, communicandi, tractandi, & concordandi atque omnia & ſingula componendi, paci-
ſcendi,

endi, appunctandi, ac plenarie & in-
tegre determinandi, & finaliter con-
cludendi, prout eis expedire viſum
fuerit & opportunum, nec non & ſu-
per hujuſmodi appunctuatis & con-
clusis, cæteriſque omnibus & ſingu-
lis qualitercunque concernentibus,
legatis, deputatis, & nunciis prædicti
conſanguinei noſtri, appunctuata pr̨e-
miſſa & concordata fuerint, literas
validas & efficaces, per partem no-
ſtram tradendi & deliberandi, lite-
raſque alias, conſimilis vigoris & ef-
fectus ex altera parte petendi, exigen-
di & recipiendi & generaliter omnia
præmiſſa, & præmiſſorum ſingula
qualitercunq; concernent faciendum
expediendi & exercendi, ita & eo-
dem modo ſicut nos ipſi faceremus
& facere poſſemus, ſi in perſona no-
ſtra propria intereſſemus, etiam ſi ta-
lia ſint, quæ de ſe mandatum exigant
magis ſpecialiter: promittentes bona
fide & cum verbo Regio, omnia &
ſingula, quæ per præfatos Commiſſa-
rios, Oratores, Procuratores, facto-
res noſtros, appunctuata præmiſſa,
concordata, conventa & concluſa fue-
rint in hac parte, nos grata, rata, &
firma habituros, & obſervaturos, &
inſuper literas noſtras patentes con-
firma-

firmatorias & approbatorias, in forma debita & auctentica, prout opus fuerit daturos, in cujus rei teſtimonium has noſtras literas fieri fecimus patentes per me ipſum apud VVeſtmond. 20, die Febr. Anno Regni noſtri XI.

In quorum omnium & ſingulorum præmiſſorum teſtimonium, fidem & approbationem, nos Ambaſſiatores prędicti Sereniſſimi Regis Angliæ ſuperius nominati, præſentes literas ſigillis, & ſignis noſtris manualibus, ſigillavimus & ſubſignavimus. Datum Londini vigeſimum quartum die Februarii. Anno cIↄ cccc xcv. ſic ſignatum,

Rich. Duvolnienſis, Iohannes Welles, Iohannes Kendal, Wilhelmus Warham, Chriſtophorus Vrſvviick, Riiſley.

CON.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

CONFIRMATIO REGIS ANGLIAE.

ET quia præfati Ambaſſiatores noſtri, per eorum literas eidem conſanguineo noſtro, ſic ut præmittitur datas, expeditas ſibi literas noſtras, omnium & ſingulorum præmiſſorum, confirmatorias & ratificatorias expedite facere promiſerunt. Notum facimus, quod nos, conſideratis omnibus ſupradictis, omnia & ſingula Capitula, per prædictos Ambaſſiatores, noſtros, cum Ambaſſiatoribus & Commiſſiariis pręfati conſanguinei noſtri, in ea parte geſta, inita, tractata & concluſa, firma, ſtabilia, & rata habentes confirmavimus, ratificavimus, & approbavimꝰ literas per ipſos Ambaſſiatores noſtros, ſic ut præmittitur, expeditas, ac omnia & ſingula in eis contenta. Promittentes inſuper bona fide, & in verbo Regio, omnia & ſingula Capitula & puncta indictis literis, & aliis hic inſertis, expreſſata, & quodlibet eorum tenere, adimplere, & obſervare, & facere teneri, adimpleri, [illegible] nviolabiliter obſervari, ſ[illegible]ndum [illegible]orum formam & tenorem: Neque contra hæc aut eorum aliquod

facere

facere aut venire, aut fieri &;veniri ullo unquam tempore permittere. In quorum omnium & ſingulorum pręmiſſorum, fidem & teſtimonium, his præſentibus manu propria ſubſcriptis, magnum ſigillum noſtrum apponi fecimus. Datum apud VVeſtmon. 26. die menſis Martii, Anno Dom. 1496. & Anno Regni noſtri XI.

Sic ſcriptum, & per ipſum Regem, & ſignatum ſub plica Henricus.

Et erant ſigillatæ magno ſigillo ejuſdem Regis in fulva cera.

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 45